

จากภัยคุกคามสู่ความเป็นมิตร: การปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีน
ในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทย

นางสาวรติพร ศรีสมทรัพย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FROM THREAT TO AMITY: A SHIFT OF THAILAND'S PERCEPTIONS TOWARD CHINA
IN CHINESE STUDIES IN THAILAND

MISS RATIPORN SRISOMSAP

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

จากภัยคุกคามสู่ความเป็นมิตร: การปรับเปลี่ยนการรับรู้ของ
ประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทย

โดย

นางสาวรติพร ศรีสมทรัพย์

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

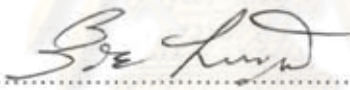
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. ธิวินท์ สุพุทธิกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ สมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. ธิวินท์ สุพุทธิกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ อัทธ พึ่งธรรมสาร)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รติพร ศรีสมทรัพย์ : จากภัยคุกคามสู่ความเป็นมิตร: การปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทย. (FROM THREAT TO AMITY: A SHIFT OF THAILAND'S PERCEPTIONS TOWARD CHINA IN CHINESE STUDIES IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล, 121 หน้า.

การศึกษาการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2491-2534 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยว่าได้สร้างคำอธิบายเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศไทยอย่างไรและคำอธิบายดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในทาง "ศัตรู" หรือ "มิตร" ของประเทศไทยอย่างไร

จากการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้ปรับเปลี่ยนไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จากในยุคต้นของสมัยสงครามเย็นผู้นำไทยยังมีทัศนคติต่อจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของไทย กระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีนอย่างเป็นทางการในปีพ.ศ.2518 การรับรู้ของผู้นำไทยเปลี่ยนแปลงมาสู่ทัศนคติที่ดีกับจีนจนกล่าวได้ว่า จีนเป็นเสมือนมิตรประเทศที่สำคัญกับไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมและวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของชาติของทั้งสองประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองโลกในแต่ละสมัย แต่ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลมาจากการรับรู้(Perception) ที่ผู้คนในสังคมมีต่อกันและกัน

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนิสิต รติพร ศรีสมทรัพย์
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ธีวินท์ สุพุทธิกุล

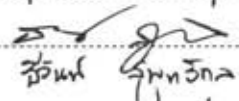
5080730024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORDS : PERCEPTIONS / THREAT / AMITY /CHINESE STUDIES

RATIPORN SRISOMSAP : FROM THREAT TO AMITY: A SHIFT OF
THAILAND'S PERCEPTIONS TOWARD CHINA IN CHINESE STUDIES IN
THAILAND. ADVISOR : THEEWIN SUPUTTIKUL, Ph. D., 121 pp.

The main purpose of the study of a shift of Thai perceptions towards China in Chinese Studies in Thailand (1948-1991) is to analyze how Chinese Studies in Thailand created the explanations about China towards Thailand. And how these explanations affected the Thai people's perceptions towards China-as a "Threat" or "Amity".

The analysis found that the relationship between Thailand and China has changed significantly in a positive way. From the early Cold War, Thai leaders had perceived that China was a threat to national security until the establishment of diplomatic relations between Thailand and China officially in 1975. Thai leaders' perceptions towards China changed positively and accepted that China was a friendly country in both military, political, economic, social and cultural aspects. This is the result of strategic change and changes in national interests of both countries to the change of the world politics. But this change was not only caused by the changes of foreign policy, but also the result of Thai people's perception towards China.

Department : ...International Relations..... Student's Signature Ratiporn Srisomsap
Field of Study : ...International Relations..... Advisor's Signature
Academic Year : ...2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเสร็จสมบูรณ์มิได้หากขาดความกรุณาจากคณาจารย์ผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพื่อความสำเร็จของลูกศิษย์คนนี้ กราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. พวงทอง ภวัครพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาคนแรกที่ทำให้ความกรุณาแนะนำทุกอย่างและให้โอกาสศิษย์คนนี้ด้วยความเมตตาตลอดหลายภาคการศึกษา หากไม่มีอาจารย์ ศิษย์คนนี้คงจะทำทุกอย่างไม่ลุล่วงมากระทั้งวันนี้ ศิษย์ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพจากใจ อาจารย์ที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งที่ศิษย์จะไม่ลืมในความกรุณา คือ อาจารย์ ดร.ธีรวิทย์ สุพทุทธิกุล ผู้ให้ความกรุณารับศิษย์คนนี้ไว้ในความดูแล อาจารย์ให้คำแนะนำในการทำงานได้อย่างดีเยี่ยมและสิ่งที่สำคัญต่อจิตใจของศิษย์คือความเข้าใจในความยากลำบากของการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ศิษย์มีกำลังใจในการทำงานให้สำเร็จจนวันนี้ ขอขอบพระคุณค่ะ และที่จะลืมเสียไม่ได้คือความกรุณาของ รศ.ดร.วีระ สมบูรณ์ และ รศ.อาทร พึ่งธรรมสาร ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณค่ะ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนห้องราชินีบนและเพื่อนๆ ธรรมศาสตร์สำหรับกำลังใจที่คอยส่งให้เสมอไม่เคยขาด รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทและพี่เจ้าหน้าที่ห้องภาควิชาต่างๆ คนที่เป็นแรงผลักดันสำคัญให้ผู้เขียนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงมาได้ และสุดท้ายขอขอบคุณแหล่งกำลังใจที่ยิ่งใหญ่เสมอสำหรับผู้เขียน คือ ครอบครัว ขอขอบคุณคำพูดให้กำลังใจจากคุณพ่อ ความมั่นใจในตัวเองจากคุณแม่ และการอยู่เคียงข้างของน้องสาว ถ้าไม่มีทุกๆ คนผู้เขียนคงล้มเลิกไปเสียนานแล้ว ขอขอบคุณจากใจ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	12
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	12
1.4 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย.....	12
1.5 สำนวนวรรณกรรม.....	12
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	18
1.7 กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	19
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
1.9 วิธีการนำเสนอ.....	22
2. ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านเงินศึกษาในประเทศไทย ไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2518.....	23
บทนำ.....	23
2.1 จุดเริ่มต้นของแนวความคิดการต่อต้านคนจีนในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม สมัยที่1(พ.ศ.2481-2487).....	24
2.2 การเมืองไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามสมัยที่ 2 (พ.ศ.2491-2500).....	26
2.2.1 การสร้างแนวคิดกระแสหลักเรื่อง"ภัยคุกคามคอมมิวนิสต์"ผ่านงาน เขียนของฝ่ายรัฐบาล.....	29
2.2.2 ปัญญาชนนิยมซ้ายกับจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ผ่านงานด้านเงินศึกษาที่นำเสนอภาพเงินในทางที่ไม่ใช่ภัย คุกคาม.....	34

บทที่	หน้า
2.3 การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2502-2506).....	43
2.3.1 งานเขียนที่นำเสนอภาพเงินในแง่ที่เป็นภัยคุกคามในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.....	46
2.4 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศในสมัย รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร(พ.ศ.2506-2516).....	49
2.4.1 การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร.....	50
2.4.2 งานเขียนของฝ่ายรัฐบาลที่ต่อต้านเงินคอมมิวนิสต์.....	53
2.4.3 งานเขียนของกลุ่มนักวิชาการที่ให้ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนใน แ่งที่ไม่เป็นภัยคุกคาม.....	64
2.4.4 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และการหมดอำนาจของรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร.....	71
2.5 บทสรุปภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านการศึกษา ในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2518.....	74
3. การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านการศึกษาในประเทศ ไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตพ.ศ.2518.....	76
บทนำ.....	76
3.1 การสถาปนาทางความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2518.....	76
3.2 ความร่วมมือระหว่างไทยและจีนในการแก้ปัญหาเวียดนามรุกรานกัมพูชา.....	80
3.3 การเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พ.ศ.2531-2534.....	86
3.4 งานด้านการศึกษาภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ.2518-2534.....	88
3.4.1 งานด้านศึกษาช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา (พ.ศ.2518-2521).....	89
3.4.1.1 งานด้านศึกษาที่นำเสนอภาพเงินในทางที่เป็นมิตรต่อ ประเทศไทย.....	89
3.4.1.2 งานเขียนที่นำเสนอภาพเงินในแง่ที่เป็นภัยคุกคาม ต่อประเทศไทย.....	92

บทที่	หน้า
3.4.2 งานจีนศึกษาช่วงที่เกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา (พ.ศ.2522-2534).....	95
3.5 บทสรุปการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษา ในประเทศไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต พ.ศ.2518.....	101
4. สรุป.....	102
รายการอ้างอิง.....	108
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	121

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง โลกก้าวเข้าสู่ยุคสงครามเย็นและถูกแบ่งเป็นสองค่ายโดยใช้อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์กัน ค่ายหนึ่งคือเสรีนิยมนำโดยสหรัฐอเมริกา อีกค่ายหนึ่งคือคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต อุดมการณ์ของทั้งสองฝ่ายส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในขณะนั้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากต่างฝ่ายต่างพยายามสร้างดุลแห่งอำนาจโดยการหาพันธมิตรเข้าร่วมอุดมการณ์ของตน

ในมุมมองของสหรัฐฯผู้นำฝ่ายโลกเสรีถือว่าคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งทางการเมือง ความมั่นคงและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้จึงมีนโยบายหลักคือการสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ โดยมีการพยายามสร้างพันธมิตรทางการเมืองในภูมิภาคต่างๆ เช่น ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการทำสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization หรือ SEATO) ขึ้นในปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) โดยเป็นความร่วมมือระหว่างสหรัฐฯกับ 7 ประเทศได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค สำหรับจุดยืนของประเทศไทยในช่วงสงครามเย็น หลังจากที่นายควง อภัยวงศ์ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นถูกกระทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) คณะรัฐประหารเชิญจอมพล ป. พิบูลสงครามกลับเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2491¹ การกลับคืนสู่อำนาจของจอมพล ป. ในครั้งนี้ จอมพล ป. แสดงตัวว่าสนับสนุนฝ่ายโลกเสรีอย่างแข็งขัน ดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา คำแถลงนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 (ค.ศ. 1951) เป็นต้นมา มีการระบุชัดเจนว่า "รัฐบาลนี้จะส่งเสริมมิตรอันมั่นคงกับนานาประเทศและปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ เชิดชูอุดมคติของสหประชาชาติและยึดมั่นอยู่ในฝ่ายเสรีประชาธิปไตยต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อความยุติธรรมสันติสุขของโลก"² โดยจอมพล ป. ให้ความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ว่า "รัฐบาลจะไม่ใช่ฝ่ายหรือขวา แต่ส่วนตัวข้าพเจ้านั้น

¹ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, *แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง (พ.ศ. 2491-2500)*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: 6 ตุลาว่าลิก, 2550), หน้า 126-127.

² กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, *บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่าง พ.ศ. 2491-2499* (กรุงเทพฯ: กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2550), หน้า 41.

ต่อต้านคอมมิวนิสต์”³ รัฐบาลจอมพล ป.พยายามสร้างภาพความเป็นศัตรูกับลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยการจัดให้มีหน่วยวัฒนธรรมเคลื่อนที่ออกไปให้การอบรมแก่ประชาชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ กรมประชาสัมพันธ์ออกคำสั่งให้คณะลิเกและคณะละครต่างๆ ใ้เนื้อหาในทางต่อต้านคอมมิวนิสต์ ส่งเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปอบรมประชาชนตามต่างจังหวัดเกี่ยวกับ กลวิธีของคอมมิวนิสต์ สร้างข่าวลือว่าคอมมิวนิสต์จะบุกประเทศไทย ออกกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์ เป็นต้น การสนับสนุนนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐฯทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจจากสหรัฐฯอย่างมาก รัฐบาลจอมพล ป.ได้ผลประโยชน์จากความช่วยเหลือดังกล่าว เนื่องจากฐานอำนาจของจอมพล ป.ในเวลานั้นคือกองทัพ เมื่อสหรัฐฯให้การสนับสนุนจึงทำให้ฐานอำนาจของจอมพล ป.มั่นคงยิ่งขึ้น⁵

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีนไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในปีพ.ศ.2492(ค.ศ.1949) เป็นสาเหตุหนึ่งที่จอมพล ป. พิบูลสงครามสนับสนุนการดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐฯ อย่างเต็มที่ เนื่องมาจากความหวาดระแวงว่าคอมมิวนิสต์จีนอาจแผ่ขยายอิทธิพลผ่านทางอินโดจีนและเข้าสู่ประเทศไทย รัฐบาลเริ่มคุกคามชุมชนจีนและโรงเรียนจีนในประเทศไทย รวมถึงบุกยึดธุรกิจของคนจีนเป็นจำนวนมาก⁶ หนังสือพิมพ์จีนก็ถูกสั่งปิดเช่นกัน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2493(ค.ศ.1950) หนังสือพิมพ์ฉวนหมินเป่าลงข่าวในเชิงโน้มน้ำวูยงให้คนจีนในประเทศไทยเกลียดชัง รัฐบาลไทย โดยกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยลอบสังหารคหบดีหัวหน้าคนจีน รัฐบาลไทยออกมาตอบโต้ เนื่องจากกระทบกระเทือนถึงภาพลักษณ์ของรัฐบาล และสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกค้นสำนักงาน สั่งเพิกถอนใบอนุญาตและเนรเทศบรรณาธิการด้วยข้อหาว่ามีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการอยู่เบื้องหลัง เนื่องจากมีการลงโฆษณาสนับสนุนการกระทำของคอมมิวนิสต์ โดยชักชวนให้ชาวจีนไม่ซื้อสินค้าอเมริกันในไทย เพื่อเป็นการประท้วงต่อการกระทำของสหรัฐฯในสงครามเกาหลี ซึ่งรัฐบาลไทยเห็นว่าส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯกับไทย จึงได้สั่งลงโทษ⁷ นอกจากนี้จอมพล ป. ได้ให้กรมตำรวจสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนที่มีแนวโน้มจะเป็น

³ อ่างใน แกมสุข นุมนนธ์, *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2* (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525), หน้า 3.

⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภวัครพันธุ์, *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”* (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549), หน้า 35-36.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁶ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, *การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547), หน้า 77.

⁷ สุวิมล รุ่งเจริญ, “บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 148.

คอมมิวนิสต์ทุกฉบับ เพิกถอนใบอนุญาตและให้ทำลายหนังสือหรือเอกสารคอมมิวนิสต์ที่แพร่หลายตามโรงเรียนต่างๆให้หมด ให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเร่งปราบปรามผู้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์⁸ รัฐบาลยังได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นมาของคอมมิวนิสต์รวมทั้งจุดประสงค์และวิธีการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าคอมมิวนิสต์นั้นมีความร้ายกาจและเป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติอย่างไร เช่น หนังสือเรื่อง *หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์* ซึ่งเขียนขึ้นโดยโรงเรียนสงครามจิตวิทยา⁹ วัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์คือเพื่อให้ประชาชนทราบถึงประวัติความเป็นมาของลัทธิคอมมิวนิสต์และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) โดยชี้แจงว่า พคท.คือตัวแทนของสหภาพโซเวียต เนื่องจากในขณะนั้นจีนเพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์จึงยังไม่แข็งแกร่งเท่ากับสหภาพโซเวียต จีนจึงเปรียบเสมือนฐานทัพของโซเวียตในเอเชีย¹⁰ การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์นอกจากจะสร้างความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยแล้ว ยังทำให้ความนิยมในตัวจอมพล ป.พิบูลสงครามเพิ่มขึ้นด้วย กล่าวคือ การที่รัฐบาลจอมพล ป.มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้ชาวจีนถูกเพ่งเล็งว่าจะเป็นบ่อนทำลายประเทศ รัฐบาลจึงมีมาตรการกีดกันสิทธิของชาวจีนในไทย การกระทำดังกล่าวของรัฐบาลได้สร้างความรู้สึกชาตินิยมขึ้นในหมู่คนไทย การแบ่งแยกระหว่าง “คนไทย” กับ “คนจีน” ในสังคมถูกทำให้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งการกีดกันชาวจีนออกจากวงจรรัฐกิจและเปิดโอกาสให้คนไทยได้เข้ามาเป็นเจ้าของหรือถือครองธุรกิจมากขึ้น ทำให้ประชาชนที่มีโอกาสเข้ามา

⁸ ธงชัย พึ่งกันไทย, “ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 280.

⁹ กองบัญชาการทหารสูงสุด (กรมเสนาธิการกลาใหม่ในขณะนั้น) ได้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนสงครามจิตวิทยา เพื่อเปิดการศึกษาอบรมให้กับนายทหาร ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านนี้โดยเฉพาะรุ่นแรก(รุ่นพิเศษ) เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2498 โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนแห่งที่สองรองจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ได้อบรมเอาข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร และพนักงานรัฐวิสาหกิจเข้ามารับการศึกษาาร่วมกัน แต่เนื่องจากทางโรงเรียนสงครามจิตวิทยาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทางราชการได้อย่างเต็มที่เพราะการดำเนินงานกระทำได้ในขอบเขตจำกัด เนื่องจากไม่มีอัตราข้าราชการประจำของเจ้าหน้าที่โรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการทางด้านวิชาการและความต้องการของสถานการณ์ในปัจจุบัน ทางราชการจึงได้พิจารณาจัดตั้ง “สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง” ขึ้นแทนโรงเรียนสงครามจิตวิทยา โดยกำหนดให้มีอัตราประจำที่ถาวรเป็นของสถาบันการศึกษาเองขึ้นตรงต่อกรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม 2521 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, *ประวัติความเป็นมา*[Online], สำนักงานปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ สืบค้นจาก: <http://api.tarf.mi.th> [18 พฤษภาคม 2553]

¹⁰ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา, “บทนำ,” *หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุทม, 2497).

ดำเนินกิจการต่างก็ซึ่มขมนโยบายของจอมพล ป. จึงส่งผลให้ความนิยมในตัวจอมพล ป. เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยเป็นพันธมิตรที่ซื่อสัตย์ เป็นพันธมิตรที่มีนโยบายทางการเมืองและการทหารไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อเกิดสงครามเกาหลีในปีพ.ศ.2493-2496(ค.ศ.1950-1953) สหรัฐฯส่งทหารเข้าไปช่วยเกาหลีได้สกัดกั้นการรุกรานของคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือ ในการนี้ประเทศไทยส่งทหารเข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐฯด้วย ทำให้ไทยเข้าไปใกล้ชิดกับสหรัฐฯและเข้าไปพัวพันกับสงครามเย็นอย่างเต็มตัว ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนให้การสนับสนุนเกาหลีเหนือ สงครามเกาหลีนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงจุดยืนของไทยและจีนว่ายืนอยู่คนละฝ่าย สิ่งที่เหมาะสมเป็นการตอกย้ำจุดยืนดังกล่าวของไทยคือการที่ไทยตัดสินใจลงนามร่วมก่อตั้ง "องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้"(สปอ.) ในปีพ.ศ.2497(ค.ศ.1954) ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว การลงนามในข้อตกลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะไทยมีพันธะผูกพันกับสหรัฐฯอย่างแน่นแฟ้นและตั้งตัวเป็นศัตรูกับจีนอย่างเปิดเผย

ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มมีแนวคิดที่จะมีความสัมพันธ์กับจีนเพื่อหวังจะถ่วงดุลอิทธิพลของสหรัฐฯ เพราะไทยเริ่มไม่มั่นใจว่าสหรัฐฯจะให้การคุ้มครองไทยอย่างจริงจังหรือไม่ เนื่องจากในระหว่างที่เกิดสงครามเกาหลีช่วงปีพ.ศ.2495(ค.ศ.1952) พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันทรงรับคำสั่งจากกรุงเทพฯให้ทรงถามกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯดูว่าหากจีนบุกไทยสหรัฐฯจะช่วยไทยได้แค่ไหน ก็ได้รับคำตอบที่ไม่ชัดเจนจากทางการสหรัฐฯ โดยกล่าวเพียงว่า"หากจีนบุกไทยจริง สหรัฐฯจะถือว่าเป็นเรื่องที่รุนแรงอย่างยิ่ง"¹⁰ แต่ที่สุดแล้วการพยายามติดต่อสัมพันธ์กับจีนของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ต้องหยุดชะงักเมื่อเกิดการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเมื่อจอมพลสฤษดิ์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้แถลงเหตุผลในการปฏิวัติว่า

ขณะนี้ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แทรกซึมและสร้างอิทธิพลในการปฏิวัติเหนือจิตใจประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป โดยวิธีและแผนการที่ฉลาดเพื่อทำลายสถาบันทุกอย่างของชาติให้สูญไป พวกตัวแทนคอมมิวนิสต์ได้ขัดขวางการบริหารประเทศได้พยายามก่อให้เกิดความกินแหนงแคลงใจขึ้น และทำให้ไม่ไว้วางใจในชาติไทย เหตุการณ์ต่างๆนี้ทำให้รัฐบาลไม่มีโอกาสที่จะจรรโลงประเทศชาติได้เต็มที่เพราะต้องเผชิญอุปสรรคดังกล่าว... สำหรับเหตุการณ์ภายนอก เหตุร้ายอาจจะเกิดใน

¹⁰ ช้างใน จุลชีพ ชินวรรณ, "นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น," ใน รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง5ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536), หน้า 124.

ประเทศใกล้เคียงกับประเทศไทยและเข้ามาทำลายประเทศไทยได้ง่าย บ้านเมืองอยู่ในภาวะดังกล่าวแล้ว โดยเหตุนี้จึงได้มีการปฏิวัติ¹¹

รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงมีนโยบายในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เด็ดขาด โดยรัฐบาลใช้มาตราที่ 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 ซึ่งระบุว่า

ในระหว่างที่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือการกระทำอันเป็นบ่อนทำลาย ก่อกวนหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการหรือกระทำการใดๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำนั้นๆ เป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย¹²

เนื่องจากรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์มีนโยบายที่เน้นการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศเป็นสำคัญจึงมีการกวาดล้างผู้ต่อต้านรัฐบาล ผู้ที่วิพากษ์รัฐบาล ทั้งนักศึกษา ปัญญาชนและฝ่ายค้านโดนจับกุมหลายร้อยคน¹³ ขณะนั้นจอมพลถนอมเป็นอธิบดีการศึกษาคนใหม่ จอมพลถนอมได้กำชับอาจารย์ให้ดูแลเอาใจใส่ความประพฤติและความโน้มเอียงของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อกำจัลัทธิบางลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ เนื่องจากการแทรกแซงจากคอมมิวนิสต์จีนนั้นเริ่มแพร่เข้ามามากโดยผ่านทางประเทศเพื่อนบ้านของไทย¹⁴ มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์และสำนักพิมพ์กว่า 50 แห่ง เนื่องจากประกาศคณะปฏิวัติปีพ.ศ.2501 มีข้อบังคับว่า "ถ้าหนังสือพิมพ์ใดมีข้อความซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์หรือเข้าข่ายการเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตักเตือนหรือ ยึดใบอนุญาต หรือยึดหนังสือพิมพ์นั้นๆ มาทำลายเสีย"¹⁵ นอกจากนี้ยังได้สั่งปิดโรงเรียนจีนและห้ามการประชุมชุมนุมของกรรมกรอย่างเด็ดขาด การดำเนินการเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อขจัดบุคคลที่เป็นภัยต่อระบอบเผด็จการ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 "ห้ามมีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนและห้ามมิให้ผู้ใดนำสินค้าที่

¹¹ อังโน สิริรัตนันธพิน, *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 275-276.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 276.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹⁴ "โลกปริทรรศน์," *ปริทรรศน์* 3, 19 (1 มีนาคม 2503): 4-5.

¹⁵ มานิต วรินทร์เวช, "ความคลี่คลายบางอย่างเกี่ยวกับเสรีภาพของข่าวสารในประเทศไทย," *ธรรมศาสตร์* 1, 1 (กรกฎาคม 2505): 582-595.

ผลิตหรือมีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยเด็ดขาด”¹⁶ มีการกล่าวหาชาวจีนว่าเป็นผู้ลอบวางเพลิงในหลายคดีที่เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ.2501(ค.ศ.1958) โดยอ้างว่าเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าวเป็นแผนของคอมมิวนิสต์ที่ต้องการสร้างความวุ่นวายและทำลายขวัญของประชาชนชาวไทยและสั่งให้ลงโทษประหารชีวิต มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ โรงพิมพ์ โรงภาพยนตร์ ยึดหนังสือ เอกสารของบริษัทห้างร้านต่างๆที่สื่อพฤติกรรมเป็นคอมมิวนิสต์ ยึดฟิล์มภาพยนตร์จีนที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน¹⁷ มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีน เช่น ตงจ้วน กงหอบ้อ¹⁸ เป็นต้น สิ่งพิมพ์ที่ถูกห้ามนั้นส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาทางการเมืองเกี่ยวกับลัทธิสังคมนิยมหรือแนะนำประเทศคอมมิวนิสต์และผู้นำของประเทศเหล่านั้น เช่น เหมาเจ๋อตง(ผู้นำจีนคอมมิวนิสต์) คิมอิลซุง(ผู้นำเกาหลีเหนือ) โดยหนังสือที่ถูกห้ามในประเภทนี้เกือบทั้งหมดเป็นหนังสือภาษาจีนและภาษาอังกฤษ สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า “(ในยุคจอมพลสฤษดิ์)ถ้าจะเขียนถึงประเทศจีนก็ต้องเป็นจีนได้วันหนึ่งเท่านั้น ไม่มีจีนแผ่นดินใหญ่ จะเรียกชื่อ ‘สาธารณรัฐประชาชนจีน’ ก็เรียกไม่ได้ ต้องเรียกว่า ‘จีนแดง’”¹⁹ จอมพลสฤษดิ์ถือว่าข้อบังคับและข้อห้ามเหล่านี้เป็นการกระทำที่ชอบธรรมเพื่อกำจัด “พวกนอกกรีนอกรอย”²⁰ ภัยจากคอมมิวนิสต์ถูกตอกย้ำโดยรัฐบาลว่ามีความน่ากลัว เป็นภัยที่มาจากนอกประเทศ มีการปล่อยข่าวการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์นอกประเทศอยู่ไม่ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามเวียดนาม ข่าวเรื่องภัยคอมมิวนิสต์ยิ่งมีมากขึ้น²¹

ความเลวร้ายของคอมมิวนิสต์จะถูกกล่าวซ้ำอยู่เสมอ โดยถูกเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่างๆของรัฐ เช่น การพิมพ์โปสเตอร์ 4 สี ออกมาอย่างต่อเนื่องหลายชุด โดยใช้ชื่อว่า *Communism and Freedom* เปรียบเทียบชีวิตในจีนและเวียดนามเหนือกับชีวิตในประเทศไทย ว่าชาวจีนและเวียดนามต้องประสบกับความทุกข์ยากและต้องทนรับความทารุณโหดร้ายของระบอบคอมมิวนิสต์²² เป็นต้น นอกจากเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแล้ว ในทัศนะของจอมพลสฤษดิ์

¹⁶ วรณไว พัดโนทัย, โจวเอนไหล ผู้ปลูกไมตรีไทย-จีน (กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์, 2519), หน้า 90.

¹⁷ สิริวิทย์ ชันธุพิน, เรื่องเดิม, หน้า 281-282.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 382.

¹⁹ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), จากอักษรศาสตร์ถึงสังคมศาสตร์ปริทัศน์(กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดลิ้นเพรส โปรดักส์ จำกัด, 2549), หน้า 38.

²⁰ ลิขิต วีระเวทิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 167.

²¹ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวิครพันธุ์, สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”, หน้า 37.

²² ประจักษ์ ก้องกีรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 157.

คอมมิวนิสต์เป็นเหมือนศัตรูของ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งในประเด็นนี้ ทักษ์ เจลิมเตียร์น
ให้ความเห็นไว้ว่า

เพราะจอมพลสฤษดิ์ยึดมั่นกับการปกครองแบบโบราณของไทย(ระบบพ่อขุน) สิ่ง
ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ไทยแสดงให้เห็นถึงความรังเกียจที่ราชวงศ์และชนชั้นนำ
ของไทยมีต่อการปฏิบัติโค่นล้มระบอบกษัตริย์ของรัสเซีย เช่น กรณีที่รัชกาลที่ 7
ปฏิเสธแผนพัฒนาเศรษฐกิจของนายปรีดี เนื่องจากคิดว่าได้รับอิทธิพลจาก
แนวคิดคอมมิวนิสต์ จะเห็นได้ว่าทัศนคติที่มีต่อคอมมิวนิสต์ของผู้นำไทยแต่โบราณ
มักมองว่าคอมมิวนิสต์จะเข้ามาทำลายศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์
ดังนั้นการกระทำใดที่ผู้นำไทยเห็นว่าเป็นการหมิ่นศาสนา พระมหากษัตริย์หรือ
บั่นทอนความมั่นคงของชาติ จะถือว่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยที่ผู้นำหรือรัฐบาลมิได้
ศึกษาความหมายของ “คอมมิวนิสต์” ให้เข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้นกลุ่มปัญญาชน
หรือกลุ่มบุคคลใดที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาลจึงถูกกล่าวหาว่าเป็น
คอมมิวนิสต์และถูกจับกุมทันที²³

จากการดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ดังที่ได้กล่าวมานั้นแสดง
ให้เห็นความเกลียดกลัวจีนคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทยจนทำให้เกิดการปิดกั้นเรื่องราวของจีน
คอมมิวนิสต์จากสื่ออื่นๆที่มีชื่อเสียงของรัฐ เพื่อการควบคุมความคิดของประชาชนเกี่ยวกับภัย
คุกคามของจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรม จอมพลถนอม กิตติขจรได้รับการแต่งตั้งเป็น
นายกรัฐมนตรีในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2506(ค.ศ.1963) นโยบายของรัฐบาลจอมพลถนอมนั้น
คล้ายคลึงกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่มีต่อสหรัฐฯไว้ และต่อต้านจีน
คอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนืออย่างแข็งขัน รัฐบาลได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จังหวัด
เชียงใหม่เพื่อตอบโต้กับสถานีวิทยุของจีนคอมมิวนิสต์ในคุนหมิงและเพื่อให้การรณรงค์ต่อต้าน
คอมมิวนิสต์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น²⁴ นอกจากนี้ยังได้มีการสอดแทรกบทความเรื่องภัยคุกคามจากจีน
คอมมิวนิสต์ลงในวารสารของทางราชการ เช่น วารสารข้าราชการ ซึ่งเป็นวารสารของสำนักงาน
ข้าราชการพลเรือน(กพ.) ลงบทความเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์ว่าเป็นภัยคุกคามที่ประชาชนชาวไทย
ต้องระวัง เช่น

²³ ทักษ์ เจลิมเตียร์น, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*, แปลจาก *Thailand : The Politics of Despotism*, โดย พรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข, และธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 216-256.

²⁴ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภวัครพันธุ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 22.

เรื่องของโจรจีนคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่น่าวิตก... เพราะโจรจีนคอมมิวนิสต์มีพฤติกรรมเป็นการบ่อนทำลายและแทรกแซงเป็นไปตามแบบอย่างคอมมิวนิสต์ของจีนแดง ซึ่งประสานสัมพันธ์กับจีนแดงและการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในแถบต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์อยู่ตลอดเวลาโจรจีนคอมมิวนิสต์นี้เป็นพลพรรคส่วนหนึ่งของจีนแดงผู้ซึ่งมีนโยบายที่จะแทรกซึมประเทศไทยอยู่นานแล้ว... เป็นเรื่องที่เราควรระวังแกรงและควรระวังเมื่อคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยในปัจจุบันนี้ ประดุจไฟที่คุกรุ่นอยู่ในทุกๆ ภูมิภาคของไทย หากไฟลุกฮือขึ้นพร้อมกันเมื่อใด เราหรือจะต้านทานไหว²⁵

ความพยายามร่วมมือกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อประกาศความเป็นกลาง... สำคัญอยู่ที่ท่าทีของจีนปักกิ่ง เป็นที่รู้กันอยู่ว่าจีนปักกิ่งได้มีส่วนสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้อยู่หลายประเทศ ฉะนั้นปักกิ่งจะยอมผูกพันในคำประกาศความเป็นกลางนี้สักเพียงใด... ถ้าพิจารณาไปแล้วดูจะห่างไกลกับความหวังที่จะให้จีนปักกิ่งยอมเคารพความเป็นกลางของภูมิภาคนี้เสียจริง²⁶

จะเห็นได้ว่านโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทยตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์เป็นต้นมา ดำเนินมาอย่างเข้มงวดและเด็ดขาดมาโดยตลอด ไทยดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯ ผู้ซึ่งตอบแทนไทยด้วยการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและสนับสนุนทางการทหาร แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป สงครามเวียดนามที่ไม่มีที่ท่าว่าจะสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯ ต้องหาทางถอนตัวออกจากสงครามเนื่องจากต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งในสงครามอินโดจีนและในการสนับสนุนประเทศต่างๆ ในการดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งภาระนี้ยังส่งผลให้เศรษฐกิจของสหรัฐฯ ตกต่ำอีกด้วย นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐฯ ยังได้รับแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ภายในประเทศ รวมทั้งมติสาธารณชนที่ต้องการให้ยุติสงครามเวียดนาม ในที่สุดสหรัฐฯ จึงประกาศลัทธิจีนที่เกาะกวมเพื่อถอนตัวออกจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมทั้งประกาศให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้จัดการกับปัญหาของ

²⁵ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ราชการจะแก้ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร," *ข่าวราชการ* 15.5 (พฤษภาคม 2513): 5-10.

²⁶ เกษม ศิริสัมพันธ์, "ความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," *ข่าวราชการ* 16.12 (ธันวาคม 2514): 63-66.

ตนเอง²⁷ เมื่อเหตุการณ์กลับเป็นเช่นนี้ จากที่เคยพึ่งพิงและฝากความมั่นคงของชาติไว้กับสหรัฐฯ ไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่ โดยเริ่มมีการปรับสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน²⁸ ในขณะที่ปัญหาภายในประเทศกำลังล้นคลอนเสถียรภาพของรัฐบาลจอมพลถนอม เนื่องจากการที่ช่องว่างระหว่างชนชั้นเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของชนชั้นกลางและภาวะความยากจนของชนชั้นแรงงาน ส่งผลให้ประชาชนและนักศึกษาเริ่มตั้งคำถามต่อศักยภาพการบริหารประเทศของรัฐบาล ท้ายที่สุดความไม่พอใจรัฐบาลในหลายๆกรณี ก็นำไปสู่เหตุการณ์การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาล ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516(ค.ศ.1973) เหตุการณ์ดังกล่าวถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนไทยได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งนอกจากแสดงให้เห็นความตื่นตัวของชนชั้นกลางต่อระบอบการเมืองการปกครองแล้ว ชนชั้นล่างในสังคมก็เริ่มมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองเช่นกัน มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ เช่น กลุ่มของกรรมกร ชาวไร่ ชาวนา ข้าราชการชั้นผู้น้อย เป็นต้น เพื่อเรียกร้องสิทธิและความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่กลุ่มตนประสบอยู่

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา'16 สังคมไทยมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้นหลังจากที่อยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการมานานถึง 16 ปี ช่วงสมัยของรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์เป็นระยะที่กลุ่มสังคมนิยมสามารถเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมได้อย่างเปิดเผย เริ่มมีการเรียกร้องจากขบวนการนักศึกษาให้ยกเลิกนโยบายต่างประเทศที่อิงกับสหรัฐฯ ในที่สุดประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2518(ค.ศ.1975)²⁹ ในสมัยที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี การสถาปนาทางการทูตดังกล่าวส่งผลให้เกิดความผ่อนคลายทางการเมือง ซึ่งบรรยากาศที่เปิดทางการเมืองในเวลานั้นส่งผลต่อการเติบโตของขบวนการฝ่ายซ้ายในเมือง เป็นฝ่ายซ้ายที่นิยมลัทธิเหมาซึ่งเชื่อในทฤษฎีการปฏิวัติสังคมนิยมในประเทศเดียว³⁰ ดังนั้นการเรียนรู้หรือเผยแพร่เรื่องจีนและลัทธิทางการเมืองของจีนจึงเป็นไปอย่างค่อนข้างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์วารสาร หนังสือ โบปลิวแจกจ่ายในมหาวิทยาลัย การลงบทความในหนังสือพิมพ์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁷ กิตติกร คนศิลป, "นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 38.

²⁸ จุลชีพ ชินวรรณ, "นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น," หน้า 128-129.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

³⁰ อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่นิยมลัทธิมาร์กซ์ จะให้ความสนใจอุดมการณ์ปฏิวัติกรรมมาซิฟสากล ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน นฤมิตร สอดคุช, "พรรคคอมมิวนิสต์จีนกับการต่อสู้สองแนวทาง: 'ปฏิวัติตลอดกาล' หรือ 'สี่ทันสมัย'," *เอเชียปริทัศน์* 4,3 (กรกฎาคม-กันยายน 2526): 1-31.

ความสัมพันธ์ไทย-จีนหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตได้ดำเนินมาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากจีนยังไม่หยุดการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงยังคงไม่มั่นใจในมิตรภาพที่จีนมีให้เท่าไรนัก กระทั่งในช่วงสมัยนายเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2521(ค.ศ.1978)และยึดพนมเปญ ได้ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2522(ค.ศ.1979)³¹ ไทยและจีนต่างต้องการให้กัมพูชาเป็นเอกราช ดังนั้นความที่ทั้งสองชาติมีผลประโยชน์ไปในทิศทางเดียวกันจึงร่วมมือกันต่อต้านการยึดครองกัมพูชาของเวียดนาม จีนประกาศจะช่วยเหลือไทยถ้าไทยถูกเวียดนามรุกราน³² จีนขอความร่วมมือจากไทยเพื่อเป็นเส้นทางในการส่งความช่วยเหลือและเครื่องมือทางการทหารไปยังฝ่ายเขมรแดงซึ่งเป็นกองกำลังกลุ่มหนึ่งที่ต่อต้านเวียดนามในกัมพูชา³³ เต็งเสี่ยวผิงกล่าวถึงกรณีนี้ว่า “ประเทศไทยคือจุดเชื่อมโยงระหว่างเขมรแดงกับโลกภายนอก ถ้าเขมรแดงต้องการมีส่วนร่วมในการประชุมระหว่างประเทศต่างๆ พวกเขาก็ต้องเดินทางจากชายแดนมายังท่าอากาศยานกรุงเทพฯ และเช่นเดียวกันการเข้าถึงองค์กรระหว่างประเทศต่างๆเช่น องค์การสหประชาชาติก็ต้องผ่านประเทศไทย”³⁴ ความร่วมมือดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนใกล้ชิดกันมากขึ้น ความร่วมมือกันในปัญหากัมพูชานี้เห็นได้ชัดเจนในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลากว่า 8 ปี(พ.ศ.2523-2531) เป็นช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์ไทย-จีนแน่นแฟ้นขึ้น จีนลดความช่วยเหลือที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเคยให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้ผู้นำไทยให้ความเชื่อใจต่อจีนมากขึ้น³⁵ จีนซึ่งเคยถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงของไทยกลับได้รับการยอมรับ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวถึงประเทศจีนของ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นว่า “(จีน)เป็นปัจจัยในการรักษาเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมิตรทางเศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญ”³⁶ และ “ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและใกล้ชิด

³¹ จุลชีพ ชินวรรณ, “นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น,” หน้า 131.

³² กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, “นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามเย็น,” ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536), หน้า 223.

³³ Chin Peng, *My side of history*(Singapore: Media Masters Pte Ltd, 2003), p 456.

³⁴ อ้างถึงใน Chin Peng, *My side of history*, Ibid., p 456-457.

³⁵ สุรชาติ บำรุงสุข, “ไทยกับปัญหากัมพูชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และต่างประเทศของไทย,” ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536), หน้า 188.

³⁶ อรอนงค์ น้อยวงศ์, *กัมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541), หน้า 56.

กับจีนเป็นประโยชน์สำหรับประเทศไทย³⁷ ซึ่งผลจากความร่วมมือในการแก้ปัญหาภัยพิพาทมาก่อนให้เกิดความร่วมมือทางการทหารระหว่างไทย-จีน โดยเป็นไปในรูปของการขายอาวุธยุทโธปกรณ์ การเยือนของผู้นำทางการทหารระหว่างกันเป็นประจำ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นต้น

จากพัฒนาการข้างต้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนได้ปรับเปลี่ยนไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จากในยุคต้นของสมัยสงครามเย็นที่ผู้นำไทยมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2518 แต่รัฐบาลไทยยังคงไม่แน่ใจกับนโยบายที่จีนดำเนินอยู่ในลักษณะ “พรรคต่อพรรค” และ “รัฐต่อรัฐ” แต่ท้ายที่สุดกลับปรับเปลี่ยนมาสู่ทัศนคติที่ดีกับจีนจนกล่าวได้ว่า จีนเป็นเสมือนมิตรประเทศที่สำคัญกับไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของชาติของทั้งสองประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองโลกในแต่ละสมัย แต่ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลมาจากการรับรู้(Perception) ที่ผู้คนในสังคมมีต่อกันและกัน ซึ่งงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลานั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ดังกล่าว นับแต่ช่วงต้นสงครามเย็นที่งานด้านจีนศึกษาส่วนใหญ่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามกระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ภาพของจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษาจึงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น ในที่นี้ความสนใจของวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยนับตั้งแต่ช่วงที่จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ในปีพ.ศ.2492(ค.ศ.1949) กระทั่งสิ้นสุดสงครามเย็นในปี พ.ศ.2534(ค.ศ.1991) โดยนำเสนอว่าการงานด้านจีนศึกษาได้พยายามนำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แก่สังคมไทยอย่างไรและภาพลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในทาง “ศัตรู” หรือ “มิตร” ของประเทศไทย รวมถึงนำเสนอบริบทของการสร้างงานด้านจีนศึกษาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

1.2 คำถามการวิจัย

1. นับแต่ก่อนและหลังประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ.2518 นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้(Perception)ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างไรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่างานด้านจีนศึกษาได้พยายามนำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แก่สังคมไทยอย่างไรบ้าง
2. อะไรคือบริบทของการสร้างงานด้านจีนศึกษาที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษางานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2492-2534(ค.ศ.1949-1991) ที่นำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไทยในแต่ละช่วงเวลาและงานจีนศึกษาดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในทาง "ศัตรู" หรือ "มิตร" ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบริบทของการสร้างงานด้านจีนศึกษาที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

1.4 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2492(ค.ศ.1949) ซึ่งเป็นปีที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ถึงปี พ.ศ.2534(ค.ศ.1991) ซึ่งเป็นปีที่สงครามเย็นสิ้นสุดลง

1.5 สำนวนวรรณกรรม

เนื่องด้วยการศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จำเป็นต้องสำรวจเอกสารตั้งแต่ปีพ.ศ.2492-2534 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาประมาณ 42 ปี จึงมีเอกสารเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการสำรวจวรรณกรรม ผู้เขียนจึงจำแนกการสำรวจออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการสำรวจเอกสาร งานเขียนหรืองานวิจัยด้านจีนศึกษาต่างๆ โดยเนื่องจากมีจำนวนเอกสารค่อนข้างมาก ผู้เขียนจึงใช้วิธีการจำแนกเนื้อหาของงานเขียนด้านจีน

ศึกษาออกเป็น 4 ขอบเขตกว้างๆคือ (1) งานที่ศึกษานโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย (2) งานที่ศึกษานโยบายต่างประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน (3) งานที่ศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน (4) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสัมพันธภาพ

โดยเอกสารที่นำมาเสนอนี้เป็นเพียงบางส่วนเพื่อความกระชับและทำให้เห็นภาพรวมของงานเขียนด้านจีนศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว

(1) งานที่ศึกษานโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เช่น

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. จีนภายหลังเหมาเจ๋อตง: ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทันสมัย. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 89-100.

เขียน ธีระวิทย์. จีนกับสังคมโลก. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2519.

เขียน ธีระวิทย์. จีนผลัดแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

เขียน ธีระวิทย์. จีนใหม่ในศตวรรษที่ 21(สรณินพนธ์เรื่องจีนช่วงปี ค.ศ. 1999-2005). กรุงเทพฯ: มติชน, 2549.

เขียน ธีระวิทย์. นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2540.

เขียน ธีระวิทย์. นโยบายต่างประเทศจีน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เขียน ธีระวิทย์ และคนอื่นๆ. การปฏิรูปจีนกับทศวรรษที่ 3 ของความสัมพันธ์ต่อไทย. ใน *รายงานการวิจัยโดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

จุลชีพ ชินวรรโณ. การเมืองภายในกับนโยบายต่างประเทศของจีน. *รัฐศาสตร์สาร* 6,1 (มีนาคม 2522): 121-141.

จุลชีพ ชินวรรโณ. นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน: อดีตถึงปัจจุบัน. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 4(กรกฎาคม-กันยายน 2523): 83-105.

นฤมิตร สอดคุช. นโยบายต่างประเทศจีนยุคหลังเหมาเจ๋อตง. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 4(กรกฎาคม-กันยายน 2523): 107-126.

ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ, บรรณาธิการ. จีน: ยุทธศาสตร์ใหม่แห่งการต่อสู้. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2526.

ปริยารัตน์ โล่หิวิสุทธ์. จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย หลังจากสถาปนา

ความสัมพันธ์ทางการทูตใน พ.ศ. 2518. วารสารเอเชียปริทัศน์ 2, 3(เมษายน-มิถุนายน 2524): 43-71.

สารสิน วีระผล. ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสอง ทศวรรษ(ค.ศ.1975-1995). ใน วรศักดิ์ มัทธโนบล (บรรณาธิการ), จีนไทยในศตวรรษที่ 21.กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

(2) งานที่ศึกษานโยบายต่างประเทศของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสาธารณรัฐ ประชาชนจีน

กระมล ทองธรรมชาติ และ กมล สมวิเชียร. หัวเลี้ยวหัวต่อของนโยบายต่างประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2514.

กิตติกร คนคิดป. นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐ ประชาชนจีน 2518-2530. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

กฤษมา สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา. นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามเย็น. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง 5ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจาก ความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, หน้า 223-231. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

กำแหง ภริตานนท์. บันทึกประวัติศาสตร์: ไทยเปิดสัมพันธ์จีนแดงและประวัติบุคคลสำคัญของจีน แดง. กรุงเทพฯ: ประภาสารสิน, 2518.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่าง พ.ศ.2491- 2499. กรุงเทพฯ: กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2550.

กองบรรณาธิการ. ปิงปองไทยไปปักกิ่ง: มองในทัศนะหนังสือพิมพ์ 'นิวยอร์กไทมส์'. สังคมศาสตร์ ปริทัศน์ 10,9 (กันยายน 2515): 72-73.

เขียน ธีระวิทย์, เจีย แยนจอง(บรรณาธิการ). ความสัมพันธ์ไทย-จีน : เหลียวหลังแลหน้า. กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จุลชีพ ชินวรรณ. ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน. เอเชียปริทัศน์ 8, 2

(พฤษภาคม-สิงหาคม 2530): 7-19.

จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง 5ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, หน้า 121-143. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.

จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทย: ภูมิหลังและแนวโน้มในอนาคต. วารสารเอเชียปริทัศน์ 1, 3(เมษายน-มิถุนายน 2523): 21-41.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ประวัติการเมืองไทย 2475-2500. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2544.

ทวี ธีระวงศ์เสรี. สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภวัครพันธุ์. สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ "รัฐไทย". กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549.

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. ความสัมพันธ์ไทย-จีนด้านการเมือง. บทความทางวิชาการ[ม.ป.ท, ม.ป.ป.]. สารสิน วีระผล. ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ(ค.ศ.1975-1995). ใน วรศักดิ์ มหัทธโนบล(บรรณาธิการ). จีนไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

สุรชาติ บำรุงสุข. ไทยกับปัญหากัมพูชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และต่างประเทศของไทย. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์(บรรณาธิการ), รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง 5ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, หน้า 183-193. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.

อรอนงค์ น้อยวงศ์. กัมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541.

(3) งานที่ศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. จีนภายหลังเหมาเจ๋อตง: ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทันสมัย. เศรษฐศาสตร์การเมือง 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 89-100.

การเคลื่อนไหวของจีนในรอบเดือนที่ผ่านมา. เศรษฐกิจ 1,36 (5-11 กันยายน 2521): 63-65.

การลงทุนของจีน. เศรษฐกิจ 1,32 (7-14 สิงหาคม 2521): 49-50.

จลาจันทร์ พันธุ์ภักดี. ความร่วมมือครั้งใหม่ทางการค้าและเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก(APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation). *เอเชียปริทัศน์* 11,1 (มกราคม-เมษายน 2533): 9-32.

จุลชีพ ชินวรรโณ(บรรณาธิการ). *เอเชียตะวันออกในทศวรรษ 1990*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

เจ้าหน้าที่กรมเอเชีย กระทรวงการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีน. ความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างจีนกับไทย(1). ใน เชียง ริระวิทย์ และเจีย แยนจอง(บรรณาธิการ), *ความสัมพันธ์ไทย-จีน เหลียวหลังแลหน้า*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ไพศาล สุริยวงศ์ไพศาล. จีน:นโยบายเปิดประตูค้าขายกับต่างประเทศ. *เอเชียปริทัศน์* 6, 1 (มกราคม-เมษายน 2528): 9-15.

(4) งานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเวียดนามบุกกัมพูชา

เชียน ริระวิทย์(บรรณาธิการ). *กัมพูชา : ชุดปัญหาอินโดจีน*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2524.

โครงการอินโดจีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *ไทยกับปัญหา กัมพูชา*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.

จุลชีพ ชินวรรโณ. *ชนวนสงคราม: ไทย จีน อินโดจีน*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2529.

จุลชีพ ชินวรรโณ. *สัมพันธ์มิตร ไทย-จีน ทศวรรษแห่งมิตรภาพ พ.ศ.2518-2522*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

ฌอง ฟิลิป เบจา. จีนและอาเซียนกับปัญหา กัมพูชา. *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 54-63.

ธีระ นุชเปี่ยม. ไทยกับปัญหา กัมพูชา ทางออกอยู่ที่ไหน?. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 4(มกราคม-มีนาคม 2526): 23-55.

ศึกษาการทูตรอบใหม่ รอบปีที่ 8 ของปัญหา กัมพูชา. *ข่าวพิเศษ-อาทิตย์* 1,20 (31 มีนาคม-6 เมษายน 2529): 40-42.

สุณัย ผาสุก. *นโยบายต่างประเทศของไทย: ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหา กัมพูชา(4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991)*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539. พิมพ์เผยแพร่โดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ บำรุงสุข. ไทยกับปัญหาแกมพูชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และต่างประเทศของ
ไทย. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. ชัยโชค
จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
สมจิตต์ สาสนรักกิจ. นโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาแกมพูชา สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย
ชุนทะวัฒน์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
อรอนงค์ น้อยวงศ์. แกมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541.

จากการสำรวจเอกสารข้างต้นพบว่ามีงานเขียนด้านจีนศึกษาเผยแพร่ออกมาโดยตลอด
โดยเฉพาะนับตั้งแต่มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) ซึ่งภาพความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่ถูกนำเสนอในงานด้านจีนศึกษานั้นแสดงให้เห็นถึงความ
เป็นมิตรมากขึ้นระหว่างทั้งสองประเทศ อีกทั้งยังได้เห็นถึงบริบทหรือปัจจัยแวดล้อม
ของประเทศทั้งสองในช่วงเวลาต่างๆที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายต่อกัน อนึ่ง เอกสารที่ยกมา
กล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่นำมาประกอบการวิเคราะห์เท่านั้น ยังคงมีเอกสารและงาน
ศึกษาวิจัยอีกจำนวนมากซึ่งผู้เขียนจะได้ค้นคว้าและนำมาประกอบในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์เล่มนี้
ต่อไป

ส่วนที่สอง เป็นการสำรวจงานเขียนที่ศึกษาเกี่ยวกับงาน "จีนศึกษา" ในประเทศไทย เช่น
ผลงานของ พจี วัฒนานุสิทธิ์ เรื่อง บทบาทของ เขียน ฮีระวิทย์ ทางวิชาการด้านจีนศึกษา
และการต่างประเทศของไทย³⁸ ซึ่งผลการศึกษานำเสนอภาพของ "จีนศึกษา" ในแนวทางการ
ศึกษาของเขียน ฮีระวิทย์ โดยนำเสนอว่า เขียน ฮีระวิทย์ มักจะเน้นการศึกษาเรื่องราวต่างๆ
ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่ว่าจะเป็นการเมืองการปกครอง การต่างประเทศ เศรษฐกิจและ
การค้า รวมถึงด้านวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นสำคัญ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดย
การกลั่นกรองจากเอกสารทั้งจากทางจีนและเอกสารจากตะวันตกโดยจุดยืนหรือมุมมองของจีน
เป็นหลัก เพื่อนำมาสู่ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง นอกจากนี้งานของ พจี ยังได้นำเสนอภาพของ
พัฒนาการของจีนศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงก่อนปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) ว่าการศึกษาเรื่อง
จีนยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากมีอุปสรรคทางด้านอุดมการณ์ที่ต่างกัน จึงทำให้การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง

³⁸ พจี วัฒนานุสิทธิ์, "บทบาทของ เขียน ฮีระวิทย์ ทางวิชาการด้านจีนศึกษาและการต่างประเทศของ
ไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545).

จีนต้องทำอย่างระมัดระวัง กระทบทั้งภายหลังการสถาปนาทางการทูตระหว่างไทย-จีนในปี พ.ศ. 2518 “จีนศึกษา” ก็เริ่มได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและมีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีผลงานของ นฤมิตร สอดสุข เรื่อง *จีนศึกษากับผลกระทบทางการเมืองและการต่างประเทศของไทย*³⁹ โดยมุ่งวิเคราะห์ที่ปัจจัยรากฐานสำคัญที่มีส่วนต่อทัศนคติของหมู่อิทธิพลของไทย ไม่ว่าจะเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นักศึกษาปัญญาชนไทย ทหาร โดยเฉพาะกลุ่มประชาธิปไตยคือการศึกษาเรียนรู้เรื่องจีน ทั้งจากการเรียนรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์จริง นอกจากนี้ยังได้เสนอว่าในยุคที่อิทธิพลของลัทธิเหมาที่เน้นส่งเสริมการปฏิวัติตลอดกาลมีบทบาทสำคัญในจีนและได้ส่งผลกระทบมายังภายนอกประเทศ กลุ่มอิทธิพลบางกลุ่มข้างต้นได้ศึกษาเรียนรู้ในแง่ของการชื่นชมอุดมการณ์และบางกลุ่มในแง่ของความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในกระบวนการการเมืองและการต่างประเทศของไทย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าผลงานวิชาการและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นพยายามนำเสนอบทบาทของนักวิชาการไทยต่องานด้านจีนศึกษาจีนและบทบาทของงานด้านจีนศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อไทย และต่างประเทศของไทย โดยการมุ่งศึกษาที่ตัวบุคคลในการรับและส่งสาระสำคัญของงานจีนศึกษา ฉะนั้นการศึกษาที่ตัวเนื้อหาของงานด้านจีนศึกษาที่พยายามนำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสามารถสร้างการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทยจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรศึกษาอย่างยิ่ง

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษางานด้านจีนศึกษาที่เป็นเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยคำจำกัดความของ “งานจีนศึกษา” ในที่นี้หมายถึง งานที่ศึกษาข้อเท็จจริงทั้งเชิงทฤษฎี อุดมการณ์และวิถีปฏิบัติในทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ส่วนใหญ่เป็นงานเขียนเชิงวิชาการของไทย ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆ โดยเน้นที่จุดยืนและมุมมองของนักเขียนและนักวิชาการไทยเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง

³⁹ นฤมิตร สอดสุข, “จีนศึกษากับผลกระทบทางการเมืองและการต่างประเทศของไทย,” *เอเชียปริทัศน์* 4,3 (กันยายน-ธันวาคม 2527): 26-52.

1.7 กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาการปรับเปลี่ยนการรับรู้(Perception)ของประเทศไทย ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทย ดังนั้นกรอบความคิดที่เหมาะสม ในการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนดังกล่าวคือ กรอบความคิดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ กับภาพลักษณ์ และระบบความเชื่อ ที่อภิญญา รัตนมงคลมาศ ได้นำเสนอไว้ ดังนี้⁴⁰

ระบบความเชื่อ ภาพลักษณ์ และการรับรู้

การตัดสินใจใดๆจะต้องมี 3 สิ่งเกิดขึ้นกับผู้ตัดสินใจอยู่แล้ว นั่นก็คือ 1.ต้องเกิดสิ่ง กระตุ้น(stimulus)จากสิ่งแวดล้อม การเกิดแรงกระตุ้นนี้ก็คือเหตุการณ์หรือกรณีที่เป็นชนวน (a trigger event) ที่นำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ 2.ต้องเกิดการรับรู้หรือเจตคติขึ้นต่อสิ่งกระตุ้น หรือ ต่อกรณีที่เกิดขึ้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่ปัจเจกชนเลือกข้อมูลที่ล้อมรอบตนอยู่ นำข้อมูลมา จัดระบบแล้วประเมินข้อมูลนั้น 3.จะต้องมีการตีความ(interpretation) สิ่งกระตุ้น หรือเหตุการณ์ที่ ผ่านกระบวนการรับรู้มาแล้ว ทั้งการรับรู้และการตีความจะเป็นไปอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับ ภาพลักษณ์ที่ดำรงอยู่เรียบร้อยแล้วในใจของผู้ตัดสินใจ

ถ้าพูดอีกนัยหนึ่งเราจะเห็นได้ว่าการตอบสนองสถานการณ์หรือต่อสิ่งกระตุ้นของปัจเจก ชนจะมีลักษณะเช่นไรย่อมขึ้นอยู่กับการรับรู้หรือเจตคติที่เขามีต่อสถานการณ์หรือสิ่งกระตุ้นนั้นๆ ซึ่งการตอบสนองเช่นนี้จึงไม่ใช่เป็นไปเพราะธรรมชาติหรือลักษณะที่แท้จริงของสถานการณ์ ทุกคน ล้วนตกอยู่ในกระบวนการทางจิตวิทยา(Psychological process) ที่เป็นตัวสร้างผลสะท้อนต่อ การรับรู้ได้ กระบวนการทางจิตวิทยาที่ว่านี้ประกอบไปด้วยกลไกการปกป้องตนเอง(Defense mechanism) การลดความกระวนกระวาย(Reduction of Anxiety) การให้เหตุให้ผล หรือการให้ ความชอบธรรมแก่ตนเอง(Rationalization) และการอดกลั้น(Repression) เป็นหลักร่วมกับสิ่งอื่นๆ ที่สร้างคุณลักษณะเฉพาะตัวขึ้นมา

อภิญญาได้ยกตัวอย่างงานที่ให้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับ ภาพลักษณ์ และระบบความเชื่อ ซึ่งเสนอโดย โอลเล โฮลสติ(Ole Holsti)⁴¹ โฮลสติเสนอให้ผู้ศึกษา ตามแนวทางนี้เข้าใจได้ว่า ระบบความเชื่อมีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับ

⁴⁰ อภิญญา รัตนมงคลมาศ, นโยบายต่างประเทศ: แนวทางศึกษา ทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัย, พิมพ์ ครั้งที่ 2(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 83-88.

⁴¹ Ole Holsti, *The Belief System and National Images: A Case Study*(New York: The Free Press, 1969), pp.543-550, อ้างถึงใน อภิญญา รัตนมงคลมาศ, นโยบายต่างประเทศ: แนวทางศึกษา ทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 2(กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 84-85.

ความชอบสิ่งต่างๆของคนเรา เพราะฉะนั้นระบบความเชื่อจึงเชื่อมกับการตัดสินใจเป็น 2 ทาง ความเชื่อมต่อทางตรงก็คือ ระบบความเชื่อจะเป็นตัวบอกเราว่า "ต้องทำอะไร" เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนความเชื่อมต่อทางอ้อมก็คือ ระบบความเชื่อจะอยู่ในกระบวนการ "แยกแยะ คัดสรร กลั่นกรอง เชื่อมต่อ เรียงลำดับใหม่ จัดระเบียบ และรายงาน" ซึ่งความเชื่อมต่อทางอ้อมนี้เกิดขึ้นจากแนวโน้มของปัจเจกชนที่จะผสมเจตคติใหม่ให้เข้ากับเจตคติเดิมที่ตนคุ้นเคยมาก่อน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างความคาดหวังเดิมกับความคาดหวังใหม่ อย่างไรก็ตาม ระบบความเชื่อและองค์ประกอบของภาพลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัต เพราะจะทำปฏิสัมพันธ์กับข่าวสารใหม่ๆที่ได้รับอยู่ตลอดเวลา แต่ผลกระทบของข่าวสารต่อระบบความเชื่อจะมีมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับระบบความเชื่อของปัจเจกชนนั้นว่าเป็นระบบปิดหรือระบบเปิด

ภาพลักษณ์ของคนเรานั้นมีผลต่อการรับรู้อย่างมากมาย ด้วยค่านิยมที่เป็นความเชื่อของบุคคลเป็นตัวช่วยกำหนดความใส่ใจ(Attention) ที่คนจะมีต่อสิ่งต่างๆรอบตัว กล่าวคือมันจะช่วยกำหนดว่าควรเลือกอะไรให้เป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจของแต่ละคน และอะไรควรเป็นสิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาและให้ความใส่ใจ ตัวอย่างเช่น นิสิตนักศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะพบว่าชาวต่างประเทศเป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจที่จะให้นิสิตติดตามใคร่รู้ต่อไป แต่ในชาวเหล่านั้นบางคนจะสนใจเฉพาะข่าวการเมืองและเศรษฐกิจแต่ไม่สนใจข่าวสงครามหรือข่าวทางการเมืองทหาร เมื่อเป็นเช่นนี้ เขาก็จะเลือกรับข่าวเฉพาะทางการเมืองและเศรษฐกิจแทนที่จะเป็นข่าวความมั่นคงทางการเมืองทหาร และจะติดตามข่าวการเมืองและเศรษฐกิจได้มากกว่า หรือในระยะเวลานานกว่า โดยมีทัศนคติและภาพลักษณ์ต่อข่าวความมั่นคงทางการเมืองว่าน่าสนใจสำหรับเขาน้อยกว่าข่าวการเมืองและเศรษฐกิจ เพราะเป็นเรื่องไกลตัวบ้าง ยากแก่ความเข้าใจบ้าง ทั้งนี้การให้ทัศนคติเช่นนี้ก็จะเป็นไปตามกระบวนการทางจิตวิทยาว่าด้วยการให้เหตุผลแต่ความสนใจและการรับรู้นี้จะเปลี่ยนไปได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของภาพลักษณ์ที่เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวคนก่อนการเกิดขึ้นของสิ่งที่เป็นตัวกระตุ้นความสนใจ ดังนั้น สมควรที่เราจะรู้จักประเภทของโครงสร้างภาพลักษณ์ดังต่อไปนี้

1.ภาพลักษณ์เปิด(an open image) หมายถึง การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์เดิมที่ตนมีอยู่ของปัจเจกชนให้เข้ากับความเป็นจริงเมื่อได้รับข่าวสารใหม่ หรือข่าวสารที่ได้รับการขยายความ(modifying information) ที่ขัดแย้งกับความเชื่อเดิมหรือภาพลักษณ์เดิม เช่นในหลายประเทศมักเขียนประวัติศาสตร์ที่ให้เกิดความภูมิใจในชาติ หรือความรู้สึกชาตินิยมและต่อต้านประเทศเพื่อนบ้านหรือมีทัศนคติในทางลบ เพราะฉะนั้น คนภายในชาติที่ได้เรียนประวัติศาสตร์จึงมีภาพลักษณ์ต่อประเทศของตนและต่อเพื่อนบ้านตามกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมผ่านการเรียนประวัติศาสตร์แบบชาตินิยม แต่ต่อมาเมื่อได้เรียนต่อมากขึ้น ได้รับข่าวสารใหม่ๆเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ตอนนั้นที่มีใช่ประวัติศาสตร์แบบชาตินิยมมากยิ่งขึ้น ทัศนคติที่มีต่อประเทศของตน

และต่อประเทศเพื่อนบ้านก็ปรับเปลี่ยนสู่ความเป็นจริงมากขึ้น คือลดความหลงชาติและเหยียดหยามเพื่อบ้านลง แต่มีความเข้าใจอย่างมีเหตุผลต่อการเกิดประวัติศาสตร์แต่ละยุคสมัยของตน และเพื่อนบ้าน

2. ภาพลักษณ์ปิด(closed image) หมายถึง การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้เกิดความไม่ใส่ใจ(ignore) หรือตัดแปลงข่าวสารที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์เดิมของตนเสียใหม่ หรือเลือกบางเสียบบางส่วนของข่าวสารที่นำมาใช้สนับสนุนภาพลักษณ์เดิมของตนเท่านั้น เราจะพบว่าคนบางคนจะเล่าเรื่องบางเรื่องหรือบางส่วนของเรื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับด้านที่ตนเชื่อเท่านั้น หรือเลือกข้อความบางข้อความจากข้อเขียนทั้งหมด เพื่อนำเฉพาะส่วนที่จะทำให้ความเชื่อของตนมีน้ำหนัก ทั้งๆที่ถ้าเราอ่านข้อเขียนทั้งหมดทุกส่วนแล้วอาจมีสาระที่แตกต่างจากส่วนที่นำมาอ้างก็ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ภาพลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นประเภทไหนก็ตามจึงเปรียบเสมือนฉากหรือม่านกรองแสง กรองภาพเพื่อการตีความข่าวสารที่มายังเรา ดังนั้น การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่เกิดจากการคัดเลือกข่าวสารภายหลังที่ปัจเจกชนได้สร้างภาพลักษณ์ของตนเองไว้เรียบร้อยแล้ว การคัดเลือกเช่นนี้เองได้ทำให้คนเรามีคอบอดต่อข่าวสารที่เราไม่ได้เลือกไว้ จากความจริงที่ว่า คนเราจะเลือกข่าวสารเฉพาะที่ตนคิดว่าควรที่จะเลือกไว้นี้เอง ได้ทำให้กระบวนการตัดสินใจตามรูปแบบมีเหตุมีผล(the Rational Model Assumption) ที่เป็นกระบวนการแบบปัญญาชน(an intellectual process) ซึ่งมีขั้นตอนเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆของการตัดสินใจ และผลที่จะตามมาของการตัดสินใจอย่างสมบูรณ์ที่สุดเป็นเพียงกระบวนการในอุดมคติเท่านั้น ทั้งนี้เพราะข้อมูลข่าวสารนั้นต้องผ่านการตีความด้วยฐานของระบบความเชื่อของแต่ละคน

การรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การเลือกรับข่าวสารต่างๆของแต่ละคนแล้ว เราปฏิเสธไม่ได้ว่าตัวเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับมาก็ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของปัจเจกชนเช่นกัน จากข้อสันนิษฐานดังกล่าว จึงนำไปสู่การวิเคราะห์งานด้านจีนศึกษาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของไทยต่อจีนในงานวิจัยฉบับนี้

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเข้าใจนโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศไทยผ่านคำอธิบายจากงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2534(ค.ศ.1949-1991) และคำอธิบายดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้ของประเทศไทยเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในทางศัตรูหรือมิตร

2. สามารถเข้าใจถึงบริบทของการสร้างงานด้านจีนศึกษาที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

1.9 วิธีการนำเสนอ

เนื้อหาในวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 4 บท ดังนี้

1. บทนำ ซึ่งกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ในการศึกษา การสำรวจวรรณกรรม ขอบเขตในการศึกษาวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา วิธีการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูล รวมทั้งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
2. ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2492-2518(ค.ศ.1949-1975)
3. การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทย ภายหลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตพ.ศ.2518
4. บทสรุป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ผู้นำเสนอผ่านงานด้านเงินศึกษา ในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2518

บทนำ

ในช่วงต้นของยุคสงครามเย็น จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ.2492(ค.ศ.1949) ในช่วงเวลานั้นไทยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเผด็จการทหาร ตั้งแต่ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามในปีพ.ศ.2491(ค.ศ.1948) มาสู่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502(ค.ศ.1959) กระทั่งสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ.2506(ค.ศ.1963) ในช่วงที่ประเทศไทย อยู่ภายใต้การนำของรัฐบาลทหารทั้ง 3 ยุค ไทยดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศตามอย่างสหรัฐอเมริกาโดยตลอดจนกระทั่งปี พ.ศ.2512(ค.ศ.1969) สหรัฐ เปลี่ยนแปลงนโยบายต่อเอเชียโดยการประกาศลัทธิจีนและจะถอนตัวออกจากภูมิภาค รวมทั้ง ถอนตัวออกจากสงครามเวียดนามและหันไปสานสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ การปรับนโยบายของ สหรัฐดังกล่าวทำให้รัฐบาลไทยที่ดำเนินนโยบายตามสหรัฐมาโดยตลอดจำเป็นต้องปรับตัวเช่นกัน ประกอบกับในเวลาต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา'16 รัฐบาลทหารหมดอำนาจไป รัฐบาลพลเรือนที่เข้ามาบริหารประเทศเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชน จีน กระทั่งปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีของไทยในเวลานั้น ได้ เดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อลงนามสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนจึงปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นมิตร

ในบทที่ 2 นี้จะชี้ให้เห็นว่าก่อนการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐ ประชาชนจีนในปี พ.ศ.2518 นั้น งานด้านเงินศึกษาในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2518 ได้ นำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แก่สังคมไทยอย่างไรบ้างและส่งผลต่อการรับรู้ ของไทยต่อจีนในแง่ที่เป็นศัตรูหรือมิตรอย่างไร

2.1 จุดเริ่มต้นของแนวความคิดการต่อต้านคนจีนในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม สมัยที่ 1 (พ.ศ.2481-2487)

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยอยู่ภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม(พ.ศ. 2481-2487) นโยบายในการบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามในเวลานั้นสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมือง จอมพล ป.พิบูลสงครามพยายามสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐบาลของตนด้วยการสร้างฐานสนับสนุนทางการเมือง ส่งเสริม"ลัทธิชาตินิยม" และเริ่มใช้อำนาจผูกขาดอยู่ที่ผู้นำเพียงคนเดียว จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้สร้างระบบ "ลัทธิชาตินิยม" "ลัทธิทหาร" และ "ลัทธิผู้นำไทย" ซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบเผด็จการทหารฟาสซิสต์ตามแบบเยอรมันนี อิตาลี และญี่ปุ่น¹ นโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามคือการปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อดื้อผู้นำ การปลุกจิตสำนึกของความเป็นไทย การปลุกกระแสชาตินิยม ในช่วงนั้นความรู้สึก "รักชาติ" ของคนไทยถูกทำให้ทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลประกาศนโยบายต่อต้านอิทธิพลของชาวต่างชาติด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะกับชาวจีน ต่อต้านการถือครองธุรกิจของคนจีนในไทยเพราะเกรงว่าการมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจจะนำไปสู่ปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง ดังนั้นจึงมีการปฏิบัติทั้งในรูปแบบของการรณรงค์ต่อต้านคนจีนซึ่งรัฐบาลถือเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์รักชาติและแบบที่เป็นมาตรการที่เป็นทางการโดยการออกกฎหมายสงวนอาชีพให้กับคนไทยและสั่งปิดโรงเรียนจีน(ระหว่างปี พ.ศ. 2481-2483 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการสั่งปิดโรงเรียนจีนไปถึง 242 แห่งของจำนวนที่มีอยู่ขณะนั้น 294 แห่ง)² ซึ่งกฎระเบียบต่างๆเหล่านี้สร้างความเดือดร้อนให้กับคนจีนและกลุ่มนักธุรกิจชาวจีนในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป.เป็นไปตาม 2 แนวทางหลักคือ³

¹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย: 2475-2500* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2544), หน้า 178.

² สิริรัตน์ ชันธพิน, *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 100.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231-232.

1. ธุรกิจใดที่คนไทยสามารถทำได้ก็ให้จำกัดบทบาทของคนจีนและผลักดันคนไทยเข้าสู่ธุรกิจเหล่านั้น
2. ธุรกิจใหญ่บางประเภทที่คนไทยไม่สามารถเข้าไปทำกิจการได้เนื่องจากปัญหาการเงินลงทุนและความชำนาญ รัฐจะเข้าไปดำเนินการเอง

จะเห็นได้ว่ามาตรการเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของคนไทยเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมลัทธิชาตินิยมที่จอมพล ป. พิบูลสงครามยึดถือไว้เป็นนโยบายหลัก สำหรับในแง่ของผลประโยชน์ทางการเมืองนั้นเป็นเพียงแค่การเผื่อระวังเกี่ยวกับลัทธิการเมืองที่มักมีการสอนในโรงเรียนจีนในประเทศไทยเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าในช่วงสมัยปลายสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้นำไทยในขณะนั้นซึ่งก็คือจอมพล ป. พิบูลสงครามยังไม่มีทัศนะต่อจีนในแง่ที่เห็นว่าจีนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติไทย แต่ที่รัฐเข้าไปจำกัดบทบาทของคนจีนในทางเศรษฐกิจเพราะเป็นไปตามนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยม ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวเอื้อประโยชน์แก่รัฐบาลไทยในขณะนั้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากการกระตุ้นความไม่พอใจของคนไทยที่มีต่อคนจีน สร้างความรู้สึกชาตินิยมขึ้นในหมู่คนไทย ทำให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมากเนื่องจากนโยบายนี้เปิดโอกาสให้คนไทยได้เข้าสู่วงจรกิจการค้า สำหรับท่าทีของประเทศจีนต่อการดำเนินนโยบายต่อต้านคนจีนนั้น ในปี พ.ศ.2482(ค.ศ.1939) รัฐบาลจอมพลเจียงไคเช็คได้ส่งโทรเลขถึงนายกรัฐมนตรีของไทย โดยขอให้ดูแลสวัสดิภาพของคนจีนในไทยและเสนอให้สถาปนาทางการทูตระหว่างทั้งสองประเทศ จากการกระทำของผู้นำจีนในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่จีนแสดงความประสงค์ที่จะเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย แต่รัฐบาลไทยไม่ได้ตอบรับข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากขณะนั้นประเทศจีนยังคงมีความวุ่นวายภายในและยังไม่มีอิทธิพลทางการเมืองระหว่างประเทศมากนัก⁴

จะเห็นได้ว่าในช่วงรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามสมัยที่ 1(พ.ศ.2481-2487) รัฐบาลไทยยังไม่มองว่าจีนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติที่ต้องให้ความสำคัญและเข้มงวดในการปราบปราม เพียงแต่เผื่อระวังและจำกัดสิทธิไปตามนโยบายชาตินิยมเท่านั้น ดังนั้นการรับรู้ต่อจีนในแง่ของภัยคุกคามความมั่นคงในสังคมไทยจึงยังไม่เกิดขึ้น จนกระทั่งเมื่อจอมพล ป. ได้กลับเข้า

⁴ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, เรื่องเดิม, หน้า 223.

มามีอำนาจอีกครั้งในปีพ.ศ.2491(ค.ศ.1948) การรับรู้ของไทยต่อจีนจึงได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นภัยคุกคามที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญและต้องดำเนินการสกัดกั้นไม่ให้เข้ามาแทรกซึมบ่อนทำลายชาติได้

2.2 การเมืองไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามสมัยที่ 2 (พ.ศ.2491-2500)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เวลานั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามหมดอำนาจไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากต้องลาออกเพราะสภาลงมติไม่รับพระราชกำหนดนครบาลเพชรบูรณ์⁵ และการจัดสร้างพุทธมณฑล ต่อมาในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2487(ค.ศ.1945) สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติแต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ประกาศสันติภาพในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2488(ค.ศ.1946) เพื่อแสดงให้เห็นนาประเทศเห็นว่าประเทศไทยมิได้เข้าร่วมกับฝ่ายอักษะและการประกาศเข้าร่วมสงครามของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นเป็นโมฆะ ต่อมารัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ได้กราบถวายบังคมลาออกในวันถัดมา (17 สิงหาคม พ.ศ.2488) ด้วยเหตุผลว่าภาวะสงครามได้สิ้นสุดแล้ว รัฐบาลที่บริหารประเทศในระหว่างสงครามก็ควรจะสิ้นสุดลงไปด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐบาลใหม่เข้ามาทำหน้าที่เจรจาตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อไป⁶ ต่อจากนั้นรัฐบาลพลเรือนก็สลับเปลี่ยนกันขึ้นมาบริหารประเทศ กระทั่งเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2490(ค.ศ.1947) ขณะนั้น พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เกิดการก่อรัฐประหารโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ คณะรัฐประหารได้เชิญนายควง อภัยวงศ์กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับรัฐบาล เนื่องจากนายควงเป็นที่รู้จักและต่างประเทศให้การยอมรับ นอกจากนี้เหตุผลเพราะคณะรัฐประหาร

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 377-394.

⁶ สิริวิรัตน์ ชันธพิน, *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน*, หน้า 143.

* รัฐบาลพลเรือนแต่ละสมัยมีระยะเวลาดังนี้ นายทวี บุญยเกษตร 31 ส.ค. 2488 - 17 ก.ย. 2488, ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช 17 ก.ย. 2488 - 31ม.ค. 2489, พ.ต.ควง อภัยวงศ์ 31 ม.ค. 2489 - 24 มี.ค. 2489, นายปรีดี พนมยงค์ 24 มี.ค. 2489 - 23 ส.ค. 2489, พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ 23 ส.ค. 2489 - 8 พ.ย. 2490, พ.ต.ควง อภัยวงศ์ 10 พ.ย. 2490 - 8 เม.ย. 2491.

ประกอบด้วยนายทหารซึ่งเคยเข้ากับฝ่ายอักษะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังนั้นคณะทหารจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มการเมืองอื่น เช่น ฝ่ายอนุรักษนิยมของ นายควง อภัยวงศ์, ม.ร.ว.เสนีย์และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับพรรคประชาธิปัตย์เพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชน และจำเป็นต้องมอบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้กับฝ่ายอนุรักษนิยมไปก่อน⁷ แต่ท้ายที่สุดความขัดแย้งทางความคิดของฝ่ายอำนาจเผด็จการและฝ่ายอนุรักษนิยมก็ถึงจุดแตกหัก ในวันที่ 6 เมษายน 2491(ค.ศ.1948) คณะรัฐประหารได้กระทำการยึดอำนาจอีกครั้ง โดยการส่งตัวแทนเข้าพบนายควง อภัยวงศ์นายกรัฐมนตรี และแจ้งว่าคณะรัฐประหารไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลที่ไม่สามารถลดค่าครองชีพและแก้ปัญหาบ้านเมืองให้ดีขึ้นได้ จึงขอให้ลาออกภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อ นายควงถูกบีบให้ลาออกจากตำแหน่ง คณะผู้สำเร็จราชการจึงแต่งตั้งให้จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2491⁸

สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้นโลกก้าวเข้าสู่ยุคสงครามเย็นและถูกแบ่งเป็นสองฝ่ายโดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์กัน ฝ่ายหนึ่งคือเสรีนิยมนำโดยสหรัฐอเมริกา อีกฝ่ายหนึ่งคือคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต อุดมการณ์ของทั้งสองฝ่ายส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในขณะนั้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากต่างฝ่ายต่างพยายามสร้างดุลแห่งอำนาจเพื่อหาพันธมิตรเข้าร่วมอุดมการณ์ของตน โดยแสดงออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อ การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ การเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศเป้าหมายเพื่อสร้างรัฐพันธมิตร สำหรับประเทศไทย จอมพล ป.พิบูลสงครามมีนโยบายสนับสนุนฝ่ายโลกเสรีอย่างแข็งขันด้วยการขานรับนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารและทางเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกาอย่างมาก ส่งผลให้กองทัพไทยซึ่งถือเป็นฐานอำนาจของจอมพล ป. แข็งแกร่งขึ้น⁹ ด้าน

⁷ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *ประวัติการเมืองไทย: 2475-2500*, หน้า 468-469.; ในส่วนของการจัดตั้งรัฐบาลผสมในช่วงแรกนี้ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ กล่าวว่า "ในช่วงปีพ.ศ. 2491-2494 นั้นเป็นช่วงที่รัฐบาลยังคงเป็นรัฐบาลผสม คือยังคงมีฝ่ายพลเรือนร่วมรัฐบาลด้วย ถือเป็นช่วง 'กึ่งเผด็จการ' " ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, *แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง(พ.ศ.2491-2500)*, พิมพ์ครั้งที่ 2(กรุงเทพฯ: 6 ตุลาจำลอง, 2550), หน้า 133.

⁸ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, *เรื่องเดิม*, หน้า 126-127.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

สหรัฐฯก็รับรองรัฐบาลทหารของจอมพล ป. พิบูลสงครามอย่างรวดเร็ว เนื่องจากต้องการสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยิ่งเมื่อฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะในสงครามกลางเมืองและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นในปีพ.ศ.2492 (ค.ศ.1949) และต่อมาได้ลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพ, พันธมิตรและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน(Treaty of Friendship, Alliance and Mutual Assistance)กับสหภาพโซเวียต¹⁰ ส่งผลให้สหรัฐอเมริกายิ่งเพิ่มบทบาทของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น เมื่อเกิดสงครามเกาหลีในปีพ.ศ.2493-2496(ค.ศ.1950-1953) สหรัฐฯส่งทหารเข้าไปช่วยเกาหลีใต้สกัดกั้นการรุกรานของคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือ ในกรณีนี้ประเทศไทยส่งทหารเข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐฯด้วย ทำให้ไทยเข้าไปใกล้ชิดกับสหรัฐฯและเข้าไปพัวพันกับสงครามเย็นอย่างเต็มตัว ในขณะที่จีนให้การสนับสนุนฝ่ายเกาหลีเหนือ สหรัฐฯดำเนินนโยบาย ความมั่นคงร่วมกัน(Collective Security) เพื่อปิดล้อมฝ่ายคอมมิวนิสต์ ไทยได้เข้าร่วมในนโยบายดังกล่าวด้วยการลงนามร่วมกับอีก 7 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส ฟิลิปปินส์ ปากีสถานและสหรัฐฯเมื่อก่อตั้ง “องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (สปอ.) ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2497 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์¹¹

การลงนามในข้อตกลงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นบรรลุผลและถือเป็นจุดสูงสุดของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯที่ได้มีความร่วมมือด้านการทหารและเศรษฐกิจมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากประเทศไทยได้รับการรับรองจากสหรัฐฯในด้านความมั่นคงและยังได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้รัฐบาลมีฐานอำนาจซึ่งก็คือกองทัพที่มั่นคงและแข็งแกร่งขึ้นอีกด้วย¹² การลงนามในข้อตกลงดังกล่าวส่งผลกระทบที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐ

¹⁰ จุลชีพ ชินวรรณ, “นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น,” ใน รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง5ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ, ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536), หน้า 122.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า124.

¹² แดมสุข นุ่มนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525, หน้า 3.

ประชาชนจีน เนื่องจากจีนถือว่าไทยมีพันธะผูกพันกับสหรัฐอย่างแน่นแฟ้นและตั้งตัวเป็นศัตรูกับจีนอย่างเปิดเผย ในขณะที่เดียวกันจากการได้รับชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปีพ.ศ.2492 (ค.ศ.1949) ก็ทำให้ผู้นำไทยมองว่าจีนอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศตลอดมาเช่นเดียวกัน ประกอบกับการที่ฝรั่งเศสแพ้สงครามที่เวียดนามในปีพ.ศ.2497(ค.ศ.1954) จึงทำให้จอมพล ป. หวันเกรงว่าลัทธิคอมมิวนิสต์จากจีนจะขยายอิทธิพลผ่านอินโดจีนเข้ามาสู่ประเทศไทย ดังนั้นจอมพล ป. จึงสนับสนุนการดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอย่างเต็มที่ ทั้งทางสื่อของรัฐ หน่วยงานราชการหรือการออกกฎหมายการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ 2495 เป็นต้น รัฐบาลพยายามสร้างภาพความน่ากลัวของคอมมิวนิสต์และเผยแพร่สู่ประชาชนมาโดยตลอด แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีกลุ่มปัญญาชนนิยมซ้ายที่เห็นต่างจากแนวคิดกระแสหลักของรัฐ โดยมองว่ามาร์กซิสต์หรือคอมมิวนิสต์เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะแก้ปัญหาของสังคมไทยในขณะนั้น และปัญญาชนกลุ่มนี้ได้พยายามนำเสนอภาพจีนในแง่ที่ไม่ใช่ภัยคุกคาม ดังจะได้กล่าวโดยละเอียด โดยแยกเป็น 2 หัวข้อดังต่อไปนี้คือ

2.2.1 การสร้างแนวคิดกระแสหลักเรื่อง "ภัยคุกคามคอมมิวนิสต์" ผ่านงานเขียนของฝ่ายรัฐบาล

การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของฝ่ายรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้นได้กระทำผ่านทางสื่อและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งคอยจับตาดูความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชน จัดให้มีการทำทะเบียนประวัติกรรมการ ส่วนในวงราชการนั้นรัฐบาลได้ออกหนังสือเวียนให้ข้าราชการช่วยสอดส่องข้าราชการด้วยกันที่มีแนวคิดโน้มเอียงไปทางคอมมิวนิสต์ และย้ำเตือนให้ช่วยระวังภัยจากคอมมิวนิสต์¹³ รัฐบาลยังจัดให้มีหน่วยวัฒนธรรมเคลื่อนที่ออกไปให้การอบรมแก่ประชาชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ กรมประชาสัมพันธ์ออกคำสั่งให้คณะลิเกและคณะละครต่างๆ ใส่เนื้อหาในทางต่อต้านคอมมิวนิสต์ ส่งเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปอบรมประชาชนตามต่างจังหวัดเกี่ยวกับกลวิธีของคอมมิวนิสต์ สร้างข่าวลือว่าคอมมิวนิสต์จะ

¹³ ธานินทร์ กรัยวิเชียร, *การใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2516), หน้า 237.

บุกประเทศไทย เพื่อสร้างความชอบธรรมในการที่รัฐบาลต้องเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรีและรับความช่วยเหลือด้านการทหารจากสหรัฐฯ ในการป้องกันประเทศ แนวคิดเรื่องภัยคอมมิวนิสต์ยังถูกส่งผ่านไปทางหนังสือพิมพ์ *ธรรมาธิปไตย* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่จอมพล ป. ให้การสนับสนุน¹⁴ จะเห็นได้ว่าจอมพล ป. พยายามใช้หน่วยงานราชการรวมทั้งสื่อของรัฐเป็นตัวดำเนินการในระดับลึก เพื่อให้แนวคิดที่ว่า “คอมมิวนิสต์คือศัตรูของประเทศไทย” เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่เกี่ยวกับความเป็นมาของคอมมิวนิสต์ จุดประสงค์และวิธีการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าคอมมิวนิสต์นั้นมีความร้ายกาจและเป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติอย่างไร เช่น หนังสือเรื่อง *หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์* ซึ่งเขียนขึ้นโดยโรงเรียนสงครามจิตวิทยา วัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์คือเพื่อให้ประชาชนทราบถึงประวัติความเป็นมาของลัทธิคอมมิวนิสต์และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เช่น เนื้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า “พคท. คือตัวแทนของสหภาพโซเวียตและจีนเปรียบเสมือนฐานทัพของโซเวียตในเอเชีย”¹⁵ นอกจากนี้ยังมีนิตยสารที่ได้รับการสนับสนุนจาก

¹⁴ อภิรตี เจริญธัญสกุล, “แนวทางการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กับรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 136.

กองบัญชาการทหารสูงสุด (กรมเสนาธิการกลาใหม่ในขณะนั้น) ได้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนสงครามจิตวิทยา เพื่อเปิดการศึกษาอบรมให้กับนายทหาร ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านนี้โดยเฉพาะรุ่นแรก(รุ่นพิเศษ) เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2498 โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนแห่งที่สองรองจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่ได้รวมเอาข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร และพนักงานรัฐวิสาหกิจเข้ามารับการศึกษาด้วยกัน แต่เนื่องจากทางโรงเรียนสงครามจิตวิทยาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทางราชการได้อย่างเต็มที่เพราะการดำเนินงานกระทำได้ในขอบเขตจำกัด เนื่องจากไม่มีอัตราข้าราชการประจำของเจ้าหน้าที่โรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการทางด้านวิชาการและความต้องการของสถานการณ์ในปัจจุบัน ทางราชการจึงได้พิจารณาจัดตั้ง “สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง” ขึ้นแทนโรงเรียนสงครามจิตวิทยา โดยกำหนดให้มีอัตราประจำที่ถาวรเป็นของสถาบันการศึกษาเองขึ้นตรงต่อกรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม 2521 ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง, *ประวัติความเป็นมา* [Online], สำนักงานปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ สืบค้นจาก: <http://api.tarf.mi.th>. [18 พฤษภาคม 2553]

¹⁵ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา, “บทนำ,” *หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุดม, 2497).

สำนักข่าวอเมริกันชื่อ นิตยสาร *เสรีภาพ* ตีพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับสหรัฐฯ และความสัมพันธ์อันดีของ ไทยกับสหรัฐฯ เช่น การที่สหรัฐฯ มอบยุทธโปกรณ์ทันสมัยให้แก่กองทัพไทยเพื่อใช้ป้องกันตัว¹⁶ หรือ การต้อนรับเอกอัครราชทูตคนใหม่ของสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย¹⁷ การไปดูงานที่สหรัฐฯ ของ เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา¹⁸ และคณะครูไทย¹⁹ ซึ่งนอกจากเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหรัฐฯ แล้ว *เสรีภาพ* ยังได้มีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับจีนได้วัน²⁰ว่ามีความเป็นอยู่ดี มี อาหารพอเพียง²¹ ในขณะที่การกล่าวถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น *เสรีภาพ* จะนำเสนอโดยเรียก สาธารณรัฐประชาชนจีนว่า “จีนแดง” หรือ “โจรจีนคอมมิวนิสต์” เช่น การอพยพของผู้อพยพใน มลายุที่หนีการคุกคามจากโจรจีนคอมมิวนิสต์มาตั้งรกรากใหม่ ทำให้พวกเขามีชีวิตที่ดีขึ้น ปราศจากความหวาดกลัวภัยจากโจรจีนคอมมิวนิสต์ และเมื่อโจรจีนคอมมิวนิสต์เห็นสภาพความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นของนิคมในมลายู พวกเขาก็จะทยอยมามอบตัวกันมากขึ้นเพื่อกลับตัวเป็นคนดีที่ เคารพกฎหมายของบ้านเมือง²² ซึ่งเนื้อหาโดยส่วนใหญ่มักกล่าวถึงความอดอยากแร้นแค้นภายใต้ การปกครองของจีนคอมมิวนิสต์ การหนีออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ก็เหมือนได้ชีวิตใหม่²³ โดยนัยแล้วเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าประชาชนจีนได้หวันนั้นมีความเป็นอยู่ดีกว่าจีน คอมมิวนิสต์ เป็นต้น

รัฐบาลจอมพล ป.ยังได้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของสื่อเพื่อไม่ให้เป็นช่องทางในการ เผยแพร่แนวคิดคอมมิวนิสต์ โดยรัฐบาลใช้พระราชบัญญัติการพิมพ์ที่ใช้มาตั้งแต่ปีพ.ศ.2484(ค.ศ. 1941) และประมวลกฎหมายอาญามาป้องกันสื่อ ออกกฎหมายต่อต้านคอมมิวนิสต์ปีพ.ศ. 2495(ค.ศ.1952)²⁴ จึงมีการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ จับกุมบรรณาธิการ ตัดทอนข่าว ลังปิด

¹⁶ “เพื่อเพิ่มพละงานภาพทัพบกไทย,” *เสรีภาพ* 4 (2497): 12-13.

¹⁷ “จอห์น อี. ฟิวรีฟอย เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย,” *เสรีภาพ* 1 (2497): 5.

¹⁸ “ศึกษานิเทศไทยดูงานการศึกษาในสหรัฐฯ,” *เสรีภาพ* 3 (2497): 16-19.

¹⁹ “คณะครูประสานมิตรดูงานในสหรัฐฯ,” *เสรีภาพ* 5 (2497): 2-5.

²⁰ “ไถเปย์ นครแห่งผู้ลี้ภัย,” *เสรีภาพ* 4 (2497): 14-16.

²¹ “พ่อหนูน้อยแห่งจีนเสรีอิมหมี่พื้มัน,” *เสรีภาพ* 4 (2497): 45.

²² “คำตอบต่อโจรจีนแดง,” *เสรีภาพ* 8 (2498): 6-7.

²³ “พบอิสระภาพเพื่อทำงานตามใจชอบแล้ว,” *เสรีภาพ* 17 (2498): 24-25.

²⁴ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภวัครพันธุ์, *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”* (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549), หน้า 35-36.

หนังสือพิมพ์ และห้ามโฆษณาข่าวการเมืองระหว่างประเทศและถึงกับมีการลอบยิงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และเจ้าของหนังสือพิมพ์เสียชีวิต²⁵ ในปีเดียวกันรัฐบาลเริ่มคุกคามชุมชนจีนและโรงเรียนจีน รวมถึงบุกยึดธุรกิจของคนจีนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเริ่มหวาดระแวงเกี่ยวกับการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์²⁶ หนังสือพิมพ์จีนก็ถูกสั่งปิดเช่นกัน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2493(ค.ศ.1950) หนังสือพิมพ์ฉวนหมินเป่าลงข่าวในเชิงโน้มน้าวยุยงให้คนจีนในประเทศไทยเกลียดชังรัฐบาลไทย โดยกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยลอบสังหารคนชาติหัวหน้าคนจีน รัฐบาลไทยออกมาตอบโต้เนื่องจากกระทบกระเทือนถึงภาพลักษณ์ของรัฐบาล และสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกค้นสำนักงาน สั่งเพิกถอนใบอนุญาตและเนรเทศบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉวนหมินเป่า ด้วยข้อหาว่ามีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินกิจการ เนื่องจากมีการลงโฆษณาสนับสนุนการกระทำของคอมมิวนิสต์ โดยชักชวนให้ชาวจีนไม่ซื้อสินค้าอเมริกันในไทย เพื่อเป็นการประท้วงต่อการกระทำของสหรัฐฯในสงครามเกาหลี ซึ่งรัฐบาลไทยเห็นว่าส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯกับไทยจึงได้สั่งลงโทษ²⁷ นอกจากนี้จอมพล ป. ได้ให้กรมตำรวจสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนที่มีแนวโน้มจะเป็นคอมมิวนิสต์ทุกฉบับ เพิกถอนใบอนุญาตและให้ทำลายหนังสือหรือเอกสารคอมมิวนิสต์ที่แพร่หลายตามโรงเรียนต่างๆให้หมด ให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเร่งปราบปรามผู้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์²⁸

การดำเนินการสกัดกั้นแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการที่จอมพล ป. เห็นว่าแนวคิดและความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์อาจทำให้ชนชั้นต่างๆในสังคมแตกแยกและอาจกระทบต่อเสถียรภาพของอำนาจที่ตนครอบครองอยู่ ดังนั้นด้วยความ

²⁵ ชลธิรา สัตยาวัฒนา(บรรณาธิการ), *กึ่งศตวรรษของการสันติภาพ "ความจริง" เกี่ยวกับ "กบฏสันติภาพ"* : สำนักทางประวัติศาสตร์ของคนสามรุ่น (กรุงเทพฯ: เมฆขาว, 2545), หน้า 53-55.

²⁶ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, *การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547), หน้า 77.

²⁷ สุวิมล รุ่งเจริญ, "บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 148.

²⁸ ธงชัย พึ่งกันไทย, "ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 280.

หวาดกลัวว่าคอมมิวนิสต์จะล้มล้างอำนาจของตน นอกจากจะเข้มงวดกับสื่อมวลชนแล้ว รัฐบาลยังได้ออกประกาศเตือนชาวจีนในประเทศไทยให้ตระหนักว่าประเทศไทยให้ที่พักพิงอาศัย ฉะนั้นชาวจีนในไทยจึงไม่ควรสร้างความลำบากใจให้แก่ประเทศไทย รัฐบาลเข้มงวดต่อคนจีนที่มี พฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจจนทำให้รัฐบาลปักกิ่งและกลุ่มคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยไม่พอใจและได้ พยายามตอบโต้รัฐบาลไทยโดยวิธีทางจิตวิทยาโดยการให้ข่าวว่า "รัฐบาลจอมพล ป. ทำทารุณ กรรมต่อชาวจีนด้วยวิธีต่างๆและคนจีนหลายคนถูกฆาตกรรม อีกหลายร้อยคนถูกจำคุกในข้อหา สนับสนุนเหมาเจ๋อตง"²⁹ และ "จากการที่รัฐบาลไทยจำกัดสิทธิของคนจีนในประเทศไทย ทางรัฐบาล ปักกิ่งเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีความหมายคือไทยมองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม"³⁰ แต่รัฐบาลไทย ไม่ได้ตอบโต้เพียงแต่ปฏิเสธข่าวดังกล่าวและกล่าวว่า เป็นวิธีโฆษณาชวนเชื่อของจีนคอมมิวนิสต์ เท่านั้น ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2495(ค.ศ.1952) มีข่าวลือเรื่องจีนคอมมิวนิสต์จะบุกประเทศไทย ค่อนข้างต่อเนื่อง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ประเทศไทยเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการรุกรานของจีน เนื่องจากกองทัพจีนได้เคลื่อนพลลงมาประชิดพรมแดนจีนตอนใต้³¹ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495 และพระราชบัญญัติการกระทำอันไม่ เป็นไทย พ.ศ.2495 โดยแจ้งให้ประชาชนไทยทราบว่าการกระทำใดๆของพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง ประเทศไทยเป็นสิ่งผิดกฎหมาย หากใครให้ความร่วมมือก็จะได้รับโทษเช่นเดียวกัน³²

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามพยายามสร้างภาพความน่ากลัวของจีน คอมมิวนิสต์ผ่านสื่อต่างๆของรัฐดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในกรณีที่เป็นงานเขียนของรัฐได้แสดงให้เห็น ภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามและเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของ ประเทศ ประชาชนในประเทศอดอยากหิวโหย เป็นต้น ซึ่งภาพของจีนในแง่ดังกล่าวคือจุดประสงค์ ของรัฐบาลในการที่จะสร้างการรับรู้กระแสหลักให้แก่สังคมไทยในเวลานั้น อย่างไรก็ตามก็ได้มี ปัญญาชนกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดแตกต่างไปและตอบโต้แนวคิดกระแสหลักที่รัฐบาลสร้างขึ้น ด้วย

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 277.

³⁰ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, "ไทยมองจีนด้วยสายตาคัดตู่," *แผนก บร.12/105*, สถานีวิทยุปักกิ่ง คลื่น 25 เมตร เวลา 7.00 น. วันที่ 6 กันยายน 2495.

³¹ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภาวัครพันธ์, *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ 'รัฐไทย'*, หน้า 35-36.

³² ธานินทร์ กรัยวิเชียร, *การใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์*, หน้า 237.

การนำเสนอภาพสาธารณรับประชาชนเงินในทางที่เป็นมิตร ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

2.2.2 นักเขียนปัญญาชนนิยมซ้ายกับจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ผ่านงานด้านเงินศึกษาที่นำเสนอภาพเงินในทางที่ไม่ใช่ภัยคุกคาม

ช่วงต้นทศวรรษที่ 2490 สื่อและหนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านสันติภาพของนานาประเทศ และการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและนโยบายของรัฐบาลในเวลานั้น โดยเฉพาะนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และการที่รัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือมูลค่ามหาศาลจากสหรัฐฯ รวมถึงการส่งทหารไทยไปร่วมรบในสงครามเกาหลี เวลานั้นลัทธิมาร์กซ์เริ่มขยายตัวเข้ามาสู่สังคมไทย นอกจากจะเป็นเพราะอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีนไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในปีพ.ศ.2492(ค.ศ.1949) ซึ่งถือได้ว่ามีผลโดยตรงต่อการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ในสังคมไทยแล้ว ส่วนหนึ่งยังเกิดจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในระยะสิ้นสุดของสงครามมหาเอเซียบูรพา ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก รวมทั้งการรัฐประหาร2490(ค.ศ.1947) และการกลับมาที่มีอำนาจอีกครั้งของเผด็จการอย่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ทำให้สถานการณ์ของประเทศส่อเค้าว่าจะวุ่นวายมากขึ้น แนวคิดมาร์กซ์จึงเป็นแนวทางที่ปัญญาชนก้าวหน้าจำนวนหนึ่งเห็นว่าน่าจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาในประเทศได้ เนื่องจากแนวคิดของมาร์กซ์เป็นแนวคิดที่อิงกับชนชั้นล่างที่ลำบากยากจน³³ จึงทำให้นักคิดปัญญาชนเริ่มนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์สังคมไทย สุภา ศิริमानนท์ หนึ่งในกลุ่มปัญญาชนก้าวหน้าจึงริเริ่มจัดทำนิตยสาร *อักษรสาส์น*(ตีพิมพ์ตั้งแต่พ.ศ.2492-2495)ซึ่งเป็นนิตยสารที่บุกเบิกการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมสู่ประชาชนในวงกว้างเป็นฉบับแรก จากการรวมกลุ่มกันของปัญญาชนก้าวหน้าที่สนใจศึกษาแนวทางสังคมนิยมมาร์กซิสต์ และต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไปในทางที่พวกเขาปรารถนา สุภา ศิริमानนท์ผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการได้ชักชวนเพื่อนนักเขียนที่มีความเห็นไปในทางเดียวกัน เช่น อัสนี พลจันทร์, กุหลาบ สายประดิษฐ์, อิศรา อมันตกุล ฯลฯ มาร่วมคิดร่วมเขียนด้วย

³³ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ(บรรณาธิการ), *จากอักษรสาส์นถึงสังคมศาสตร์ปริทัศน์* (กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดสันเพรส โปรดักส์ จำกัด, 2549), หน้า 119.

โดยนิตยสารดังกล่าวมีนโยบายในการตีพิมพ์ข้อเขียนและบทความว่าจะลงเรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศและไม่วิจารณ์การเมืองหรือรัฐบาลไทย เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับรัฐบาลเผด็จการ โดยมีเนื้อหามุ่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสังคมนิยมมาร์กซิสต์ แพลนแนวคิดของเหมาเจ๋อตงเกี่ยวกับเรื่องหลักการปฏิบัติและการวางตน รวมทั้งจุดมุ่งหมายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชนจีน อธิบายการปกครองระบอบบงการแบบประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนใช้ในการปกครองประเทศ³⁴ รวมทั้งนำเสนอระบบการสร้างระบอบการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน³⁵ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอบทบาทของชนชั้นนายทุนในการปฏิวัติของประเทศจีน³⁶ มีบทความสรรเสริญชัยชนะที่น่ายกย่องของจีนคอมมิวนิสต์ในการต่อสู้กับฝ่ายก๊กมินตั๋งสรรเสริญแนวทางการปฏิวัติของสาธารณรัฐประชาชนจีนและพรรคคอมมิวนิสต์จีนของเหมาเจ๋อตง สรุปทฤษฎีการปฏิวัติจีนในความคิดของเหมาเจ๋อตง³⁷ เป็นต้น โดยนักเขียนของอักษรสาส์นมักสอดแทรกความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนและยกย่องการปฏิวัติของสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น เสนาะ ธรรมเสถียร มีความเห็นว่า "การปฏิวัติจีนนั้นย่อมเป็นสะพานสังคมนิยมที่จะมีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อการปฏิวัติโลกต่อไป"³⁸ หรือความเห็นของกุหลาบ สายประดิษฐ์(บรรณาธิการแผนกการเมือง) ผู้เขียนคอลัมน์ "แผนกวิชาการเมือง" เห็นว่า "ประเทศจีนและเหตุการณ์ในจีนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์ทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพและความเป็นอยู่ของประเทศไทยทั้งปัจจุบันและอนาคต" กุหลาบจึงได้แปลคำบรรยายของเหมาเจ๋อตงเพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาท่าทีและนโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีน³⁹ เป็นต้น อักษรสาส์น ถือเป็นนิตยสารฉบับแรกที่น่าเสนอเนื้อหาแนวสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ซึ่งถึงแม้ว่านโยบายของวารสารจะไม่ต้องการสร้างความคิดขัดแย้งกับรัฐบาลแต่ต้องยอมรับว่าแนวคิดที่

³⁴ กุหลาบ สายประดิษฐ์, "ระบอบบงการแบบประชาธิปไตยของประชาชน," อักษรสาส์น 1,6 (กันยายน 2492): 34-51.

³⁵ กุหลาบ สายประดิษฐ์, "การตั้งระบอบการปกครอง," อักษรสาส์น 1,3 (มิถุนายน 2492): 57-73.

³⁶ ส.สัตยา, "บทบาทของชนชั้นนายทุนแห่งชาติในการปฏิวัติของประเทศจีน," อักษรสาส์น 2,2 (พฤษภาคม 2493): 11-20.

³⁷ เสนาะ ธรรมเสถียร[เสนาะ พาณิชยเจริญ], "สงครามกลางเมืองในจีนปัจจุบัน คือสะพานปฏิวัติของระบอบสังคมนิยม," อักษรสาส์น 2,3 (มิถุนายน 2493): 43-61.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

³⁹ กุหลาบ สายประดิษฐ์, "การตั้งระบอบการปกครอง," หน้า 51.

อักษรสาส์นนำเสนอมานั้นตรงกันข้ามกับแนวคิดกระแสหลักที่รัฐบาลพยายามบอกให้ประชาชนเชื่อมาตลอดเกี่ยวกับความน่ากลัวของภัยจากจีนคอมมิวนิสต์

นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ในที่นี้จะยกตัวอย่างงานของนักเขียนที่มีชื่อเสียงทางการเมืองค่อนข้างมากในเวลานั้น ซึ่งผลงานของเขาถือเป็นจุดเริ่มต้นของข้อเขียนทางการเมืองที่สอดแทรกแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์รวมทั้งการยกย่องประเทศจีนและเห็นว่าจีนคอมมิวนิสต์มีใช้ภัยคุกคามของประเทศไทย นักเขียนคนดังกล่าวคือ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ซึ่งเป็นนักเขียนและนักหนังสือพิมพ์ที่ทำงานมาตั้งแต่สมัยทศวรรษที่ 2480 ในเวลานั้นกุหลาบจัดตั้งสำนักพิมพ์สุภาพบุรุษ งานเขียนของกุหลาบมักวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายของรัฐบาลเสมอ เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 2490 เขาเริ่มให้ความสนใจในการศึกษาลัทธิมาร์กซิสต์และมีโอกาสได้ศึกษาลัทธิมาร์กซ์อย่างจริงจังก็เมื่อได้รับทุนไปเรียนต่อที่ประเทศออสเตรเลีย ในปี พ.ศ. 2490-2492 (ค.ศ. 1947-1949) ที่นั่นกุหลาบได้เห็นความมีเสรีภาพของประชาชนซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยอย่างมาก พรรครัฐบาลของออสเตรเลียในขณะนั้นก็เป็นพรรคแรงงาน กุหลาบมีโอกาสศึกษาทฤษฎีมาร์กซิสต์ที่กำลังนิยมในหมู่ประเทศตะวันตกและประเทศโลกที่สาม ในขณะนั้นอย่างเต็มที่⁴⁰ นอกจากนี้กุหลาบยังได้รับอิทธิพลเรื่องความเหลื่อมล้ำในสังคมจากงานเขียนของรัสเซียเรื่อง *Poor People* ของฟีโอดอร์ ดอสโตเยฟกี (Fyodor Dostoyevsky) ซึ่งเป็นเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบากของชนชั้นต่ำ⁴¹ ถึงแม้ว่ากุหลาบจะสนใจและศึกษาปรัชญาของลัทธิมาร์กซ์ เองเกิดและเลนิน รวมทั้งนักปรัชญาโซเชี่ยลลิสต์คนอื่นๆ แต่วิธีการเขียนของกุหลาบจะเป็นไปในทางเปรียบเทียบแนวคิดสังคมนิยมกับประชาธิปไตยและพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคมมากกว่าจะมีบทบาทเคลื่อนไหวในทางการเมือง กุหลาบไม่ได้ประกาศตัวว่าเป็นโซเชี่ยลลิสต์หรือคอมมิวนิสต์และไม่ได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเหมือนนักเขียนบางคนในช่วงทศวรรษเดียวกัน เช่น

⁴⁰ วิทยากร เชียงกุล, *การเมืองภาคประชาชน มองจากชีวิตและงานของ "ศรีบูรพา"* (กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร, 2544), หน้า 51.

⁴¹ ประภัสสร เสวิกุล, *บทบาทของนายกุหลาบ สายประดิษฐ์ กับวิถีประชาธิปไตย* (กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, 2549), หน้า 65.

ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร เปลื้อง วรรณศรี อุดม ศรีสุวรรณ หรือจิตร ภูมิศักดิ์ เป็นต้น⁴² งานเขียนของ กุหลาบมักวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยว่าจืดโหนบพร่องอย่างไรและเพราะเหตุใด ตัวอย่างเช่น หนังสือเรื่อง *การเมืองของประชาชน* ซึ่งรวมข้อเขียนทางการเมืองต่างๆ ของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ กุหลาบกล่าวถึงกรณีที่รัฐบาลจับกุมคณะบุคคลที่เดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับสาธารณรัฐประชาชนจีนข้อหาเป็นการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และข่มขู่ไม่ให้พูดถึงสิ่งที่ได้พบได้เห็นมาว่า "ก่อนที่คณะบุคคลดังกล่าวจะออกเดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นได้รับการอนุญาตจากรัฐบาลแล้ว แต่เมื่อเดินทางถึงประเทศไทยกลับโดนตำรวจสันติบาลจับกุม การกระทำของรัฐบาลเช่นนี้แสดงถึงความไม่ชัดเจนในนโยบายต่างประเทศของไทย"⁴³ นอกจากนี้กุหลาบยังไม่เห็นด้วยกับการที่จอมพล ป.พิบูลสงครามสั่งจับคนจีน รวมถึงจำกัดสิทธิของนักหนังสือพิมพ์และห้ามเขียนวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล กุหลาบ สายประดิษฐ์มีความเห็นว่า "คนจีนหรือประเทศจีนไม่ได้เลวร้ายแต่เป็นมิตรที่ดี นายกรัฐมนตรีโจวเอินไหลของสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ปรารถนาให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน"⁴⁴ ด้านนโยบายต่างประเทศนั้นกุหลาบคัดค้านการนำพาประเทศไปผูกพันกับสหรัฐฯ อันนำมาซึ่งความสับสนขัดแย้งในหน่วยราชการ เนื่องจากรัฐบาลไม่มีนโยบายและหลักการที่แน่นอนของตัวเอง โดยเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของสหรัฐฯ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นกุหลาบจึงต่อต้านการออกกฎหมายป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495(ค.ศ.1952) อย่างมาก โดยให้ความเห็นว่า "กฎหมายป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ฉบับนี้มีใช้แต่เพียงว่าจะขัดต่อหลักประชาธิปไตยและหลักสิทธิมนุษยชนเท่านั้น... มิใช่จะก่อความเสียหายหลายประการในทางการเมืองเท่านั้น หากยังก่อความเสียหายอย่างหนักในด้านอื่นๆ อีก อาทิในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม"⁴⁵ ดังนั้นเขาจึงเสนอให้ยกเลิกกฎหมายฉบับนี้และเปิดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ⁴⁶ จากตัวอย่างงานเขียนของกุหลาบดังนี้

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 73.

⁴³ กุหลาบ สายประดิษฐ์, *การเมืองของประชาชน* (กรุงเทพฯ: สุภาพบุรุษ, 2500), หน้า 12.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

⁴⁵ อังโน สุวิมล รุ่งเจริญ, "บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501," หน้า 72.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ได้กล่าวมานั้น ถึงแม้ว่ากุหลาบจะมีได้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองแต่ข้อเขียนของเขาก็แสดงถึงจุดยืนที่ชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลทั้งนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศ

นอกจากกุหลาบ สายประดิษฐ์แล้วขอยกตัวอย่างนักเขียนที่มีบทบาททั้งด้านงานเขียนและการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างจิตร ภูมิศักดิ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นนักเขียนแนวทางสังคมนิยมคอมมิวนิสต์คนสำคัญอีกท่านหนึ่งของประเทศไทยที่ เป็นผู้สร้างแบบอย่างของงานเขียนสังคมนิยมที่แตกต่างและแปลกใหม่ขึ้นในแวดวงนักเขียนไทย จิตร ภูมิศักดิ์ได้รับอิทธิพลด้านสังคมนิยมมาร์กซิสต์มาจากกุหลาบ สายประดิษฐ์และสุภา ศิริमानนท์ เนื่องจากเคยได้ร่วมงานกันตอนทำนิตยสาร *อักษรศาสตร์* นอกจากนี้งานเขียนของจิตร ภูมิศักดิ์ในช่วงปี พ.ศ.2500(ค.ศ.1957) บางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมจีนเนื่องจากเป็นช่วงที่จิตรเริ่มสนใจศึกษาวรรณคดีจีนและแปลบทกวีจีนหลายบทเป็นภาษาไทย จิตรเห็นว่าประชาชนในประเทศกำลังถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมจากจักรวรรดินิยมนอกประเทศ และจิตรเห็นตัวอย่างจากการที่นักกวีชาวจีนใช้บทกวีสร้างความอึดเหนี่ยวในการปลุกใจประชาชนให้ลุกขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องสิทธิของตน ดังนั้นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนไทยลุกขึ้นมาต่อสู้โดยการให้บทกวีก็น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้⁴⁷ บทกวีที่จิตรแปลเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ลงประกอบบทความของตัวเองนั้นมีหลายบท เช่น บทกวี "คำสาบาน" ของ หลิว อีเจิง จิตรแปลลงประกอบบทความของตัวเองเรื่อง "เมื่อขบวนการ '4 พฤษภาคม' หลลายวรรณคดีศักดิ์นาของจีน" ในนิตยสาร *ปิตุภูมิ* ระหว่างปี พ.ศ. 2499-2500(ค.ศ.1956-1957) มีเนื้อความว่า "จงเปล่งเสียงของเจ้าเพื่อความทุกข์ยากของชีวิต เพราะการขับเพลงแห่งการปฏิวัติ คือ การกึกก้องสูงส่งของกวี จงพลีเลือดของเจ้าเพื่อเสรีภาพของมวลมนุษยชาติ เพราะการโอบกอดการปฏิวัติไว้ในอ้อมอกคือศักดิ์ศรีของกวี"⁴⁸ นอกจากนี้จิตรได้แปลบทกวีเรื่อง "ฝน" เขียนโดย ซาโอว มีเนื้อความว่า

ฝนตกรอบทุกสารทิศ ยกเว้นในที่ของเรา
ใครหรือที่ทำความเลวทรามให้ท่านขัดเคือง
ท่านเจ้าฟ้าอันทรงศักดิ์ เอ๋ย!

⁴⁷ จิตร ภูมิศักดิ์, *คนยังคงยืนเด่นโดยหัวทลาย* (กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, 2552), หน้า 21-22.

⁴⁸ จิตร ภูมิศักดิ์, *ถึงร้อยดาวพรายกระจายแสง* (กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, 2551), หน้า 211- 212.

ณ ที่นี้, ท่านย่อมเห็นว่า, ผืนนาแตกร้างเป็นระแหง
 วันคืนแห่งการหว่านไถยังมีได้ปรากฏโฉมหน้ามาให้เห็นเลย
 นี้เราจะต้องเก็บเกี่ยวบนพื้นนาอันว่างเปล่านี้อีกแล้วสิหนอ
 แม้ในเที่ยงคืนอันมืดมิด
 ถ้าข้าจะได้ยินเสียงฝีเท้าของท่าน
 ข้าก็ยิ่งยอมรบเร้าปลุกลูกน้อย
 ให้ลุกขึ้นจตุรูป
 และน้อมหัวคำนับท่าน.....⁴⁹

ซาโอว กวีของประชาชนจีนในยุคใหม่เขียนบทกวีชิ้นนี้ เมื่อ พ.ศ.2487(ค.ศ.1944) จิตร ในนามปากกา "สมชาย ปรีชาเจริญ" ได้แปลเป็นภาษาไทย ให้เขียนประกอบบทความ "อีสานนับแสนแสนลี้จะพ่ายผู้ใดหนอ?" ลงหนังสือพิมพ์สารเสรี ระหว่างพ.ศ.2500-2501(ค.ศ.1957-1958) โดยได้เขียนอธิบายว่า "บทกลอนสั้นๆและง่าย ๆ ของซาโอวบทนี้ ได้ฉายสะท้อนให้เห็นอย่างแจ่มชัดถึงความปรารถนาและรอคอยฝันของชาวนาจีนผู้ทุกข์ยาก แน่นนอนชาวนาไทยทั้งมวลและโดยเฉพาะชาวนาอีสานที่ดำรงชีวิตอยู่บนผืนดินอันแห้งแล้งและกันดาร ก็ย่อมมีความปรารถนาและรอคอยฝันอย่างใจจดใจจ่อและสงสัยในความทราฎณ์ไร้ปราณีของฝนฟ้าเช่นเดียวกัน"⁵⁰ นอกจากนี้จิตรยังได้แปลบทกวีอีกหลายบทที่มีเนื้อหาสะท้อนภาพชีวิตที่ยากลำบากของชาวนาจีน ไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ของชาวนาจีนก่อนการปฏิวัติเพื่อปลดแอก หรือบทกวีที่ปลุกเร้าให้ชาวนาหรือผู้ใช้แรงงานลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองเพื่อหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ เป็นต้น

จากตัวอย่างงานเขียนข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาพของจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษาที่เขียนโดยกลุ่มนักเขียนปัญญาชนฝ่ายซ้ายในช่วงปี พ.ศ.2491-2500(ค.ศ.1948-2500) นั้นตรงข้ามกับภาพภัยคุกคามที่รัฐบาลจอมพล ป.พยายามสร้างให้เป็นแนวคิดกระแสหลักในสังคมไทยเวลานั้น โดยกลุ่มนักเขียนปัญญาชนได้นำเสนอภาพจีนว่าเป็นประเทศที่มีอุดมการณ์ มีหลักการ และหลักปฏิบัติของตัวเอง เป็นประเทศที่ส่งเสริมการปฏิวัติทั่วโลก โดยไม่มีเจตนาในการเข้ายึดครองประเทศใดๆ ต่อต้านทุนนิยมและจีนคอมมิวนิสต์ไม่ใช่ภัยคุกคามต่อไทย

⁴⁹ จิตร ภูมิศักดิ์, *คนยังคงยืนเด่นโดยทำทนาย*, หน้า 11-12

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ารัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามจะดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ มาโดยตลอด แต่ในช่วงปลายสมัยของจอมพล ป. ในปีพ.ศ.2498(ค.ศ.1955) จอมพล ป.เริ่มมีความคิดที่จะติดต่อกับจีน เนื่องจากไม่มั่นใจว่าสหรัฐจะให้ความคุ้มครองไทยอย่างจริงจังแค่ไหน หากคอมมิวนิสต์แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาสู่ประเทศไทย มีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนเกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ คือ

1.การประชุมที่บันดุง ในการประชุมที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซียในเดือนเมษายน พ.ศ.2498(ค.ศ.1955) กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย มีโอกาสได้พบกับนายโจวเอินไหล นายกรัฐมนตรีของจีนเป็นครั้งแรก ซึ่งทางนายโจวเอินไหลกล่าวว่าจีนพร้อมที่จะเจรจาเพื่อหาทางแก้ปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลและการตั้งเขตปกครองตนเองของคนไทยในสิบสองปันนาในรัฐยูนนานของประเทศจีนในปี พ.ศ.2496(ค.ศ.1953) นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคนไทยในจีน ในการเคลื่อนไหวขับไล่จักรวรรดินิยมอเมริกาและกลุ่มของเจียงไคเช็ค รวมทั้งช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยต่างๆให้ได้ปกครองตนเองแต่ต้องอยู่ภายใต้ของการควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์จีนซึ่งนำโดยเหมาเจ๋อตง ฝ่ายจีนได้ยืนยันว่าเขตปกครองตนเองของชาวไทยในยูนนานนั้นเป็นเรื่องภายในของจีนไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการเคลื่อนไหวทางการเมืองใดๆ จากการเจรจาที่บันดุงดังกล่าวส่งผลให้ความตึงเครียดระหว่างไทยและจีนที่มีมาตลอดผ่อนคลายลงไป มีการอนุญาตให้ค้าขายกับจีนได้ อนุญาตให้หนังสือพิมพ์จีนและคนจีนทำกิจกรรมทางการเมืองใดๆที่ไม่ผิดกฎหมายไทยได้ ประชาชนไทยรวมทั้งนักการเมืองและกลุ่มศิลปินเริ่มเดินทางไปเยือนจีน โดยไทยจัดคณะส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีไทยชุดแรก มีนายเทพ โชติสุขิตเป็นหัวหน้าคณะ ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ออกจากประเทศและเดินทางไปเยี่ยมสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือน มกราคม พ.ศ.2499(ค.ศ.1956) ตามด้วยการเดินทางของคณะสงฆ์ในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ต่อมาเดือนเมษายน พ.ศ.2500(ค.ศ.1957) ชาวไทยสามชุดได้ออกเดินทางไปจีน ได้แก่คณะบาลเกีตบอล คณะนาฏศิลป์ และคณะผู้แทนสหภาพแรงงาน

2.การทูตใต้ดิน การประชุมที่บันดุงยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้จอมพล ป. คิดจะติดต่อสัมพันธ์กับจีนเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจกับประเทศจีนให้ดียิ่งขึ้น เป็นการปูทางในการสถาปนาทางการทูตอย่างเป็นทางการในอนาคต ประกอบกับการที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มไม่ไว้วางใจสหรัฐฯว่าจะประกันความมั่นคงให้ไทยมากนักน้อยเพียงใด จึงเริ่มคิดที่จะติดต่อสัมพันธ์กับจีนเพื่อถ่วงดุลย์อิทธิพลของสหรัฐฯ แต่ไม่อาจจะกระทำได้อย่างเปิดเผยเนื่องจากสหรัฐฯอาจใช้อิทธิพลจนกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลตนเองได้ จึงได้ส่งคณะทูตใต้ดินอันประกอบด้วย อารี ภิรมย์ และกรุณา กุศลาสัย เดินทางไปเมืองจีนเพื่อติดต่อกับทางการจีนแบบลับๆ ในปี พ.ศ.2498(ค.ศ.1955)⁵¹ และส่งสังข์ พัธโนทัย เลขานุการส่วนตัวไปพบผู้แทนจีนคอมมิวนิสต์ที่ย่างกุ้ง เพื่อแจ้งจุดยืนของไทยว่าถึงแม้จะมีการสถาปนาองค์การ สปอ. แต่ไทยจะไม่มีวันสู้รบทำสงครามกับจีนอย่างแน่นอน⁵² และเพื่อเป็นหลักประกันต่อจุดยืนดังกล่าว สังข์ พัธโนทัยจึงส่งบุตรธิดา 2 คน คือ สิริจันทร์และวรรณไว พัธโนทัย ไปศึกษาต่อในปักกิ่งเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2499(ค.ศ.1956) โดยให้อยู่ในความดูแลของนายกรัฐมนตรีนายเจิน-ไหหล⁵³

ในขณะที่รัฐบาลพยายามสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน บรรยากาศทางการเมืองภายในค่อนข้างเปิดเพราะจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มเปลี่ยนแนวทางในการปกครองประเทศอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากในปีพ.ศ.2498(ค.ศ.1955) จอมพล ป. ได้เดินทางไปเยือนประเทศแถบตะวันตกหลายๆประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงอยากให้ประเทศไทยมีระบอบการปกครองเช่นนั้นบ้าง อีกทั้งจอมพล ป. เห็นว่าวิถีทางแบบประชาธิปไตยจะสามารถช่วยถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายของพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์

⁵¹ อารี ภิรมย์, *เบื้องหลังการสถาปนาสัมพันธภาพยุคใหม่ ไทย - จีน* (กรุงเทพฯ : มิตรนรากรพิมพ์, 2524), หน้า 47.

⁵² รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, "ประเทศไทยมีนโยบายต่างประเทศหรือ?", *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1 (มกราคม, 2516): 20.

⁵³ วรศักดิ์ มหัทธโนบล, *ความสัมพันธ์ไทย-จีนทางการเมือง*, บทความทางวิชาการ [ม.ป.ท., ม.ป.ป.], หน้า 2.

และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่กำลังแข่งขันกันสั่งสมอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง โดยคาดหวังให้บรรยากาศที่เปิดทางการเมืองนี้จะทำให้ประชาชนพอใจและนำมาซึ่งการสนับสนุนให้ตนอยู่ในอำนาจต่อไป ดังนั้นจอมพล ป. จึงประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้น ในวันที่ 26 กันยายน 2498(ค.ศ.1955) เพื่อให้ให้นักการเมืองต่างๆได้สมัครเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวของมวลชนเริ่มฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ มีการก่อตั้งพรรคการเมืองสังคมนิยมคือ พรรคเศรษฐกิจกร นำโดยนายเทพ โชติทิมูจิต และนายแคล้ว นรปิติ มีนโยบายลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้มีความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันการรื้อฟื้นประชาธิปไตยก็ทำให้กระแสของขบวนการกรรมกรและขบวนการนักศึกษาฟื้นฟูขึ้นด้วย ในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2500 มีการชุมนุมที่ท้องสนามหลวงโจมตีจอมพล ป. พิบูลสงครามและ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ต่อมาในวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์จึงเคลื่อนกำลังเข้ายึดอำนาจรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในที่สุด⁵⁴

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าในช่วงสมัยที่ 2 ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2491-2500) ทศนะต่อภัยคุกคามของรัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อสมัยที่1ช่วงปีพ.ศ.2481-2487(ค.ศ. 1938-1944) กล่าวคือ เมื่อช่วงสมัยที่1นั้นชาวจีนในประเทศยังเป็นเพียงกลุ่มคนที่รัฐบาลเฝ้าระวังเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นภัยในทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามเย็น ทศนะต่อภัยคุกคามของจอมพล ป.ได้เปลี่ยนแปลงไป จีนคอมมิวนิสต์และชาวจีนในประเทศกลายเป็นภัยคุกคามความมั่นคงที่รัฐบาลต้องปราบปราม หรือจำกัดสิทธิเสรีภาพเพื่อสกัดกั้นไม่ให้แนวคิดคอมมิวนิสต์เข้ามาครอบครองสังคมไทย ดังนั้นภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อของรัฐจึงเป็นไปในแง่ที่จีนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ มีความมุ่งหวังจะเข้ามายึดครองประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มนักเขียนปัญญาชนนิยมซ้ายก็ได้ตอบโต้แนวคิดกระแสหลักที่รัฐบาลพยายามสร้างขึ้น ด้วยการนำเสนอแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์และเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวผ่านงานเขียน โดยให้เหตุผลว่าสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เป็นทางเลือกหนึ่งของสังคมไทย ที่จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ขจัดลัทธินายทุนที่เอาตัวเอาเปรียบประชาชน โดยงานเขียนของกลุ่ม

⁵⁴ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ประวัติการเมืองไทย: 2475-2500, หน้า 505.

ปัญญาชนเหล่านี้มักจะยกสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตัวอย่างของประเทศที่มีระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิวัติสังคม ทำให้ประชาชนได้อยู่อย่างเท่าเทียมกัน ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่งานเขียนของกลุ่มนักเขียนปัญญาชนนิยมซ้ายนำเสนอนอกมาจึงเป็นไปในแง่ดี มิใช่ภัยคุกคามอย่างที่รัฐบาลกล่าวอ้างมาโดยตลอด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงทศวรรษที่ 2490 งานด้านจีนศึกษาให้ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนออกมาในสองด้านคือ ด้านหนึ่งจีนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติซึ่งเป็นภาพที่นำเสนอโดยงานเขียนของฝ่ายรัฐบาล และอีกด้านหนึ่งคือการยกย่องจีนคอมมิวนิสต์เป็นตัวอย่างของการปฏิวัติซึ่งเป็นภาพที่นำเสนอโดยกลุ่มปัญญาชนนักคิดนักเขียนที่นิยมแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมในประเทศไทยที่กระทำอย่างเปิดเผย ถึงแม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะถูกปราบปรามอย่างหนักในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่จะถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งโดยกลุ่มนักศึกษาปัญญาชนในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ดังจะได้กล่าวต่อไป

2.3 การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

(พ.ศ.2502-2506)

ในช่วงปลายสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามที่ได้มีความพยายามติดต่อสัมพันธ์กับจีนก็ต้องหยุดชะงักลงหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการยึดอำนาจในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500 (ค.ศ.1957) คณะปฏิวัติลงมติให้เชิญนายพจน์ สารสินเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2500 เนื่องจากคณะปฏิวัติเห็นว่าขณะนั้นนายพจน์ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สปอ. ซึ่งเป็นองค์การที่มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ดังนั้นการแต่งตั้งนายพจน์เป็นนายกรัฐมนตรีจึงทำให้รัฐบาลใหม่ได้รับการรับรองจากต่างประเทศได้โดยง่าย ต่อมาหลังจากมีการเลือกตั้งทั่วไปนายพจน์ได้ขอลาออก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงสนับสนุนให้พลโทถนอม กิตติขจรขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2501

การบริหารประเทศภายใต้การนำของรัฐบาลพลโทถนอม กิตติขจรเต็มไปด้วยอุปสรรคเพราะความขัดแย้งในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้ประกอบด้วยส.ส.หลายกลุ่มที่มีความเห็นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังมีการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองและ

กลุ่มกรรมกรที่นิยมลัทธิสังคมนิยม ตลอดจนพรรคท. ส่งผลให้รัฐบาลชาติเสรีภาพในการดำเนินงาน ในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ก็ได้นำกำลังทหารทำการปฏิวัติและได้แถลงเหตุผลในการปฏิวัติว่า

ขณะนี้ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แทรกซึมและสร้างอิทธิพลในการปฏิวัติเหนือจิตใจประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป โดยวิธีและแผนการที่ฉลาดเพื่อทำลายสถาบันทุกอย่างของชาติให้สูญไป พวกตัวแทนคอมมิวนิสต์ได้ขัดขวางการบริหารประเทศ ได้พยายามก่อให้เกิดความกินแหนงแคลงใจขึ้น และทำให้ไม่ไว้วางใจในชาติไทย เหตุการณ์ต่างๆนี้ทำให้รัฐบาลไม่มีโอกาสที่จะจรรโลงประเทศชาติได้เต็มที่เพราะต้องเผชิญอุปสรรคดังกล่าว... สำหรับเหตุการณ์ภายนอก เหตุร้ายอาจจะเกิดในประเทศใกล้เคียงกับประเทศไทยและเข้ามาทำลายประเทศไทยได้ง่าย บ้านเมืองอยู่ในภาวะดังกล่าวแล้ว โดยเหตุนี้จึงได้มีการปฏิวัติ⁵⁵

หลังการปฏิวัติพรรคการเมืองต่างๆถูกยุบ กฎหมายแรงงานถูกยกเลิก และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถูกดำเนินการปราบปรามอย่างหนัก เนื่องจากโดยส่วนตัวแล้วจอมพลสฤษดิ์ไม่นิยมระบอบประชาธิปไตยเพราะเห็นว่าเป็นระบอบที่มีแต่ความวุ่นวาย ส.ส.และนักการเมืองไม่มีระเบียบวินัยเหมือนทหาร นอกจากนี้จอมพลสฤษดิ์ยังไม่พอใจที่ฝ่ายค้านวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและเปิดโปงเรื่องคอร์ปชั่นต่างๆ กลุ่มกรรมกรนัดหยุดงานบ่อยครั้ง เป็นต้น จอมพลสฤษดิ์ต้องการสร้างรัฐที่มีระเบียบ ประชาชนทุกคนต้องเชื่อฟังรัฐบาล ด้วยเหตุนี้รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงมีนโยบายในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เด็ดขาด โดยรัฐบาลใช้มาตราที่ 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2502 ซึ่งระบุว่าในระหว่างที่ใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือการกระทำอันเป็นบ่อนทำลายก่อนวณหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการหรือกระทำการใดๆได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ

⁵⁵ อ่างใน สิริรัตน์ ชันธพิน, *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน*, หน้า 275-276.

นั้นๆเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากมีนโยบายที่เน้นการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ เป็นสำคัญ มีการกวาดล้างผู้ต่อต้านรัฐบาล ผู้ที่วิพากษ์รัฐบาล ทั้งนักศึกษา ปัญญาชนและฝ่าย คำนโดนจับกุมหลายร้อยคน ขณะนั้นจอมพลถนอมเป็นอธิบดีการศึกษาคนใหม่ จอมพลถนอมได้ กำชับอาจารย์ให้ดูแลเอาใจใส่ความประพฤติและความโน้มเอียงของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อกำจัด ลัทธิบางลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ เนื่องจากการแทรกแซงจากคอมมิวนิสต์จีนนั้นเริ่มแพร่เข้า มามากโดยผ่านทางประเทศเพื่อนบ้านของไทย⁵⁶ มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์และสำนักพิมพ์กว่า 50 แห่ง เนื่องจากประกาศคณะปฏิวัติ ปีพ.ศ.2501 มีข้อบังคับว่าถ้าหนังสือพิมพ์ใดมีข้อความซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์หรือเข้าข่ายการเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตักเตือนหรือ ยึดใบอนุญาต หรือยึดหนังสือพิมพ์นั้นๆมาทำลายเสีย⁵⁷ สั่งปิด โรงเรียนจีนและห้ามการชุมนุมของกรรมกรอย่างเด็ดขาด การดำเนินการเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อ ชาติบุคคลที่เป็นภัยต่อระบอบเผด็จการ

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 ห้ามการติดต่อค้าขายกับ ประเทศจีนโดยเด็ดขาด มีการกล่าวหาชาวจีนว่าเป็นผู้ลอบวางเพลิงในหลายคดีที่เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ.2501(ค.ศ.1958) โดยอ้างว่าเหตุเพลิงไหม้ดังกล่าวเป็นแผนของคอมมิวนิสต์ที่ต้องการสร้างความวุ่นวายและทำลายขวัญของประชาชนชาวไทยและสั่งให้ลงโทษประหารชีวิต รัฐบาลจอมพลถนอม ธีระนเรศวร์เน้นการต่อต้านคอมมิวนิสต์และปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง จัดตั้ง คณะกรรมการขึ้นมาเพื่อปฏิบัติการจับกุมบุคคลที่คณะปฏิวัติเห็นว่าการกระทำอันเป็น คอมมิวนิสต์ โดยมีพลตำรวจโทประเสริฐ รุจิรวงศ์ เป็นประธานในการวางแผน การจับกุมเป็นไป อย่างกว้างขวางทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ โรงพิมพ์ โรงภาพยนตร์ ยึดหนังสือ เอกสารของบริษัทห้างร้านต่างๆที่สื่อพฤติกรรมเป็นคอมมิวนิสต์ ยึดฟิล์มภาพยนตร์จีน ที่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน⁵⁸ มีการจับกุมนักหนังสือพิมพ์ นักเขียน นักการเมือง ทนายความ จำนวนมากที่เคยมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

⁵⁶ "โลกปริทรรศน์," *ปริทรรศน์* 3,19 (1 มีนาคม 2503): 4-5.

⁵⁷ มานิต วรินทร์เวช, "ความคลั่งคลายบางอย่างเกี่ยวกับเสรีภาพของข่าวสารในประเทศไทย," *ธรรมศาสตร์* 1 (กรกฎาคม 2505): 582-595.

⁵⁸ สิริวิรัตน์ ชันธพิน, *เรื่องเดิม*, หน้า 281-282.

เมื่อก่อนปี พ.ศ.2501(ค.ศ.1958) ด้วยข้อหามีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ เช่น อุทธรณ์ พลกุล ทองใบ ทองเปาด์ ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นต้น ส่วนบางคนที่ไม่ถูกจับก็ลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์ หรือยุติบทบาททางการเมืองเขียนลงชั่วคราว เช่น เสนีย์ เสาวพงษ์ และคำสิงห์ ศรีนอก เป็นต้น⁵⁹ นอกจากการจับกุมบุคคลจำนวนมากแล้วยังมีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับที่มักนำเสนอข่าววิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือตีพิมพ์วรรณกรรมแนวสังคมนิยม เช่น *ข่าวภาพ เดลิเมต์ บางกอกนิวส์ เศรษฐสาร* และหนังสือพิมพ์จีน เช่น *ดวงวัน กงหอบ่อ*⁶⁰ เป็นต้น สิ่งพิมพ์ที่ถูกห้ามนั้นส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาทางการเมืองเกี่ยวกับลัทธิสังคมนิยมหรือแนะนำประเทศคอมมิวนิสต์และผู้นำของประเทศเหล่านั้น เช่น เหมา เจ๋อตง(ผู้นำจีน) คิมอิลซุง(ผู้นำเกาหลีเหนือ) โดยหนังสือที่ถูกห้ามในประเภทนี้เกือบทั้งหมดเป็นหนังสือภาษาจีนและภาษาอังกฤษ สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า "(ในยุคจอมพลสฤษดิ์) ถ้าจะเขียนถึงประเทศจีนก็ต้องเป็นจีนได้วันแห่งเดียวเท่านั้น ไม่มีจีนแผ่นดินใหญ่ จะเรียกชื่อ 'สาธารณรัฐประชาชนจีน' ก็เรียกไม่ได้ ต้องเรียกว่า 'จีนแดง'⁶¹ แสดงให้เห็นความเกลียดกลัวจีนคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทยและความพยายามปิดกั้นเรื่องราวของจีนคอมมิวนิสต์จากสื่ออื่น ๆ ที่มีชื่อของรัฐเพื่อการควบคุมความคิดของประชาชนเกี่ยวกับภัยคุกคามของจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ จากความเข้มงวดของรัฐบาลดังกล่าวส่งผลให้ในเวลานั้นจึงมีเพียงงานเขียนที่นำเสนอภาพจีนคอมมิวนิสต์ในแง่ร้ายและเป็นภัยคุกคามดังจะได้ยกตัวอย่างในส่วนต่อไป

2.3.1 งานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

เนื่องจากนโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่เข้มงวดของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ส่งผลให้งานด้านจีนศึกษาในช่วงเวลานั้นมีเพียงงานที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆในโลกรวมทั้งไทยด้วย เช่น

⁵⁹ ประจักษ์ ก้องกีรติ, *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 381- 382.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 382.

⁶¹ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, *จากอักษรสาส์นถึงสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, หน้า 38.

การที่จีนมีความเชื่อว่าโลกจะมีสันติภาพเมื่อทุกประเทศกลายเป็นคอมมิวนิสต์แล้วเท่านั้น และการดำเนินการเปลี่ยนทุกชาติให้เป็นคอมมิวนิสต์ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะใช้กำลังและก่อสงครามขึ้น จีนเห็นว่าลัทธิทุนนิยมกำลังเสื่อมลงและคอมมิวนิสต์กำลังเติบโตขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากผู้อพยพลี้ภัยจากประเทศจีนแล้ว มีแต่ผู้อพยพชาวฮิวไทย ดังนั้นการโฆษณาชวนเชื่อของจีนด้วยความหวังว่าจะล้างสมองโลกจึงกลายเป็นการล้างสมองตัวเองเสียมากกว่า⁶²

ประเทศใดที่คิดจะติดต่อสัมพันธ์กับจีนคอมมิวนิสต์ต้องระวังอันตราย เนื่องจากจีนต้องการเข้าไปแทรกแซงทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง เช่น กรณีปัญหาการค้าระหว่างจีนกับญี่ปุ่น เมื่อญี่ปุ่นกำลังฟื้นตัวจากสงคราม ความต้องการวัตถุดิบในการผลิตย่อมมากขึ้นเรื่อยๆ จีนเป็นตลาดวัตถุดิบที่ใหญ่ ดังนั้นญี่ปุ่นจึงติดต่อทำการค้าด้วย แต่ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นย่อมต้องเกรงใจอเมริกาเนื่องจากญี่ปุ่นยังต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาอยู่มาก จีนกลับใช้โอกาสที่ญี่ปุ่นอยู่ในภาวะวางตัวลำบากนี้ กดดันญี่ปุ่นและเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในการตั้งสำนักงานการค้าในประเทศญี่ปุ่น ต่อมา มีชายญี่ปุ่นคนหนึ่งทำลายธงชาติจีนคอมมิวนิสต์แต่ฝ่ายญี่ปุ่นลงโทษสถานเบาเท่านั้น ทำให้จีนไม่พอใจประกาศตัดสัมพันธ์ทางการค้าทันที การที่จีนคอมมิวนิสต์ทำเช่นนี้เนื่องจากต้องการบีบให้รัฐบาลเสรีนิยมของญี่ปุ่นลาออก และสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่นขึ้นเป็นรัฐบาลแทน ในกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นอันตรายและข้อยุ่งยากหลายประการในการที่ประเทศเสรีจะค้าขายกับประเทศคอมมิวนิสต์ เพราะการค้าของประเทศคอมมิวนิสต์เป็นการค้าที่ผูกขาดโดยรัฐ โดยเป็นวิถีทางแสวงหาทุนเพื่อมาใช้สนับสนุนทางการทหารมิใช่เพื่อความสุสบายของประชาชน ประเทศคอมมิวนิสต์จะให้การค้าเป็นอาวุธในสงครามเย็น มุ่งหวังจะก่อให้เกิดความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและการแทรกแซงทาง

⁶² ลักษณะเลิศ ชยงกูร, "ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและโซเวียตกำลังเกิดการแตกแยกหรือ?", *ธรรมศาสตร์* 1,4 (ตุลาคม, 2505): 832-859.

การเมืองในประเทศที่ตนทำการค้าด้วย โดยเหตุนี้ประเทศเสรีจึงควรใช้ความระมัดระวังในการค้ากับประเทศคอมมิวนิสต์ให้มาก⁶³

ตัวอย่างงานเขียนข้างต้นจากวารสาร*ธรรมศาสตร์* จะเห็นได้ว่าภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์อนุญาตให้ตีพิมพ์คือภาพจีนที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆ จอมพลสฤษดิ์มักจะแสดงตนในลักษณะที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาดและตอกย้ำเรื่องความเลวร้ายของคอมมิวนิสต์อยู่เสมอ⁶⁴ และมีการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวผ่านทางสื่อต่างๆ ของรัฐ⁶⁵ เช่น การพิมพ์โปสเตอร์ 4 สี ออกมาอย่างต่อเนื่องหลายชุด โดยใช้ชื่อว่า "Communism and Freedom" เปรียบเทียบชีวิตในจีนและเวียดนามเหนือกับชีวิตในประเทศไทยว่า "ชาวจีนและเวียดนามต้องประสบกับความทุกข์ยากและต้องทนรับความทารุณโหดร้ายของระบอบคอมมิวนิสต์"⁶⁶ เป็นต้น ในเรื่องแนวคิดต่อต้านคอมมิวนิสต์ของจอมพลสฤษดิ์นี้ ทักษ์ เฉลิมเตียรณเห็นว่า

จอมพลสฤษดิ์มองคอมมิวนิสต์เป็นเหมือนศัตรูของ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะจอมพลสฤษดิ์ยึดมั่นกับการปกครองแบบโบราณของไทย(ระบบพ่อขุน)... ทักษะที่มีต่อคอมมิวนิสต์ของผู้นำไทยแต่โบราณมักมองว่าคอมมิวนิสต์จะเข้ามาทำลายศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้นการกระทำใดที่ผู้นำไทยเห็นว่าเป็นการหมิ่นศาสนา พระมหากษัตริย์หรือบั่นทอนความมั่นคงของชาติ จะถือว่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยที่ผู้นำหรือรัฐบาลมิได้ศึกษาความหมายของ "คอมมิวนิสต์"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶³ สุชาติ จุฑาสมิติ, "ปัญหาการค้าระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์," *ธรรมศาสตร์* 1,4 (ตุลาคม, 2505): 860-872.

⁶⁴ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, "มือที่สาม" ใน*ประวัติศาสตร์การเมืองไทย* (กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2549), หน้า 63.

⁶⁵ ประจักษ์ ก้องกีรติ, *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ*, หน้า 157.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 161.

ให้เข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้นกลุ่มปัญญาชนหรือกลุ่มบุคคลใดที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาลจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์และถูกจับกุมทันที⁶⁷

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าในช่วงสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์การปราบปรามคอมมิวนิสต์ค่อนข้างเด็ดขาด การต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์กลายเป็นกฎหมายและข้อปฏิบัติของชาติ งานด้านเงินศึกษาในเวลานั้นนำเสนอภาพจีนที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆในโลก ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ปรากฏงานเขียนด้านเงินศึกษาที่มีแนวคิดตอบโต้รัฐบาลเลย การทำงานด้านเงินศึกษาในช่วงเวลานั้นมีแต่งานที่นำเสนอภาพจีนในแง่ร้ายและเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ควบคุมการรับรู้ของสังคมไทยต่อจีนได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์จะถูกสานต่อโดยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร แต่ในสมัยของจอมพลถนอมนี้เองที่สถานการณ์ทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อการปรับนโยบายของรัฐบาลไทย การรับรู้ของไทยต่อจีนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านเงินศึกษานั้นเปลี่ยนแปลงไปดังจะได้กล่าวโดยละเอียดในส่วนต่อไป

2.4 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร(พ.ศ.2506-2516)

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรม จอมพลถนอม กิตติขจรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2506 ในช่วงสมัยรัฐบาลจอมพลถนอมเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งการเมืองภายในและการเมืองระหว่างประเทศซึ่งส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งนโยบายในประเทศและนโยบายต่างประเทศ งานด้านเงินศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของไทยต่อจีนได้ชัดเจนขึ้น ดังจะได้กล่าวเป็นลำดับ

⁶⁷ ทักษิณ เต็ยรณ, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*, แปลจาก *Thailand : The Politics of Despotism*, โดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข, และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, พิมพ์ครั้งที่ 2(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า-216-256.

ตั้งแต่การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร และนำเสนอให้เห็นภาพของงานเขียนจากฝ่ายรัฐบาลที่ต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์ รวมถึงงานเขียนของกลุ่มนักวิชาการที่ให้ภาพของจีนคอมมิวนิสต์ในแง่ที่ไม่เป็นภัยคุกคาม จนกระทั่งสิ้นสุดสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจรอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร

นโยบายของรัฐบาลจอมพลถนอมนั้นคล้ายคลึงกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่มีต่อสหรัฐฯไว้ และต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์และเวียดนามเหนืออย่างแข็งขัน รัฐบาลได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จังหวัดเชียงใหม่เพื่อตอบโต้กับสถานีวิทยุของจีนคอมมิวนิสต์ในคุนหมิงและเพื่อให้การรณรงค์ต่อต้านคอมมิวนิสต์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁶⁸ การดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจอมพลถนอมเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์จีนนั้นดำเนินนโยบายต่อเนื่องมาจากสมัยจอมพลสฤษดิ์ คือ รัฐบาลไทยห้ามไม่ให้มีการออกใบอนุญาตในการพิมพ์หนังสือพิมพ์จีนอีก เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ในทัศนะของจอมพลถนอม จีนคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ ส่วนหนึ่งเพราะมีนักการเมืองบางกลุ่มในรัฐสภาที่ใช้ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นเครื่องมือในการขัดขวางการดำเนินงานของรัฐบาล ซึ่งจอมพลถนอมได้กล่าวถึงกรณีนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การรัฐประหารยึดอำนาจตนเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยมีใจความดังต่อไปนี้

นักการเมืองบางคนที่หัวโหม่เอียงไปทางซ้ายและเห็นชอบกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้พยายามกระตุ้นให้รัฐบาลมีความสัมพันธ์กับจีนแดง...รัฐบาลก็ยังรอดู...แต่ก็ไม่มี การแสดงว่ามีการลดเรื่องการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย...เราเป็นศัตรูต่อคอมมิวนิสต์ ที่เข้ามาเผยแพร่ลัทธินี้ในประเทศไทย เป็นการทำลายชาติ ศาสนา

⁶⁸ พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์, *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ 'รัฐไทย'*, หน้า 22.

พระมหากษัตริย์...จึงคิดว่าถ้าใช้มาตรการเด็ดขาดสั่งการได้รวดเร็วจึงจะสามารถปราบปรามให้สำเร็จได้⁶⁹

นอกจากนี้วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2515 จอมพลถนอมยังได้กล่าวถึงคำพูดของนายพลเฉินอี้ (Chen Yi) ผู้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า

แต่เดิมสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยนายพล เซน ยี่ ได้ประกาศอย่างเปิดเผยว่า จะต้องครอบครองไทยให้ได้ โดยวางจุดมุ่งหมายในการยึดครองประเทศไทยไว้เป็นอันดับแรก ขณะเดียวกันก็ได้ให้การสนับสนุนจัดการอบรมการศึกษาแก่พวกก่อการร้ายในประเทศไทย ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นประเทศไทยก็ไม่สามารถจะติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้⁷⁰

จะเห็นได้ว่าจอมพลถนอมมีแนวความคิดเหมือนจอมพลสฤษดิ์คือมองคอมมิวนิสต์เป็นบ่อนทำลายสถาบันหลักของชาติ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวย่อมส่งผลต่อความรู้สึกของประชาชนได้ง่าย เนื่องจากสถาบันหลักของชาติคือศูนย์รวมจิตใจของคนไทย การที่รัฐบาลพยายามใส่ความคิดที่ว่าคอมมิวนิสต์จะเข้ามาทำลายสถาบันหลักจึงทำให้ประชาชนคล้อยตามได้ไม่ยากนัก

เมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามเวียดนาม(พ.ศ.2507-2518) ไทยอนุญาตให้สหรัฐฯเข้ามาสร้างฐานทัพในประเทศหลายแห่ง ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างไทยกับสหรัฐฯนั้นดำเนินมาด้วยดี ประเทศไทยมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งบางส่วนเป็นผลจากนโยบายของสหรัฐฯในอินโดจีน ความมั่นคงภายนอกประเทศของไทยมาจากการมีทหารสหรัฐฯประจำอยู่ ความสัมพันธ์ของไทยกับสหรัฐอเมริกาความใกล้ชิดกันมากขึ้นเมื่อไทยตัดสินใจส่งทหารเข้าร่วมสงครามเวียดนามช่วงปี พ.ศ.2510-2512(ค.ศ.1967-1969) สหรัฐฯตอบแทนการให้การสนับสนุนด้านกำลังพลและ

⁶⁹ ช้างใน อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, "มือที่สาม" ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย, หน้า 65.

⁷⁰ ช้างใน กิตติกร คนศิลป์, "นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 35.

การยินยอมให้สหรัฐฯเข้ามาตั้งฐานทัพด้วยการให้เงินช่วยเหลือทั้งทางการทหารและเศรษฐกิจต่อไทย การสนับสนุนการทำสงครามอินโดจีนของไทยนั้น สาธารณรัฐประชาชนจีนถือว่าเป็นการคุกคามความมั่นคงของจีน นอกจากนี้การอนุญาตให้สหรัฐฯเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศก็เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเติบโตขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้เรื่องดังกล่าวในการโฆษณาชวนเชื่อว่าไทยสูญเสียอำนาจอธิปไตยให้สหรัฐฯและตกเป็นอาณานิคมของสหรัฐฯไปแล้ว⁷¹

สงครามเวียดนามดำเนินมาอย่างไม่มีที่ท่าว่าจะสิ้นสุด สหรัฐฯเริ่มเล็งเห็นว่าไม่มีทางที่จะเอาชนะสงครามในครั้งนี้ได้เลยจึงหาช่องทางถอนตัวออกจากสงครามดังกล่าว ในที่สุดประธานาธิบดีนิกสันแห่งสหรัฐฯตัดสินใจประกาศลัทธิ尼克สันในปี พ.ศ.2512(ค.ศ.1969) โดยสหรัฐฯจะลดการให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆในแถบเอเชียลง เพื่อถอนตัวออกจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประกาศให้ประเทศต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดการกับปัญหาของตนเอง สหรัฐฯยังได้ปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศด้วยการหันไปเจรจากับจีน ในเวลานั้นจีนกับสหภาพโซเวียตกำลังขัดแย้งกัน มีการสู้รบระหว่างกันบริเวณชายแดนแถบแม่น้ำอุสซุรีในปี พ.ศ.2512 อีกทั้งยังมีความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ในเรื่องของการตีความลัทธิมาร์กซ์ ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้จีนเกิดความหวาดระแวงภัยคุกคามจากสหภาพโซเวียตจึงได้มีความพยายามที่จะปรับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯเช่นกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวสหภาพโซเวียตเห็นว่าเป็นความพยายามของจีนในการร่วมมือกับสหรัฐฯเพื่อต่อต้านตน ต่อมาประธานาธิบดีนิกสันประกาศในวันที่ 14 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2514(ค.ศ.1971) ว่า "โลกจะไม่มีสันติภาพถาวร ถ้าประชาชนจีน 550 ล้านคนไม่มีส่วนร่วม"⁷² กลางปี 2514 สหรัฐฯจึงได้ส่งนายเฮนรี คิสซิงเจอร์ เลขาธิการสภาความมั่นคงของสหรัฐฯ เดินทางไปเยือนจีนเพื่อเป็นการปูทางในการสานสัมพันธ์ ต่อมาสหรัฐฯก็ไม่คัดค้านจีนในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ จีนจึงได้เข้าเป็นสมาชิกในเดือนตุลาคม พ.ศ.2514 ด้วยคะแนนเสียง 76 ต่อ 35 ขาดออกเสียง 37(ไทยอยู่ในฝ่ายที่งดออกเสียง จะเห็นได้ว่าในขณะที่สหรัฐอเมริก

⁷¹ สุรัชย์ ศิริไกร, "วิเคราะห์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน: ยุทธวิธีแนวร่วมมวลชนในการเมืองระหว่างประเทศ," *รัฐศาสตร์สาร* 3,2 (มกราคม 2519): 32-49.

⁷² สุรัชย์ ยิ้มประเสริฐ, *สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย* (กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2551), หน้า 108.

เปลี่ยนแปลงนโยบายต่อจีนคอมมิวนิสต์ไปแล้ว ประเทศไทยซึ่งดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯมาโดยตลอดยังอยู่ในภาวะตั้งตัวไม่ติด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวสหรัฐฯไม่ได้หารือกับไทยมาก่อน) หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2515(ค.ศ.1972) ประธานาธิบดีนิกสันได้เดินทางไปเยือนจีนด้วยตัวเอง สหรัฐฯและจีนได้ออกแถลงการณ์ร่วมเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Communique) เพื่อประกาศปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน⁷³ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐฯในครั้งนี้ส่งผลต่อความรู้สึกไม่มั่นคงของรัฐบาลไทย เนื่องจากไทยนำความมั่นคงของชาติไปผูกติดอยู่กับผลของสงครามเวียดนามที่สหรัฐฯเข้าไปพัวพันอยู่ เมื่อสหรัฐฯมีการปรับเปลี่ยนนโยบายกระทันหันดังที่ได้กล่าวมาแล้วไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนท่าทีเช่นเดียวกัน

ในช่วงสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรงานเขียนด้านจีนศึกษาจากทางฝ่ายรัฐบาลที่มีเนื้อหาต่อต้านจีนมีออกมาค่อนข้างมากเพราะรัฐบาลยังคงดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ รัฐใช้สื่อของรัฐในการสร้างภาพความน่ากลัวของจีนคอมมิวนิสต์เผยแพร่ในสังคม งานเขียนจีนศึกษาจากทางฝ่ายรัฐจำนวนมากจึงนำเสนอภาพสาธารณรัฐประชาชนจีนออกมาในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อบริบทระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปภาพของจีนในงานด้านจีนศึกษาก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ดังจะได้ยกตัวอย่างงานเขียนบางส่วนในหัวข้อต่อไป

2.4.2 งานเขียนของฝ่ายรัฐบาลที่ต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์

เนื่องจากรัฐบาลจอมพลถนอมดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจึงใช้สื่อของรัฐเป็นช่องทางในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ในแง่ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ เช่น การให้กระทรวงมหาดไทยจัดพิมพ์วารสาร *สารประชาชน* ออกเผยแพร่⁷⁴ เพื่อสอดแทรกแนวความคิดเรื่องภัยคุกคามจากจีนคอมมิวนิสต์ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงภัยคุกคามดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้มีการสอดแทรกบทความเรื่องภัยคุกคามจากจีนคอมมิวนิสต์ไปในวารสาร

⁷³ กิตติกร คนศิลป, “นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530,” หน้า 39.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

ของทางราชการ เช่น วารสาร*ข่าวราชการ* ซึ่งเป็นวารสารของสำนักงานข้าราชการพลเรือน(กพ.)ที่ลงบทความเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์ว่าเป็นภัยคุกคามที่ประชาชนชาวไทยต้องระวัง เช่น

เรื่องของโจรจีนคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่น่าวิตก... เพราะโจรจีนคอมมิวนิสต์มีพฤติกรรมเป็นการบ่อนทำลายและแทรกแซงเป็นไปตามแบบอย่างคอมมิวนิสต์ของจีนแดง ซึ่งประสานสัมพันธ์กับจีนแดงและการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในแถบต่างๆในเอเชียอาคเนย์อยู่ตลอดเวลาโจรจีนคอมมิวนิสต์นี้เป็นพลพรรคส่วนหนึ่งของจีนแดงผู้ซึ่งมีนโยบายที่จะแทรกซึมประเทศไทยอยู่ยงแล้ว...เป็นเรื่องที่เราควรระวังเกรงและควรระวังเมื่อคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยในปัจจุบันนี้ ประดุจไฟที่คุกรุ่นอยู่ในทุกๆภูมิภาคของไทย หากไฟลุกฮือขึ้นพร้อมกันเมื่อใด เราหรือจะต้านทานไหว⁷⁵

ความพยายามร่วมมือกันของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อประกาศความเป็นกลาง...สำคัญอยู่ที่ท่าทีของจีนปักกิ่ง เป็นที่รู้กันอยู่ว่าจีนปักกิ่งได้มีส่วนสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศต่างๆในภูมิภาคนี้อยู่หลายประเทศ ฉะนั้นปักกิ่งจะยอมผูกพันในคำประกาศความเป็นกลางนี้สักเพียงใด... ถ้าพิจารณาไปแล้วดูจะห่างไกลกับความหวังที่จะให้จีนปักกิ่งยอมเคารพความเป็นกลางของภูมิภาคนี้เสียจริง⁷⁶

น่าสังเกตว่าเมื่อเข้าสู่ปี พ.ศ.2515(ค.ศ.1972) หลังจากที่สหรัฐฯเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อจีนคอมมิวนิสต์ วารสาร*ข่าวราชการ*ไม่ปรากฏว่ามีการลงบทความโจมตีจีนคอมมิวนิสต์ในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทยอีก มีแต่ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของสาธารณรัฐประชาชนจีนลง

⁷⁵ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ราชการจะแก้ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร," *ข่าวราชการ* 15.5 (พฤษภาคม 2513): 5-10.

⁷⁶ เกษม สิริสัมพันธ์, "ความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้," *ข่าวราชการ* 16.12 (ธันวาคม 2514): 63-66.

ตีพิมพ์เท่านั้น⁷⁷ โดยข่าวที่เกี่ยวข้องกับจีนข่าวแรกที่ลงตีพิมพ์คือการไปเยือนจีนของประธานาธิบดีนิกสันแห่งสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นในคอลัมน์ "สรุปเหตุการณ์ทั่วโลก" ในวารสาร*ข่าวราชการ* ก็มีข่าวของจีนคอมมิวนิสต์ต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเนื้อข่าวมักเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในอินโดจีนของจีนคอมมิวนิสต์ เช่น การที่นายโจวเอินไหลนายกรัฐมนตรีของจีนคอมมิวนิสต์ประกาศสนับสนุนเจ้าสีหนุและเวียดนามเหนือจนกว่าจะได้รับชัยชนะ⁷⁸ เป็นต้น

นอกจากวารสาร*ข่าวราชการ*แล้วยังมีวารสาร*เสรีภาพ* ที่ตีพิมพ์มาตั้งแต่ช่วงปลายสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม(พ.ศ.2494) ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักข่าวอเมริกัน ก็ยังคงตีพิมพ์เรื่องราวของภัยคุกคามจากจีนคอมมิวนิสต์มาอย่างต่อเนื่อง เช่น ภายหลังจากที่จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบคอมมิวนิสต์ในปี.ศ.2492(ค.ศ.1949) *เสรีภาพ* ลงตีพิมพ์บทความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

จีนกลายเป็นเจ้าลัทธิเบ็ดเสร็จอันเหี้ยมเกรียมที่คุกคามประเทศเพื่อนบ้านทั้งปวงอยู่ในเวลานี้ พวกผู้นำคอมมิวนิสต์จีนมีความเชื่อมั่นเกินไปจนอันตราย เป็นคนโลกแคบ เชื่อว่าตนดีและถูกเสมอ และติดอยู่กับทฤษฎีที่ล้าสมัย ผู้ไม่เห็นด้วยกับเขาคือคนผิดและมีความคิดชั่วร้าย ถ้าพวกคอมมิวนิสต์จีนยังหลงไปในความคิดที่ว่าตนนั้นดีแทนที่จะรู้สึกถึงความช่วยเหลืออย่างที่ตนเองแสดงออกมาต่อผู้อื่น การคุกคามสันติภาพของโลกก็คงจะดำเนินต่อไป คนพวกนี้ไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการปกครองโดยรัฐธรรมนูญ คิดแต่เพียงว่าสงครามเพื่อความก้าวหน้าทั้งหมดเป็นความชอบธรรม และผู้นำจีนเช่นเหมาเจ๋อตงก็ถือสิทธิ์ตัดสินเองว่าอะไรคือ "ความก้าวหน้า" ความน่าเศร้าของสังคมที่ปิดมิดชิดอย่างจีนคอมมิวนิสต์อาจมองเห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะที่ฟื้นฟูอย่างเข้มแข็งของไต้หวัน เนื่องจากการพัฒนาสังคมจีนให้ทันสมัยบนเกาะไต้หวันเกิดขึ้นภายนอกกรอบคอมมิวนิสต์ผลที่ได้รับจึงมีแต่การพัฒนาและ

⁷⁷ ซาลี เอี่ยมกระสินธุ์, "สรุปเหตุการณ์ทั่วโลก," *ข่าวราชการ* 17,3 (มีนาคม 2515): 83-86.

⁷⁸ ซาลี เอี่ยมกระสินธุ์, "สรุปเหตุการณ์ทั่วโลก," *ข่าวราชการ* 17,4 (เมษายน 2515): 85-87.

ความก้าวหน้า เป้าหมายของสหรัฐฯต่อจีนคอมมิวนิสต์ก็คือจะไม่ยอมให้จีนคอมมิวนิสต์บ่อนทำลายหรือปฏิบัติการรุกรานประเทศเพื่อนบ้านในโลกเสรีได้เลย เราหวังว่าในที่สุดจีนคอมมิวนิสต์จะสลัดความคิดแห่งความเกลียดชังเรื่องของคนชั้นออกไปได้ และฟื้นฟูคุณธรรมของจีนขึ้นมาอีกครั้ง นอกจากนั้นนโยบายก้าวกระโดดของจีนในช่วง 2501-2503 นั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายทางการกสิกรรมอย่างมากจนแทบจะฟื้นตัวไม่ได้ แต่ถึงแม้ว่าทางเศรษฐกิจจะย่ำแย่ แต่ระบอบการปกครองกลับไม่กระทบกระเทือน พวกผู้นำก็ยังคงกุมเครื่องมือแห่งอำนาจอยู่เหมือนเดิม แต่ในที่สุดพวกผู้นำก็ยอมรับว่าจีนจะต้องใช้เวลาอีกหลายชั่วอายุคนกว่าจะเป็นชาติมหาอำนาจทางอุตสาหกรรมทันสมัยขึ้นมาได้ ยอมลดคำโอ้อวดและแผนการเพื่อเจ้าของตนลง⁷⁹

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติของเหมาเจ๋อตงว่า

การดำเนินนโยบายก้าวกระโดดครั้งใหญ่ของเหมาเจ๋อตง เป็นการเปลี่ยนแปลงภาคเกษตรกรรมอย่างกะทันหันโดยการนำเอาวิธีการใหม่ๆมาใช้ เช่น การปลูกพืชเดี่ยว การไถดินที่ลึกเกินไปและวิธีทำนาอื่นๆที่ไม่ได้ผลทั้งสิ้น ดังนั้นทำให้ผลผลิตขาดแคลนอย่างหนัก จีนไม่มีผลผลิตส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ส่งผลให้ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศด้วย จีนคอมมิวนิสต์จำเป็นต้องพยายามแสวงหาความช่วยเหลือจากชาวจีนโพ้นทะเล โดยการส่งเสริมให้ส่งเงินกลับเข้ามาให้ญาติพี่น้องในประเทศมากกว่าจะส่งเป็นของขวัญ ชาวจีนโพ้นทะเลจึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่จีนคอมมิวนิสต์พยายามส่งเสริมให้ส่งเงินและอาหารกลับมายังประเทศแม้ นับเป็นเวลานานแล้วที่ปักกิ่งพยายามเข้าครอบงำชาวจีนโพ้นทะเล โดยหาประโยชน์จากความภักดีต่อครอบครัวของชาวจีนเหล่านั้น ซึ่งเท่าที่เป็นมาชาวจีนโพ้นทะเลส่วนใหญ่ไม่มีใครจะให้ความร่วมมือมากนักในแง่ของลัทธิทางการเมือง

⁷⁹ รอเจอร์ ฮิลสแมน, "ชาติที่ไม่ดำเนินตามแนวประวัติศาสตร์ ทรรศนะเกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐฯต่อจีนคอมมิวนิสต์," *เสวียภาพ* 103 (2507): 12-17.

แต่จะเห็นแก่ออกุศลต่อญาติมิตรของตนในจีนแผ่นดินใหญ่มากกว่า⁸⁰ ในกรณีที่จีนคอมมิวนิสต์ใช้นโยบายที่พึ่งพาเงินตราต่างประเทศผ่านทางชาวจีนโพ้นทะเลนี้ทำให้เกิดข้อสงสัยที่ว่าชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยอาจเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ เนื่องจากจีนคอมมิวนิสต์ไม่ได้ต้องการให้ชาวจีนโพ้นทะเลสนับสนุนฐานะทางการเมืองของตนเท่านั้น แต่จีนคอมมิวนิสต์ยังต้องการให้ชาวจีนในประเทศไทยเป็นเครื่องมือในการบ่อนทำลายและรุกรานประเทศไทยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม⁸¹

คอมมิวนิสต์ทุกคนต้องยึดมั่นในความจริงข้อนี้คือ อำนาจทางการเมืองย่อมขยายตัวจากกระบอกปืน... อะไรก็อาจขยายตัวออกจากกระบอกปืนได้ทั้งนั้น... เราเป็นพวกเลื่อมใสในอำนาจบริสุทธิ์ของสงครามปฏิวัติ นี่ไม่ใช่ของเหลวแต่เป็นของดี... เราอาจพูดได้ด้วยซ้ำไปว่า โลกทั้งโลกอาจปั่นขึ้นใหม่ได้ก็โดยอาศัยปืนเท่านั้น⁸²

จะเห็นได้ว่าภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่รัฐบาลนำเสนอ นั่น จีนเป็นประเทศที่ก้าวร้าว ต้องการรุกรานประเทศอื่นเพื่อแผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลตามแนวปฏิบัติของคอมมิวนิสต์ คุกคามเอกราชและอธิปไตยของประเทศโลกเสรี ซึ่งภาพของเหมาเจ๋อตงผู้นำจีนได้ถูกนำเสนอออกมาว่าเป็นผู้นำประเทศจีนเข้ารุกรานชาติอื่นๆ เช่น

การนำประเทศเข้าร่วมสงครามเกาหลีเมื่อปีพ.ศ.2493(ค.ศ.1950) หรือเข้ายึดครองทิเบตในปีเดียวกัน ผู้นำของทิเบตต้องหลบหนีออกนอกประเทศ ในเรื่องนี้ประชาชนทั่วโลกมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้ประณามจีนคอมมิวนิสต์ สหประชาชาติประกาศว่า "การกระทำของจีนคอมมิวนิสต์ในทิเบตเป็นการฝ่าฝืน

⁸⁰ ชาร์ลส์ มูลิน, "รัฐบาลปักกิ่งขู่เข่นชาวจีนในโพ้นทะเล เมื่อจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อซื้อธัญญาหารจากต่างประเทศ," *เสรีภาพ* 105 (2507): 40-41.

⁸¹ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, "ชาวจีนในประเทศไทยกับปัญหาทางการเมือง," *สังคมศาสตร์* 7,1 (มกราคม 2513): 95-126.

⁸² เฟรดเดอริก แอนเซน, "แนวทางดำเนินของเหมาเจ๋อตง," *เสรีภาพ* 118 (2508): 44-45.

ทำลายรากฐานของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ” ชาวทิเบต 10,000 คนถูกร่ำตาย ในระยะเวลาไม่ถึง 3 อาทิตย์ ต่อมาคณะกรรมการสิทธิการของนักกฎหมายระหว่างประเทศได้มีมติเกี่ยวกับเรื่องกระทำของรัฐบาลปักกิ่งต่อทิเบตว่า “เป็นหลักฐาน แสดงให้เห็นการกระทำอย่างเลวร้ายของลัทธิจักรวรรดินิยมและระบบล่าเมืองขึ้น และผู้ที่ประกอบกรรมชั่วนี้ก็เป็นคนคนเดียวกับผู้ที่ชอบอวดอ้างว่าตนกำลังต่อสู้ เพื่อกำจัดลัทธิอุบาทว์ดังกล่าวให้หมดสิ้นไปนั่นเอง”⁸³

งานเขียนจากทางฝ่ายรัฐบาลยังให้ภาพของผู้นำจีนไม่ว่าจะเป็นเหมาเจ๋อตง หลินเปียว และสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนว่าต่างก็มีความเชื่อมั่นว่า “บางครั้งเราต้องละทิ้งสันติภาพ เพื่อ การปฏิบัติแบบรุนแรงที่สุดคือสงครามประชาชนอันเป็นหนทางตรงที่สุดที่จะนำไปสู่อำนาจและจะ นำมาซึ่งอิสรภาพ”⁸⁴ นอกจากนี้เนื้อหาในเสรีภาพยังทำให้เห็นถึงนโยบายภายในประเทศจีนที่ โหดร้ายต่อประชาชนในประเทศ เช่น กล่าวถึงนโยบายการจัดการกับผู้สูงอายุของจีนคอมมิวนิสต์ ว่า

นับแต่ปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงนโยบายการปกครองแบบกลับไป กลับมาของจีนเป็นเหตุให้บรรดาคนชรา คนพิการและผู้ป่วยทางจิตเป็นจำนวน มากถูกบังคับให้อพยพไปอยู่มาเก๊าเพราะเป็นพวกที่ไร้ประโยชน์ ในทัศนะของรัฐ ที่ยึดถือเอาแต่ผู้ใช้แรงงานเป็นหลักเห็นว่าบุคคลเหล่านั้นไม่สามารถให้ผลผลิต ใดๆต่อประเทศได้อีกต่อไปแล้ว เป็นบุคคลที่ไร้ค่าจึงไม่นำเอาไว้⁸⁵

ต่อมาเมื่อเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนในปีพ.ศ.2509(ค.ศ.1966) เนื้อหาในเสรีภาพ เริ่มให้ความสนใจกับความขัดแย้งในหมู่ผู้นำจีนว่า

⁸³ “ทิเบต การปฏิบัติที่ล้มเหลว,” เสรีภาพ 9 (2512): 12-13.

⁸⁴ เฟรดเดอริก แอนเซน, “นอกจากปากกระบอกปืน แผนการกำหนดสันติภาพสำหรับโลกของเหมาเจ๋อตง,” เสรีภาพ 126 (2509): 11-13.

⁸⁵ “หนังสือเดินทางออกนอกประเทศไปสู่อิสรภาพ,” เสรีภาพ 116 (2508): 38-39.

เกิดความหวาดระแวงระหว่างกลุ่มปัญญาชนในพรรคและกลุ่มนักวิชาการที่เห็นว่าการดำเนินนโยบายก้าวกระโดดครั้งใหญ่ที่ผ่านมาของเหมาเจ๋อตงนั้นเป็นความผิดพลาด เนื่องจากเคร่งลัทธิโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นจริงขั้นมูลฐานของเศรษฐกิจในประเทศ ทำให้พวกเขายึดซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาวต้องออกมาดำเนินการกวาดล้างกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยซึ่งส่วนใหญ่สูงอายุแล้ว การกระทำของกลุ่มซ้ายจัดดังกล่าวมักรู้จักกันในชื่อ การปฏิวัติวัฒนธรรม⁸⁶

ในด้านการศึกษาเหมาเจ๋อตงกล่าวว่า “ระบบการศึกษาเดิมเป็นของ ‘ชนชั้นกลาง’ ที่คอยชักจูงพวกเขาวนไปในทางที่ผิด โดยนักเรียนในระบบเหมาเมื่อจบมัธยมจะถูกส่งให้ไปเป็นกรรมกรตามโรงงานหรือให้ไปเป็นกสิกรที่ศูนย์ ‘นารวม’ โดยทันที”⁸⁷ เป้าหมายของการกระทำดังกล่าวคือ

การผลิตนักเรียนจำพวกที่ใจจดจ่ออยู่กับการปฏิบัติ เหมาก็อดกันเด็ก 115 ล้านคนไม่ให้ได้รับการศึกษาด้วยการสั่งปิดโรงเรียนทั่วประเทศ ถือเป็นความผิดพลาดใหญ่หลวงในการปฏิวัติวัฒนธรรม ผลก็คือจะทำให้ประเทศจีนขาดแคลนนักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการและผู้นำที่เชี่ยวชาญ อันเป็นกลุ่มที่ประเทศชาติต้องการมากที่สุด ทำให้ประเทศประสบความเสียหาย แสดงถึงความบกพร่องอย่างรุนแรงของเหมาในฐานะผู้นำของชาติ เหมมาเป็นอัจฉริยะในการทำลายสิ่งเก่าๆ แต่ไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์สังคมใหม่ขึ้นมาได้ ดังนั้นตราบเท่าที่เขายังมีชีวิตอยู่ก็ไม่อาจเปลี่ยนประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมสมัยใหม่ได้อย่างจริงจัง⁸⁸

เสรีภาพได้ลงตีพิมพ์บทความที่กล่าวถึงนโยบายดังกล่าวของเหมาเจ๋อตงว่า “เป็นเรื่องแปลกที่คนผู้ซึ่งทำงานด้วยความพากเพียรพยายามมาตลอดครึ่งศตวรรษเพื่อการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์บรรลุสมบูรณ์แบบ แต่แล้วกลับผลักไสสิ่งที่ตนสร้างไปสู่หายนะด้วยการรณรงค์อย่าง

⁸⁶ เบนจามิน เวสต์, “เหตุใดจึงมีการกวาดล้างในประเทศจีน?”, *เสรีภาพ* 137 (2510): 39.

⁸⁷ แฟรงค์ ที. อัลปิน, “โรงเรียนแดงของเหมาเจ๋อตง,” *เสรีภาพ* 19,9 (2512): 36-37.

⁸⁸ “ความผิดพลาดอย่างมหันต์ของเหมาเจ๋อตง,” *เสรีภาพ*, 18,6 (2512): 4-7.

ปาเถื่อน โดยใช้เด็กเป็นหัวหน้า”⁸⁹ นอกจากนี้เสรีภาพยังได้นำเสนอภาพจีนที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย โดยยกคำพูดของนายถนัด คอมรพันธ์ รัฐมนตรีต่างประเทศไทยในเวลานั้นที่ว่า

การที่รัฐมนตรีต่างประเทศของจีนคอมมิวนิสต์กล่าวว่าประเทศไทยเป็นเป้าหมายต่อไปในสงครามปลดแอกแห่งชาติที่จีนคอมมิวนิสต์จะสนับสนุนนั้น เท่ากับเป็นการประกาศสงครามของจีนคอมมิวนิสต์ต่อไทย ไม่ว่าจะเป็สงครามกองโจรหรือสงครามเปิดเผยก็ตาม ซึ่งรัฐบาลและประชาชนแห่งประเทศไทยกำลังทำทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อรักษาซึ่งเสรีภาพและเอกราชของตนอย่างเต็มที่⁹⁰

การนำเสนอภาพของจีนในแง่ที่ว่าจีนคอมมิวนิสต์คือภัยคุกคามสันติภาพของโลกและต่อประเทศไทย จีนเป็นประเทศที่มีปัญหาทางการเมืองภายใน มีความล้าหลังเนื่องจากไม่ส่งเสริมทางการศึกษา ภาพต่างๆเหล่านี้ไม่ปรากฏในนิตยสารเสรีภาพ อีกเลยภายหลังจากที่ประธานาธิบดีนิกสันเดินทางไปเยือนจีน ในปี พ.ศ.2515(ค.ศ.1972) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของรัฐบาลไทยต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

สำหรับงานเขียนจากทางฝ่ายรัฐบาลนอกจากนิตยสารเสรีภาพที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นแล้วยังมีหนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลได้ลงตีพิมพ์บทความของกรมประชาสัมพันธ์ ที่มีเนื้อหาโจมตีคอมมิวนิสต์และประเทศจีน เช่น บทความ “จีนคอมมิวนิสต์ทำให้คนเป็นทาส”⁹¹ หรือ “ความอดอยากกับลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นของคู่กัน”⁹² มีการกล่าวถึงเหมาเจ๋อตงว่าเป็นฆาตกรโหดผู้กระหายสงคราม ฆ่าผู้คนเป็นอาหาร⁹³ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานแปลหนังสือต่างประเทศเกี่ยวกับวิธีการต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ

⁸⁹ แฟรงค์ ที. ฮัลปิน, “เด็กน้อยกับคอมมิวนิสต์ผู้ยิ่งใหญ่,” เสรีภาพ 147 (2511): 35-36.

⁹⁰ “โลกเสรีจะเป็นฝ่ายชนะในเอเชียอาคเนย์,” เสรีภาพ 117 (2508): 12-17.

⁹¹ กรมประชาสัมพันธ์, “จีนคอมมิวนิสต์ทำให้คนเป็นทาส,” ข่าวพาณิชย์ (1-5 กุมภาพันธ์ 2507): 7.

⁹² กรมประชาสัมพันธ์, “ความอดอยากกับลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นของคู่กัน,” ข่าวพาณิชย์ (12-13 มีนาคม 2507): 5.

⁹³ สิริ เปรมจิตต์, การต่อต้านคอมมิวนิสต์จักรวรรดินิยมแผนใหม่ (พระนคร: บุญส่งการพิมพ์, 2506), หน้า 167.

ยุทธวิธีทางการทหารในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ เช่น หนังสือเรื่อง *ประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ยุคปัจจุบัน*⁹⁴ จุดประสงค์ในการแปลที่ผู้แปลได้ระบุไว้เกี่ยวข้องกับประเทศจีนโดยตรง คือ

คอมมิวนิสต์บนแผ่นดินใหญ่จีน(จีนแดง)กำลังคุกคามอธิปไตยของชาติไทยเรา อย่างหนักหน่วงอยู่ในขณะนี้ เพราะฉะนั้นการศึกษาโจมตีและธรรมชาติอันแท้จริงของคอมมิวนิสต์จึงเป็นเรื่องที่พวกเราชาวไทยควรจะได้ตระหนักกันให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อมิให้ตกเป็นเป้าหมายหรือเหยื่อการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของชาติไทยเราได้⁹⁵

ซึ่งหนังสือเล่มนี้ พล.อ.ประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบกในสมัยนั้น(พ.ศ.2512)ได้มีจดหมายถึงผู้แปลอย่างเป็นทางการ เนื้อความในจดหมายบางส่วนมีว่า “ผมได้อ่านแล้วรู้สึกว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์แก่ข้าราชการ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป เพราะทำให้ได้รู้จักกลวิธีของคอมมิวนิสต์ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยไม่ให้เราหลงกลตกไปเป็นเหยื่อของคอมมิวนิสต์กันได้ง่ายๆ”⁹⁶ จากจดหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ในแง่ที่เป็นศัตรูสำคัญต่อความมั่นคงของชาติไทย ยกตัวอย่างหนังสือแปลอีกเรื่องหนึ่งคือ *ผู้ลี้ภัย*⁹⁷ ซึ่งเป็นการแปลบทสัมภาษณ์ภาษาเยอรมันของผู้ลี้ภัยคอมมิวนิสต์จากประเทศเยอรมันตะวันออก คำนำของหนังสือเขียนโดย พ.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ อธิบดีกรมตำรวจ (พ.ศ.2508) ซึ่งมีใจความบางส่วนว่า “เพื่อให้เห็นเบื้องหลังของคอมมิวนิสต์เสียบ้าง...เพื่อนมนุษย์ภายใต้ระบอบการปกครองของคอมมิวนิสต์มีชีวิตและความเป็นอยู่แบบชาวกรีกในอเวจี”⁹⁸ นอกจากนี้ยังมีงานแปลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางการทหารด้วย เช่น *แผนยุทธศาสตร์ของ*

⁹⁴ มาสซิมอ ซัลวาดอริ, *ประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์ยุคปัจจุบัน*, แปลจาก *The Rise of Modern Communism*, โดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์ (กรุงเทพฯ: บริษัทบพิตร, 2512).

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า (ก).

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า(ค).

⁹⁷ เอริก้า ฟอน ฮอร์นสไตน์, *ผู้ลี้ภัย*, แปลจาก *Die Deutsch Not*, โดย อนงค์ เมฆประสาท (กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2509).

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

คอมมิวนิสต์ในเอเชีย การวิเคราะห์เปรียบเทียบรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์⁹⁹ หรือ พิชิตการก่อความไม่สงบคอมมิวนิสต์¹⁰⁰ เป็นต้น จากงานเขียนข้างต้นโดยส่วนใหญ่งานที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยนั้นคืองานที่ถูกตีพิมพ์ในสหรัฐฯมาก่อน หรือเขียนโดยประเทศเสรีนิยม เช่นสหรัฐฯหรืออังกฤษ เป็นต้น แสดงถึงการเลือกรับข้อมูลเพียงด้านเดียวของผู้แปล ซึ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยทั้งสิ้น สำหรับในส่วนของงานศึกษาวิจัย มีการทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับจีนแต่เป็นเรื่องคนจีนในประเทศไทยไม่ใช่จีนคอมมิวนิสต์ และไม่ปรากฏว่ากล่าวถึงจีนคอมมิวนิสต์เลย เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารงานของสมาคมจีน: บทศึกษาเฉพาะกรณีสมาคมแต่ใจแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเขียนวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับจีนได้วันแต่ไม่ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์เลย¹⁰¹

นอกจากนี้ยังมีสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญซึ่ง "ไม่ใช่สื่อของรัฐ" มีงานเขียนกล่าวถึงจีนไปในทางที่เป็นภัยคุกคาม ในที่นี้ขอยกตัวอย่างงานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เจ้าของนิตยสารสือพิมพ์สยามรัฐและนักจัดรายการวิทยุ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์มีแนวความคิดอนุรักษนิยมและไม่ชื่นชมคอมมิวนิสต์ ดังนั้นในยามจัดรายการวิทยุ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์มักจะแสดงความเห็นเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์ไปในทางที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆเสมอ เช่น

จีนนั้นมันโยบายก่อสงครามเป็นหลัก เป้าหมายของจีนคือยึดครองโลก โดยหากจีนมีอาวุธนิวเคลียร์ จีนอาจจะใช้ทำลายประเทศอื่นๆในโลกโดยไม่มีควมรับผิดชอบใดๆทั้งสิ้นเพราะว่าจีนเป็นมหาอำนาจที่ขาดความรับผิดชอบ เป็นมหาอำนาจที่ไม่เห็นความสำคัญในชีวิตมนุษย์และความปลอดภัยของโลก เป็นมหาอำนาจที่ถือว่าสงครามเท่านั้นเป็นวิธีเดียวที่จะตัดสินปัญหาต่างๆในโลก และ

⁹⁹ เอ. โคอัค บาร์เน็ตต์, *แผนยุทธศาสตร์ของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย การวิเคราะห์เปรียบเทียบรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์*, แปลจาก *Communist strategies in Asia*, โดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์ (กรุงเทพฯ: จัดรายการพิมพ์, 2509).

¹⁰⁰ โรเบิร์ต ทอมสัน, *พิชิตการก่อความไม่สงบคอมมิวนิสต์*, แปลจาก *Defeating Communist Insurgency*, โดย พ.ต.อ. สมโภชน์ วิไลจิตต์ และ สุวิทย์ สุวรรณ (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, 2515).

¹⁰¹ จิรศักดิ์ มุทิตาภรณ์, "วิวัฒนาการของการสรรหาคัดเลือกเข้ารับราชการฝ่ายพลเรือนของจีน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510), หน้า 67.

ยึดเอานโยบายสงครามเท่านั้นเป็นนโยบายที่จะเผยแพร่อำนาจของตนออกไปในเอเชีย¹⁰²

จีนคอมมิวนิสต์พยายามผลิตอาวุธนิวเคลียร์แต่ขาดความรู้ในการควบคุมขนาดของระเบิด ดังนั้นจึงคาดได้ว่าระเบิดปรมาณูของจีนต้องเป็นระเบิดที่ไม่อาจจำกัดขอบเขตของความเสียหายได้ “เปรียบเทียบเหมือน ‘ลิ่งเล่นไฟ’ คนเราสามารถถ่วงลิ่งเพราะเหตุว่าจุดไฟเล็กก็ได้ใหญ่ก็ได้ แต่ว่าถ้าส่งไฟให้กับลิ่งแล้วแกเผาทั้งบ้านเลยเผาทั้งเมืองก็ได้ เพราะลิ่งขาดความรู้ที่จะควบคุมไฟให้อยู่ในวงจำกัดเพราะฉะนั้นส่งไฟให้ลิ่งก็จะไหม้ทั้งเมือง”¹⁰³

นอกจากนี้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ยังได้กล่าวว่าจีนนั้นเห็นว่า “การทำลายชีวิตมนุษย์และทรัพย์สินของมนุษย์ ตลอดจนการทำลายโลกเป็นหนทางที่จะก้าวไปสู่ความยิ่งใหญ่ในฐานะเป็นผู้ครองโลก”¹⁰⁴ “คอมมิวนิสต์ใช้คนเยี่ยงทาสหรือเยี่ยงสัตว์ ไม่คำนึงถึงชีวิตคน ดังนั้นการกระทำอะไรที่เป็นภัยต่อผู้อื่นจึงเป็นเรื่องธรรมดา”¹⁰⁵ “การแสวงหามิตรของจีนนั้นก็คือการหาเมืองขึ้น เนื่องจากจีนเชื่อว่าประเทศตนนั้นเป็นศูนย์กลางของโลก เป็นศูนย์กลางของความเจริญ ความรู้ และวัฒนธรรมทั้งปวง คนอื่นๆ ที่อยู่นอกประเทศจีนก็เป็นคนป่า ควรจะได้ปรับปรุงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประเทศอื่นนั้นให้เหมือนกับของจีนเพื่อความเจริญ”¹⁰⁶ และได้กล่าวถึงภัยของจีนคอมมิวนิสต์ต่อประเทศไทยว่า “จีนคอมมิวนิสต์มีนโยบายที่จะเข้าครอบครองเอเชีย ประเทศไทยก็เช่นกัน จีนมีตำราสอนเด็กประถมและมัธยมว่าดินแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเคยเป็นของจีนมา

¹⁰² คึกฤทธิ์ ปราโมช, “สงครามประชุมที่มอสโคว์” ออกอากาศทางรายการวิทยุเพื่อนนอน ในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2506. ใน คึกฤทธิ์ ปราโมช, สงครามเย็น (กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2513), หน้า 39.

¹⁰³ คึกฤทธิ์ ปราโมช, “นิวเคลียร์จีนแดง(ต่อ)” ออกอากาศ 7 ตุลาคม พ.ศ.2507, เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

¹⁰⁴ คึกฤทธิ์ ปราโมช, “ปรมาณูจีนแดง” ออกอากาศวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2507, เรื่องเดียวกัน, หน้า 95.

¹⁰⁵ คึกฤทธิ์ ปราโมช, “ปรมาณูลูกที่ 2” ออกอากาศวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2508, เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

¹⁰⁶ คึกฤทธิ์ ปราโมช, “จูเนลท์องแอฟริกา” ออกอากาศวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2506, เรื่องเดียวกัน, หน้า 338.

ก่อน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนของชาติรู้สึกว่ามีวันหนึ่งจะต้องยึดกลับมา¹⁰⁷ จากเนื้อหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มองว่าจีนมีความล้ำหลังทางด้านวิทยาศาสตร์ โหดร้ายป่าเถื่อนและฝักใฝ่ในการก่อสงคราม มีนโยบายคุกคามประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทยด้วย

จากที่ได้ยกตัวอย่างงานเขียนจากฝ่ายรัฐบาลและกลุ่มที่มองจีนเป็นภัยคุกคามมาข้างต้น จะเห็นว่าได้นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทยด้วย จีนเป็นประเทศที่ก้าวร้าวและยึดมั่นอุดมการณ์ปฏิวัติแม้ต้องรุกรานประเทศอื่นหรือต้องก่อสงครามขึ้นก็ตามจีนก็เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การปฏิวัตินั้นบรรลุผล มีนโยบายที่จะแทรกซึมประเทศไทยอยู่นานแล้ว ซึ่งภาพของจีนที่ถูกนำเสนอมานั้นย่อมส่งผลต่อการรับรู้ของไทยต่อจีนว่าจีนเป็นภัยคุกคามที่น่ากลัวและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสกัดกั้นหรือปราบปรามให้หมดไปจากประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองโลกได้เปลี่ยนแปลงไปเนื้อหาในสื่อของรัฐบาลบางฉบับก็มีการปรับเปลี่ยนไปเช่นกันเนื่องจากเหตุการณ์ระหว่างประเทศคือบริบทสำคัญที่ทำให้เนื้อหาของงานด้านจีนศึกษาที่มีความเปลี่ยนแปลง

2.4.3 งานเขียนของกลุ่มนักวิชาการที่ให้ภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่ที่ไม่เป็นภัยคุกคาม

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างงานเขียนทางวิชาการที่โดดเด่นในแง่ของการสร้างองค์ความรู้ต่อสังคมไทยในเวลานั้นคือวารสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* (พ.ศ. 2506) สาเหตุที่เลือกยกตัวอย่าง *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เนื่องจากต้องการชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงการนำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ก่อนที่สหรัฐจะปรับเปลี่ยนนโยบายต่อจีน กระทั่งหลังจากสหรัฐเปลี่ยนแปลงท่าทีต่อจีนไปแล้ว ภาพของจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

วารสาร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ผู้ก่อตั้งและบรรณาธิการคนแรกคือสุลักษณ์ ศิวรักษ์ นำเสนอบทความทางวิชาการเกี่ยวกับสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ บทความวิพากษ์วิจารณ์

¹⁰⁷ คึกฤทธิ์ ปราโมช, "สถานการณ์จีนแดง" ออกอากาศทางรายการวิทยุเพื่อนนอน วันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2507, ใน คึกฤทธิ์ ปราโมช, *โลกส่วนตัวของคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2512), หน้า 374.

สังคมและการเมือง เป็นต้น ในช่วงแรก*สังคมศาสตร์ปริทัศน์*ยังไม่มีบทความด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนที่เป็นมิตรมากนัก ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากตัวบรรณาธิการคือสุลักษณ์ ศิวรักษ์ไม่นิยมคอมมิวนิสต์ โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้ารังเกียจคอมมิวนิสต์ รังเกียจระบบเผด็จการ”¹⁰⁸ แต่ในขณะเดียวกันสุลักษณ์ก็เห็นว่าการศึกษาเรื่องคอมมิวนิสต์ไว้ก็น่าจะเป็นประโยชน์ “การกำจัดภยาคติเรื่องคอมมิวนิสต์นี้ยากเพราะพวกเราถูกสหรัฐขีดยาไว้ให้กลัว...แต่ทราบใดที่เอาชนะภยาคติไม่ได้ เราจะเข้าใจจีนและรัสเซียไม่ได้เลยเป็นอันขาด ในบางประเทศทางแถบเอเชียอาคเนย์นั้น นอกจากรัฐบาลจะไม่ได้ศึกษาเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ ไม่มีผู้รู้เรื่องเมืองจีนและรัสเซียแล้ว เอกชนแม้จนอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ก็เอาเอกสารจากเมืองนั้นๆ มาศึกษาไม่ได้...”¹⁰⁹ ในระยะแรกเริ่มนั้นงานเขียนเกี่ยวกับประเทศจีนยังมีเนื้อหาที่ให้ภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆ เช่น การตีพิมพ์คำร้องขอริเบตที่ยื่นต่อสหประชาชาติ ในกรณีที่ดินรุกรานริเบต¹¹⁰ และการนำเสนอว่า “ประเทศไทยตกเป็นเป้าหมายในการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์เพราะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์และมีคุณค่ายิ่งในสายตาของจีนคอมมิวนิสต์”¹¹¹ เป็นต้น สุลักษณ์ ศิวรักษ์เขียนไว้ในบทวิจารณ์หนังสือ “China Invades India” ว่า “เราชาวไทยอ่านก็จะได้ทราบความโดยกระจ่างเช่นกันเพราะคนอื่นเคยโดยทั่วๆ ไปก็ไม่รู้เรื่องเมืองจีนเท่าไรนักเช่นกัน... เราควรจะได้รู้แล้วว่าจีนคอมมิวนิสต์เป็นศัตรู และการรู้จักศัตรูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง”¹¹²

จากตัวอย่างงานเขียนข้างต้นจะเห็นได้ว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*ยังคงเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย แต่หลังจากการประกาศลัทธิ尼克สันของสหรัฐฯ ในปี 2512 (ค.ศ. 1969) เนื้อหาใน*สังคมศาสตร์ปริทัศน์*เริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการเมืองระหว่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰⁸ สุลักษณ์ ศิวรักษ์, “สหรัฐกับนโยบายต่างประเทศ,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 6,3 (ธันวาคม 2511-กุมภาพันธ์ 2512): 115-125.

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹¹⁰ ส.ศิวรักษ์, “ริเบตและสหประชาชาติ,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,1 (มิถุนายน 2506): 40-55.

¹¹¹ เรื่องชัช จงสวงน, “การแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับนิสิตนักศึกษา* 5 (กุมภาพันธ์ 2511): 6-16.

¹¹² สุลักษณ์ ศิวรักษ์, “วิจารณ์หนังสือ,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,2 (ตุลาคม 2506): 116.

ประเทศที่ผันแปร *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* เริ่มมีบทความเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่มุมต่างๆ ลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง โดยกล่าวถึงจุดสำคัญของการเปลี่ยนแปลงท่าทีของสหรัฐฯว่า "คือการยอมรับฐานะและวิถีชีวิตตลอดจนอุดมการณ์ของจีนและรัสเซีย ที่จีนเห็นว่าไทยเป็นภัยคุกคาม เพราะไทยให้สหรัฐฯเข้ามาตั้งฐานทัพในช่วงสงครามเวียดนาม"¹¹³ และได้ลงตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ นายสุนทร หงษ์ลดารมณี เลขาธิการส.ป.อ.คนใหม่ซึ่งกล่าวว่า "หากจีนเปลี่ยนท่าทีมาเป็นมิตรต่อประเทศอื่นๆ ไทยก็ยินดีจะตอบรับ"¹¹⁴ เริ่มมีการตีพิมพ์บทความที่กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของไทยที่ผ่านมามาว่า "เป็นไปได้หรือไม่ที่ไทยวางนโยบายต่างประเทศอิงกับสหรัฐฯ เพราะไทยไม่เข้าใจนโยบายของจีน หรือไทยไม่เคยมองจีนตามความเป็นจริงของประวัติศาสตร์เลย"¹¹⁵ ในกรณีที่ว่าไทยคือเป้าหมายต่อไปของจีนคอมมิวนิสต์จริงหรือไม่ ก็ได้มีบทความเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว นำเสนอว่า

แท้จริงแล้วจำนวนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น มีน้อยเกินกว่าที่จะเป็นภัยคุกคามต่อไทยได้ เรื่องราวเกี่ยวกับภัยคุกคามคอมมิวนิสต์นั้นให้ประโยชน์กับทั้งไทยและสหรัฐฯ เนื่องจากสหรัฐฯก็สามารถใช้ไทยเป็นฐานทัพในการโจมตีเวียดนามเหนือได้และไทยก็ได้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร อีกทั้งรัฐบาลไทยเองก็พยายามชักนำให้ประชาชนเกิดความกลัวคอมมิวนิสต์ เพื่อเบนความสนใจของประชาชนไปจากปัญหาอันแท้จริงของประเทศ เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง ความยากจน และเศรษฐกิจตกต่ำ¹¹⁶

นอกจากนี้ยังมีบทความที่นำเสนอเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า "แท้จริงแล้วจีนอาจมิใช่ภัยคุกคามอย่างที่สหรัฐฯหรือรัฐบาลไทยพยายามบอก ไทยและจีนควร

¹¹³ เหนง อภรณ์สุวรรณ, "แนวรบด้านอินโดจีนเหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,4 (เมษายน 2516): 43-51.

¹¹⁴ ช่างโน ผู้สื่อข่าวสังคมศาสตร์ปริทัศน์, "บทสัมภาษณ์ นายสุนทร หงษ์ลดารมณี เลขาธิการ ส.ป.อ.คนใหม่," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 10,9 (กันยายน 2515): 12-19.

¹¹⁵ เขียน อธิระวิทย์, "จีนคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาและเอเชียอาคเนย์," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 9,6 (พฤศจิกายน 2514): 54-68.

¹¹⁶ เวนย์ เอ โอ'เนล, "ประเทศไทยคือเป้าหมายลำดับต่อไป?", แปลจาก "Who Says Thailand's Next?," โดย ปรีดี บุญซึ้ง, *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 9,4 (มีนาคม-พฤษภาคม 2514): 48-57.

หันมาทำความเข้าใจกับเป้าหมายที่แท้จริงของพฤติกรรมของแต่ละฝ่าย เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดจนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ"¹¹⁷ ในกรณีที่จีนให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น บทความของ เชียน ริระวิทย์ นำเสนอว่า

หากจีนสนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในไทย ไทยก็ไม่ควรถือเป็นอุปสรรคในการเจรจา ในทางตรงกันข้ามไทยยิ่งควรเจรจากับจีน เนื่องจากแก่นของนโยบายต่างประเทศและการทูตคือการพยายามเปลี่ยนแปลงนโยบายของชาติอื่นตามที่ตนปรารถนา ถ้าจีนมีนโยบายที่จะรุกรานหรือแทรกซึมบ่อนทำลายไทย นโยบายและการทูตไทยต้องมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนนโยบายนั้นๆ เป้าหมายของจีนคือเปลี่ยนแปลงนโยบายไทยไม่ใช่โค่นล้มระบอบ ในสายตาของจีน สหรัฐฯเป็นพันธมิตรกับไทยและคุกคามความปลอดภัยของจีนโดยการรุกรานประเทศที่เป็นพันธมิตรกับจีน แต่เมื่อสหรัฐฯเปลี่ยนนโยบายที่มีต่อจีน ดังนั้นจึงไม่เป็นภัยต่อจีนอีกต่อไป ไทยก็ไม่เป็นภัยต่อจีนด้วย ถ้ารัฐบาลไทยยอมเปลี่ยนท่าทีที่มีต่อจีนเหมาเจ๋อตงอาจต้อนรับผู้นำไทยโดยไม่ต้องเปลี่ยนคนใหม่ เพียงแต่เปลี่ยนนโยบายก็พอ เพราะนิสัยนักเลงโตแบบเหมาเจ๋อตงจะอะลุ่มอล่วยต่อชาติอ่อนแอกว่า การช่วยเหลือในการปฏิวัติของประเทศอื่น จีนช่วยทางการเงินและทางกำลังใจเท่านั้น¹¹⁸

นอกจากนี้งานด้านจีนศึกษาใน*สังคมศาสตร์ปริทัศน์*ได้นำเสนอบทความเกี่ยวกับความพยายามของไทยในการติดต่อสัมพันธ์กับจีน เช่น "ในช่วงเดือนกันยายน 2515 ไทยส่งทีมนักกีฬาปิงปองไปแข่งขันที่ปักกิ่ง รัฐบาลไทยมีความหวังว่าการสานสัมพันธ์ในครั้งนี้จะทำให้ผู้ก่อการร้าย

¹¹⁷ พันศักดิ์ วิญญรัตน์, "ถนนในลาวกับความมั่นคงของไทย," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,2 (กุมภาพันธ์ 2516): 10-13.

¹¹⁸ เชียน ริระวิทย์, "นโยบายและกลยุทธ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไทย," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,5 (พฤษภาคม 2516): 57-66.

คอมมิวนิสต์ในประเทศอ่อนกำลังลง"¹¹⁹ นายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ผู้นำคณะนักกีฬาไปปักกิ่งและได้มีโอกาสพบกับบุคคลชั้นผู้ใหญ่ของจีนกล่าวว่า

จีนไม่มีเงื่อนไขหรือข้อเรียกร้องใดๆในการสานสัมพันธ์กับไทย จีนเต็มใจในทุกกรณีและเข้าใจจุดยืนของไทยดี และจะไม่เข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น แต่ด้วยหลักการของลัทธิสังคมนิยม จีนจึงสนับสนุนการปฏิวัติเพื่อต่อต้านการกดขี่ประชาชนในประเทศต่างๆ แต่จีนจะสนับสนุนแต่เพียงหลักการเท่านั้นแต่จะไม่เข้าแทรกแซงทางการเมืองเพราะถือว่าการปฏิวัติย่อมเป็นหน้าที่ของประชาชนประเทศนั้นๆ ถ้าประชาชนในประเทศไม่ลุกขึ้นปฏิวัติ ใครจะยุ่งเหยิงอย่างไรก็ไม่มีวันเกิดขึ้น จีนยินดีทำการค้ากับไทยในลักษณะใดก็ได้แล้วแต่ไทยสะดวก และหากยังไม่สถาปนาทางการทูต ก็สามารถติดต่อกับจีนทางการค้า การกีฬา การแพทย์ วิทยาศาสตร์หรือด้านอื่นๆไปก่อน และจีนยกเลิกคณะกรรมการปฏิบัติงานด้านชาวจีนโพ้นทะเลแล้วเพราะต้องการให้ชาวจีนในประเทศต่างๆ เคารพต่อกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศนั้นๆที่ตนตั้งหลักแหล่งอยู่¹²⁰

นอกจากนี้*สังคมนศาสตร์ปริทัศน์* ยังได้เสนอภาพที่จีนพร้อมให้ความช่วยเหลือไทยทั้งแง่การเกษตร การพัฒนาชุมชน การอุตสาหกรรม เพราะ "จีนต้องการผูกมิตรกับไทย การดำเนินนโยบายของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระยะนี้ขึ้นกับความรู้ลึกของจีนที่มีต่อรัสเซีย รวมทั้งเป้าหมายของจีนต่อประเทศในภูมิภาคนี้ด้วย จีนต้องการขัดขวางการแผ่อิทธิพลของโซเวียตเข้ามาในภูมิภาค จึงเห็นความสำคัญของการติดต่อกับไทย"¹²¹ นอกจากบทความต่างๆดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว*สังคมนศาสตร์ปริทัศน์*ยังมีคอลัมน์ "แนะนำสาธารณรัฐประชาชนจีน" (เริ่มลงตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับพฤศจิกายน พ.ศ.2514) โดยฉบับแรกที่ลงตีพิมพ์ทำสถิติยอดขายสูงสุดถึงประมาณ 8,000

¹¹⁹ กองบรรณาธิการ, "ปึงปองไทยไปปักกิ่ง: มองในทัศนะหนังสือพิมพ์ 'นิวยอร์กไทมส์,'" *สังคมนศาสตร์ปริทัศน์* 10,9 (กันยายน 2515): 72-73.

¹²⁰ ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์, "ข้อสังเกตจากการไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน," *สังคมนศาสตร์ปริทัศน์* 11,4 (เมษายน 2516): 16-17.

¹²¹ พันศักดิ์ วิญญรัตน์, "รอยยิ้มของจีน," *สังคมนศาสตร์ปริทัศน์* 11,6 (มิถุนายน 2516): 13-16.

เล่มและจำหน่ายหมดอย่างรวดเร็ว แสดงให้เห็นว่าได้รับความสนใจของประชาชนอย่างมาก การลงตีพิมพ์คอลัมน์ดังกล่าวส่งผลให้สุชาติ สวัสดิ์ศรี(บรรณาธิการในขณะนั้น)ถูกสันติบาลออกจดหมายเชิญไปตักเตือนว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควร¹²² แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลยังคงจับตามองความเคลื่อนไหวของสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆอย่างใกล้ชิด แต่วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ก็ยังคงลงตีพิมพ์คอลัมน์ "แนะนำสาธารณรัฐประชาชนจีน" อย่างต่อเนื่อง มีเนื้อหาส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน เช่น การส่งเสริมให้ไทยทำการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีนโดย

ต้องยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 โดยเด็ดขาด เนื่องจากประกาศดังกล่าวแสดงเจตนาอย่างเด่นชัดว่าไม่ต้องการเป็นมิตรและค้าขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ถึงแม้ประเทศไทยจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศดังกล่าวให้ทำการค้ากับจีนได้ในสินค้า 8 ประเภทก็ตาม ก็ยังถือว่าประเทศไทยมีการเลือกปฏิบัติต่อจีนอยู่นั่นเอง ไม่ควรแยกกำหนดหลักเกณฑ์การค้าเป็นรายประเทศ แต่ควรจะมีการควบคุมเข้มงวดกับประเทศคอมมิวนิสต์ทุกประเทศให้เท่าเทียมกัน¹²³

นอกจากนี้ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จีนเพิ่งจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับมาเลเซียในปีพ.ศ.2517(ค.ศ.1974) โดยมาเลเซียรับรองรัฐบาลของจีนคอมมิวนิสต์และตัดความสัมพันธ์กับไต้หวัน มาเลเซียเป็นชาติแรกในอาเซียนที่ประกาศรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลสิงคโปร์ออกมาให้ความเห็นว่า

ประเทศไทยคงจะเป็นสมาชิกอาเซียนรายต่อไปที่จะเปิดสัมพันธภาพกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากรัฐบาลไทยเริ่มลดกิจกรรมต่างๆกับไต้หวันลง พัฒนาการดังกล่าวย่อมมีประโยชน์กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นการปูแนวทางให้กับประเทศสิงคโปร์ในการสานสัมพันธ์ภาพกับจีนด้วย... ประเทศไทยและมาเลเซียมีความเชื่อในหลักการต่างประเทศเดียวกันคือการร่วมมือในภูมิภาคจะช่วยส่งเสริมศักยภาพทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี แต่ไทยยังคงลังเล

¹²² ประจักษ์ ก้องกีรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ, หน้า 333.

¹²³ สมพล เกียรติไพบูลย์, และ วิฑูตม์ ว่องวานิช, "การค้าต่างประเทศของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน," สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 2,2 (มีนาคม-เมษายน 2517): 37-60.

และไม่มั่นใจในการสถาปนาทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจาก 1. ไทยเกรงว่าชาวจีนในประเทศจะหันไปกักตักกับปักกิ่ง 2. การสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ในไทย ซึ่งหากดูจากพัฒนาการของคอมมิวนิสต์ในไทยแล้วจะเห็นได้ว่าการที่คอมมิวนิสต์สามารถขยายการปฏิบัติงานได้ในประเทศนั้นเกิดจากความไม่มีสมรรถภาพของรัฐบาลไทยมากกว่าที่จะเกิดจากความช่วยเหลือของจีน การแก้ปัญหาที่ตรงนั้นต้องแก้ที่ระบบปฏิบัติงาน มิใช่การกล่าวโทษประเทศคอมมิวนิสต์อยู่ฝ่ายเดียว ประเทศไทยควรพิจารณาในข้อนี้ให้มาก 3. ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ แม้ว่ารัฐบาลไทยรับหลักการถอนทหารอเมริกันแล้วตั้งแต่ปีพ.ศ.2514(ค.ศ.1971) แต่วิธีปฏิบัติของไทยก็บอกได้ถึงความไม่มั่นใจในตัวเองว่าจะสามารถยืนอยู่ได้ โดยไม่มีสหรัฐฯ ค้ำครอง ซึ่งสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างไทยกับสหรัฐฯ นั้นแท้จริงถูกทำลายไปตั้งแต่สหรัฐฯ เปลี่ยนนโยบาย เนื่องจากประธานาธิบดีนิกสันเดินทางไปเยือนจีนเพื่อสานสัมพันธ์โดยไม่ปรึกษาพันธมิตรในเอเชียเลย แต่ทั้งญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ถึงแม้จะแสดงความไม่พอใจต่อการกระทำของสหรัฐฯ แต่ก็รีบปรับท่าทีที่มีต่อจีนในทันทีเพื่อสร้างดุลย์แห่งฐานะทางความมั่นคงของชาติ จะมีก็แต่ชาติไทยเท่านั้นที่ยังเป็นมิตรที่เกรงสหรัฐฯ อยู่ อาจจะมีการผ่อนปรนต่อการเรียกร้องของสาธารณชนบ้างแต่ก็ไม่ได้ทำอย่างจริงจัง จะเห็นได้จากการส่งนักกีฬาไปแข่งที่สาธารณรัฐประชาชนจีนช่วงปี พ.ศ.2515(ค.ศ.1972) ซึ่งไทยเริ่มก่อนมาเลเซียแต่ก็ไม่มีควมคืบหน้าทางความสัมพันธ์กับจีนแต่อย่างใด รัฐบาลไทยมีความเข้าใจและต้องการให้ภูมิภาคเป็นเขตเป็นกลาง เชื่อในผลดีต่อการสถาปนาความสัมพันธ์กับจีน แต่ยั้งลังเลที่จะทำจนปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปตั้งนั้นถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลไทยควรจะให้ความสำคัญของการแสวงหาความมั่นคงในภูมิภาค¹²⁴

จะเห็นว่าเนื้อหาของงานด้านจีนศึกษาใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ทำให้เห็นภาพชัดเจนของการปรับเปลี่ยนการรับรู้ของไทยต่อจีน นับแต่ก่อนที่สหรัฐฯ จะเปลี่ยนนโยบายกระทั่งหลังจากสาน

¹²⁴ กอบแก้ว สุวรรณทัต, "จดหมายจากมาเลเซีย: การเปิดสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน," *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 12, 8 (สิงหาคม 2517): 65-80.

สัมพันธ์กับจีนแล้ว ภาพของจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจินศึกษาจากที่จีนเป็นภัยคุกคามรุกรานชาติอื่น ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการนำเสนอภาพจีนตามความเป็นจริง ตามสถานการณ์โลกและจะเห็นว่าจีนมีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ งานเขียนเริ่มมีเนื้อหาที่ส่งเสริมการสานสัมพันธ์ไมตรีกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของไทยต่อจีนเริ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของจีนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันงานเขียนก็ยังแสดงให้เห็นว่าไทยยังไม่ไว้วางใจในท่าทีของจีนนัก แต่ก็ถือได้ว่าภาพรวมของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการรับรู้ของไทยเป็นไปในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น

โดยสรุปแล้วงานเขียนด้านจินศึกษาในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ในส่วนที่เป็นงานเขียนของทางรัฐบาล ภาพของจีนที่นำเสนอออกมาแสดงให้เห็นชัดเจนว่าจีนนั้นเป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆรวมทั้งประเทศไทยด้วย แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศ เนื้อหาของงานด้านจินศึกษาของกลุ่มนักวิชาการหรือแม้กระทั่งงานเขียนของทางรัฐบาลเองก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน การโจมตีจีนว่าเป็นภัยร้ายต่อความมั่นคงของชาติลดน้อยลง ภาพของจีนที่นำเสนอออกมากลายเป็นภาพความเปลี่ยนแปลงนโยบายของจีน การพัฒนาประเทศของจีน การเศรษฐกิจของจีน และการส่งเสริมให้ไทยสานสัมพันธ์กับจีน เป็นต้น ซึ่งภาพที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจินศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของไทยต่อจีนมีการปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่ใช่มิตรแต่ก็ลดมุมมองที่เป็นศัตรูลงไปมาก

2.4.4 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และการหมดยุคอำนาจของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร

ในช่วงสงครามเวียดนาม(พ.ศ.2507-2518)ประเทศไทยเกิดชนชั้นใหม่ขึ้นในสังคมไทย นั่นคือกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งก่อตัวขึ้นมาจากช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วจากการที่ทหารสหรัฐฯพักรบจากสงครามในเวียดนามก็จะเข้ามาพักผ่อนในประเทศไทยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโครงสร้างสังคมไทยเพราะความเจริญทางด้านเศรษฐกิจแพร่ไปสู่ชนชั้นต่างๆมากขึ้น ก่อให้เกิดชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นใหม่ในสังคมไทยที่มีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงเกิดกลุ่มปัญญาชนที่

ได้รับการศึกษาสูงทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ นักศึกษาปัญญาชนเหล่านี้มีแนวคิดทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลายเนื่องจากนักศึกษาบางกลุ่มได้รับการศึกษาจากประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้รับแนวคิดของการต่อต้านสงคราม ดังนั้นเมื่อกลับมาประเทศไทยจึงเกิดความไม่พอใจในระบบอำนาจนิยมของรัฐบาลทหารที่ให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในสงครามเวียดนาม เกิดการต่อต้านสงครามรวมถึงความไม่พอใจรัฐบาลในหลายๆกรณี อาทิ กรณีการปฏิวัติตัวเองของจอมพลถนอมในปีพ.ศ. 2515(ค.ศ.1972) การไม่มีรัฐธรรมนูญในการปกครองประเทศ รวมทั้งปัญหานโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล แท้จริงแล้วการก่อตัวของกลุ่มชนชั้นกลางนั้นเริ่มมาตั้งแต่หลังปี พ.ศ.2503(ค.ศ.1960) เพราะการขยายตัวของเศรษฐกิจและการศึกษามัธยมจบผลสุคติทำให้ขอบข่ายของกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับเผด็จการอำนาจนิยมมีเพิ่มมากขึ้น เมื่อเข้าสู่สมัยจอมพลถนอมนักศึกษามีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้น จึงได้นำเอาแนวความคิดที่เคยถูกห้ามแสดงออกในสมัยจอมพลสุคติกลับมาเผยแพร่อีก โดยมีแนวความคิดของกลุ่มนิยมซ้ายอยู่ด้วย และรัฐบาลก็ไม่สามารถที่จะปราบปรามความเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ได้ทันเหมือนสมัยจอมพลสุคติ¹²⁵ ส่งผลให้การขยายตัวของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลเริ่มมีมากขึ้นและหลายรูปแบบ โดยเริ่มมีการเดินขบวนต่อต้านนโยบายที่ไม่เหมาะสมหรือนโยบายนั้นๆมิได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยแท้จริง ท้ายที่สุดความไม่พอใจรัฐบาลในหลายๆกรณีก็นำไปสู่เหตุการณ์การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนไทยได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งทางการเมืองอย่างแท้จริง นอกจากแสดงให้เห็นความตื่นตัวของชนชั้นกลางต่อระบอบการเมืองการปกครองแล้ว ชนชั้นล่างในสังคมก็เริ่มมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองเช่นกัน มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ เช่น กลุ่มของกรรมกร ชาวไร่ ชาวนา ข้าราชการชั้นผู้น้อย เป็นต้น เพื่อเรียกร้องสิทธิและความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่กลุ่มตนประสบอยู่

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จอมพลถนอม กิตติขจรต้องพ้นจากตำแหน่งและต้องเดินทางออกนอกประเทศทันที นายสัญญา ธรรมศักดิ์ได้รับการแต่งตั้งขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แทน การดำเนินงานของรัฐบาลชุดนี้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการกำหนดนโยบายในการ

¹²⁵ ทักซ์ เจลิมเตียร์น, การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ, หน้า 399.

บริหารประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศ มีการประกาศนโยบายสร้างสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศที่เป็นมิตรกับไทย โดยไม่คำนึงถึงความต่างของอุดมการณ์ทางการเมือง ในระยะนี้ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กล่าวคือ อุดมการณ์สังคมนิยมเริ่มแพร่เข้ามาสู่ประชาชนมากขึ้น เนื่องจากหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา'16 สังคมไทยมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้นหลังจากที่อยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการมานานถึง 16 ปี ช่วงสมัยของรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์จึงเป็นระยะที่กลุ่มสังคมนิยมสามารถเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมได้อย่างเปิดเผย เริ่มมีการเรียกร้องจากขบวนการนักศึกษาให้ยกเลิกนโยบายต่างประเทศที่อิงกับสหรัฐฯ เริ่มมีการตีพิมพ์หนังสือการเมืองแนวสังคมนิยมออกมาเป็นจำนวนมาก เช่น หนังสือ *ปรัชญานิพนธ์เหมาเจ๋อตง* ซึ่งกลายเป็นหนังสือขายดี หรือหนังสือ *โฉมหน้าศักดินาไทย* ของจิตร ภูมิศักดิ์ นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์และวารสารอีกจำนวนหนึ่งที่เผยแพร่แนวคิดสังคมนิยม เช่น *ประชาธิปไตย ประชาชาติเสียงใหม่* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน หรือวารสาร *เอเชียรายสัปดาห์* ที่มักนำเอาเรื่องความก้าวหน้า ชัยชนะและการยืนหยัดของการปฏิวัติในจีนมาโฆษณาว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะนำไปสู่ความรุ่งเรืองของแนวทางสังคมนิยม หนังสือ *อริปไตย* ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา หนังสือรายสัปดาห์ เช่น *ประชาชาติ จตุรัส* เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) ได้มีการตีพิมพ์หนังสือชุด *สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง* ซึ่งมีจำนวน 8 เล่มเป็นหนังสือขายดีเช่นเดียวกัน มีการจัด "นิทรรศการจีนแดง" ขององค์การนักศึกษาธรรมศาสตร์ในเดือนมกราคม พ.ศ.2517(ค.ศ. 1974)

ต่อมาเริ่มมีกระแสความไม่พอใจขบวนการนักศึกษาจากกลุ่มนิยมเจ้าและกลุ่มอนุรักษนิยม เนื่องจากแนวคิดสังคมนิยมเสนอให้ประชาชนเป็นใหญ่ กลุ่มอนุรักษนิยมดังกล่าวจึงเกรงว่ากลุ่มตนจะเสียผลประโยชน์ จึงเกิดปฏิกิริยาต่อต้านขบวนการนักศึกษาปัญญาชน และโจมตีการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆของนักศึกษาว่าเป็นความเคลื่อนไหวของพวกคอมมิวนิสต์ และเสนอว่าวิธีการแก้ไขจำเป็นต้องใช้ความรุนแรงเข้ายุติบทบาททางการเมืองของนักศึกษา การสร้างการรับรู้ว่านักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์และประสอคริร้ายต่อสังคมไทยเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปลายปีพ.ศ.2517 (ค.ศ. 1974) ดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดเหตุความรุนแรงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519(ค.ศ.1976) ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 3

2.5 บทสรุปภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจินตศึกษาในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2518

ในช่วง 2490-2516 ระยะเวลาของสงครามเย็น การเมืองระหว่างประเทศอยู่ในภาวะของการต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์ ประเทศผู้นำของทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายเสรีนิยมต่างแสวงหาพันธมิตรร่วมอุดมการณ์เพื่อชดเชยชนะเหนืออีกฝ่าย ประเทศเล็กๆเช่นไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการขยายแนวร่วมดังกล่าว ไทยเลือกที่จะอยู่ฝ่ายเดียวกับสหรัฐฯผู้นำฝ่ายเสรีนิยม เนื่องด้วยผู้นำไทยในช่วงสมัยดังกล่าวมีระบบความคิดแบบอำนาจนิยม ดังนั้นระบอบคอมมิวนิสต์ซึ่งเน้นเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นจึงเป็นระบอบที่อาจนำมาซึ่งการบั่นทอนอำนาจในมือของตนได้ บรรดาผู้นำประเทศไทยในขณะนั้นจึงต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคในฐานะผู้นำประเทศเสรีนิยม มีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้ผู้นำไทยเล็งเห็นผลประโยชน์จากนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้งในแง่ของความมั่นคงและความมั่งคั่ง คือสามารถใช้ความแข็งแกร่งของสหรัฐฯประกันความปลอดภัยของประเทศจากภัยคอมมิวนิสต์ได้อีกทั้งยังสร้างความมั่งคั่งให้แก่กองทัพซึ่งเป็นฐานอำนาจของเหล่าบรรดาผู้นำอำนาจนิยมทั้งหลาย การพยายามควบคุมการรับรู้ของประชาชนในประเทศเป็นสิ่งที่ผู้นำเผด็จการของไทยกระทำมาโดยตลอดเพื่อจำกัดศัตรูทางการเมืองและการสั่นคลอนอำนาจ แต่ด้วยภาวะทางการเมืองระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้แนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์แพร่เข้ามาถึงกลุ่มปัญญาชนบางกลุ่มในประเทศ แนวคิดดังกล่าวถือเป็นเรื่องใหม่ต่อสังคมไทย กลุ่มปัญญาชนเห็นว่าอาจเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในประเทศได้ จึงได้เริ่มเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านงานเขียน แน่แน่นอนว่ารัฐบาลมีปฏิกิริยาตอบโต้ทันทีเพราะเกรงจะสั่นคลอนถึงอำนาจของตน การตอบโต้ด้วยสื่อเป็นวิธีที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด ดังนั้นจะเห็นภาพของการต่อสู้ทางความคิดผ่านงานเขียนระหว่างฝ่ายรัฐบาลและปัญญาชนก้าวหน้าท้ายที่สุดรัฐบาลเป็นฝ่ายชนะสามารถใช้กำลังและอำนาจปราบปรามการแพร่แนวคิดสังคมนิยมไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศกลายเป็นแรงผลักดันให้สังคมไทยตื่นตัวและเกิดความเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง แนวความคิดสังคมนิยมที่เคยถูกกดทับเอาไว้ในสมัยรัฐบาลเผด็จการจึงถูกนำกลับมาเผยแพร่

งานด้านจีนศึกษาในช่วงปีพ.ศ.2492-2518(ค.ศ.1949-1975)มีทั้งงานเขียนที่มาจากทางฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายนักวิชาการกับประชาชนทั่วไป งานเขียนที่มาจากฝ่ายรัฐบาลนั้นนำเสนอภาพจีนที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศต่างๆรวมถึงประเทศไทย และมีเนื้อหาต่อต้านจีนอย่างชัดเจนตามนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลในเวลานั้น แต่ในขณะเดียวกันงานด้านจีนศึกษาในช่วงทศวรรษ2490 ได้แสดงให้เห็นว่ามีปัญญาชนกลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของฝ่ายรัฐบาล และได้พยายามนำเสนอภาพจีนในอีกแง่มุมหนึ่งที่ไม่ใช่ภัยคุกคาม ซึ่งต่อมาแนวคิดและงานเขียนดังกล่าวได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา'16 นอกจากนี้เมื่อบริบทของสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป งานด้านจีนศึกษาได้นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น งานด้านจีนศึกษาตั้งแต่ช่วงหลังปีพ.ศ.2515(ค.ศ.1972) การโจมตีจีนคอมมิวนิสต์จึงเริ่มเบาลง ส่งผลต่อการรับรู้โดยรวมของผู้คนในสังคมเกี่ยวกับจีนคอมมิวนิสต์ในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น ยิ่งเมื่อไทยและจีนสถาปนาทางการทูตกันในปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) เนื้อหาของงานจีนศึกษาจะเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงดังจะได้นำเสนอโดยละเอียดในบทที่ 3 เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของไทยต่อจีนจากภัยคุกคามสู่ความเป็นมิตรหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตพ.ศ.2518

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษา ในประเทศไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตพ.ศ.2518

บทนำ

หลังจากรัฐบาลทหารหมดอำนาจไปในปีพ.ศ.2516(ค.ศ.1973) รัฐบาลพลเรือนที่เข้ามาบริหารประเทศได้ปรับนโยบายต่างประเทศโดยดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศที่เป็นมิตรกับไทย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐ ทำให้รัฐบาลพลเรือนของไทยหันมาพิจารณาเรื่องการสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีมากขึ้น ทำให้ผู้นำไทยในเวลานั้นเห็นว่าการสานสัมพันธ์กับจีนน่าจะส่งผลดีต่อประเทศไทย ในที่สุดเมื่อเข้าสู่สมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2518) จึงได้ตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับจีน นับแต่นั้นเป็นต้นมาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนจึงมีการพัฒนาไปมาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนจากภัยคุกคามกลับกลายเป็นมิตรประเทศภายหลังการสถาปนาทางการทูตพ.ศ.2518

3.1 การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2518

หลังจากที่สหรัฐฯเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2512(ค.ศ.1969) ทำให้ไทยซึ่งดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯมาตลอดตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง จำเป็นต้องตระหนักถึงการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เป็นของตัวเอง เพื่อผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้นเมื่อเข้าสู่สมัยที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2518) ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการต่างประเทศไทย นโยบายต่างประเทศของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เน้นการอยู่

ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ปิดกันความต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง แสดงให้เห็นแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปของรัฐบาลที่มีผู้นำเป็นพลเรือนมิใช่ทหาร การตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) สาเหตุส่วนหนึ่งที่รัฐบาลไทยตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนคือการที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.)ประกาศทำสงครามแบบใช้อาวุธ ซึ่งมีจีนเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองและกำลังใจ ดังนั้นไทยจึงคาดหวังว่าหลังจากสถาปนาทางการทูตต่อกันแล้วจีนจะลดการสนับสนุน พคท.ลง¹

ในขณะเดียวกันการสานสัมพันธ์กับไทยก็เอื้อประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ต่อจีน โดย สุรพงษ์ ชัยนาม ได้สรุปปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไทยและจีนสถาปนาทางการทูตต่อกันไว้ว่า "ปัจจัยด้านความมั่นคงและการมองที่มาของภัยคุกคาม(สำหรับจีน หนักอยู่ที่ภัยโซเวียต สำหรับไทยอยู่ที่เวียดนามเป็นหลัก)ที่สอดคล้องกันน่าจะเป็นปัจจัยชี้ขาด และมีผลเร่งรัดให้จีนและไทยสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันได้อย่างเป็นผลสำเร็จ"² การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายพัฒนามาเป็นแบบรัฐต่อรัฐ พรรคต่อพรรค หมายถึง รัฐบาลจีนสัมพันธ์กับรัฐบาลไทยแต่ขณะเดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ยังให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอยู่ ในกรณีนี้ วรศักดิ์ มัทธโนบล กล่าวว่า

นโยบายต่างประเทศแบบพรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ เป็นนโยบายที่จีนใช้กับเพื่อนบ้านบางประเทศ กล่าวคือ ในแง่ของรัฐ จีนกับเพื่อนบ้านจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน แต่ในขณะเดียวกันในแง่ของพรรค พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ยังคงให้ความสนับสนุนขบวนการฝ่ายซ้ายหรือพรรคคอมมิวนิสต์ของเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตอยู่กับจีน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จีนแยกความสัมพันธ์

¹ สารสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995)," ใน *จีนไทยในศตวรรษที่ 21*, วรศักดิ์ มัทธโนบล, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 294.

² สุรพงษ์ ชัยนาม, *การทูตการเมืองมิใช่เรื่องส่วนตัว* (กรุงเทพฯ: ศยาม, 2550), หน้า 59.

ระหว่างรัฐออกจากความสัมพันธ์ระหว่างพรรค นโยบายนี้ใช้อยู่ระยะหนึ่งจนถึงปี พ.ศ.2521 จึงเลิกไป”³

จะเห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายแบบ รัฐต่อรัฐ พรรคต่อพรรค ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้นดูจะขัดแย้งกัน อย่างไรก็ตามก็ถือได้ว่าการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของไทยอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้บรรยากาศทางการเมืองค่อนข้างเปิด ซึ่งมีผลไม่น้อยต่อการเติบโตใหญ่ของขบวนการฝ่ายซ้ายไทยในเมืองซึ่งเป็นฝ่ายซ้ายที่นิยมลัทธิเหมา ดังนั้นการเรียนรู้หรือเผยแพร่เรื่องจีนจึงเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในมหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ แต่ด้วยกระแสดังกล่าวนี้เองที่มีส่วนไม่น้อยในการกระตุ้นให้ฝ่ายขวาในขณะนั้นพยายามที่จะสกัดกั้นการเติบโตของฝ่ายซ้าย⁴ โดยมองว่าฝ่ายซ้ายเป็นภัยต่อสังคมไทย เป็นคอมมิวนิสต์ที่มุ่งทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนฝ่ายซ้ายก็ตีความว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงคือประชาธิปไตยมวลชนแบบสาธารณรัฐประชาชนจีน⁵ ความแตกแยกทางอุดมการณ์ดังกล่าวนี้มีให้เห็นแม้กระทั่งในรัฐสภา(ช่วงที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์เดินทางไปสานสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้านจากฝ่ายขวาเช่นกัน ถึงขั้นกล่าวหาว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์เป็นคอมมิวนิสต์) ในที่สุดก็ส่งผลให้รัฐบาลชาติเลิภัยรภาพ ทำให้ต้องยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง

หลังจากที่รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชประกาศยุบสภาและมีการจัดการเลือกตั้งใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กลับขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2519(ค.ศ.1976) เมื่อคณะรัฐบาลของม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช บริหารประเทศมาได้ประมาณ 5 เดือน ก็เกิดเหตุการณ์วุ่นวายในประเทศ เนื่องจากการกลับเข้าประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงของนักศึกษาและประชาชนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การชุมนุมดังกล่าวเปิดโอกาสให้ฝ่ายทหารอ้างความชอบธรรมในการ

³ วรศักดิ์ มหัทธโนบล อ้างใน สารสิน วีระผล, “ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995),” หน้า 293.

⁴ วรศักดิ์ มหัทธโนบล, *ความสัมพันธ์ไทย-จีนด้านการเมือง*, บทความทางวิชาการ [ม.ป.ท, ม.ป.ป.], หน้า 7.

⁵ ลิขิต ธีรเวคิน, *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 202.

รักษาความสงบของบ้านเมือง นำกำลังเข้าจับกุมผู้ชุมนุมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในข้อหาเป็นการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์⁶ เกิดเหตุการณ์รุนแรงโดยรัฐบาลใช้กำลังเข้าปราบปรามกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มาชุมนุมประท้วงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ผลจากกรณีดังกล่าวทำให้นักศึกษาและประชาชนหลายพันคนตัดสินใจเดินทางจากเมืองเข้าเขตชนบทเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งการที่นักศึกษาและประชาชนจำนวนมากตัดสินใจเข้าร่วมกับ พคท.และใช้วิธีต่อสู้ด้วยอาวุธเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทย สงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลกับพคท.จึงขยายขอบเขตอย่างรวดเร็ว ในที่สุดฝ่ายขวาจัดเป็นฝ่ายได้อำนาจและกลับมาเป็นผู้นำประเทศโดยมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี(8 ตุลาคม 2519) การเมืองไทยหวนกลับสู่บรรยากาศขวาจัดอีกครั้งหนึ่ง กลับมาดำเนินนโยบายไม่เป็นมิตรกับประเทศคอมมิวนิสต์ ทำให้ความสัมพันธ์กับประเทศอินโดจีนไม่ราบรื่นนัก ความเชื่อมั่นหลังการสถาปนาทางการทูตระหว่างไทยและจีนหยุด ชงกลง รัฐบาลไม่ได้รักษาความสัมพันธ์ต่อจีนเท่าที่ควร แต่แม้ว่ารัฐบาลธานินทร์จะต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างมากก็ตามแต่ก็ไม่ได้เจาะจงหรือตั้งใจจะสร้างความขัดแย้งกับจีน อาจกล่าวได้ว่าช่วงปี พ.ศ.2519-2520(ค.ศ.1976-1977) ความสัมพันธ์ไทย-จีนได้ตกอยู่ในสภาพที่ถูกแช่แข็ง⁷ ในช่วงนี้การปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงย้อนกลับมาอีกครั้ง มีการโจมตีว่าคอมมิวนิสต์ดึงประชาชนมาเป็นเครื่องมือ ทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐ ขัดขวางการพัฒนาและการดำเนินงานของรัฐ มีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ กิจกรรมนักศึกษาถูกห้าม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 ที่ทำให้ประเทศไทยกลับสู่บรรยากาศขวาจัดอีกครั้งหนึ่ง และความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนต้องหยุดชงกลไป แต่ในที่สุดเมื่อเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชาในปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979) ความสัมพันธ์ที่ถูกแช่แข็งนั้นได้กลับคืนสู่ความแน่นอนอีกครั้งดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, "ข้ออ้าง" การปฏิวัติ - รัฐประหาร - กบฏในเมืองไทยปัจจุบัน: บทวิเคราะห์และเอกสาร (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550), หน้า 35.

⁷ สारสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995)," หน้า 298.

3.2 ความร่วมมือระหว่างไทยและจีนในการแก้ปัญหาเวียดนามรุกรานกัมพูชา

นายธานินทร์ กรัยวิเชียรได้กล่าวเปรียบเทียบลักษณะรัฐบาลตนเองไว้ว่าเป็น "ระบบรัฐบาลหอย"⁸ เนื่องจากมีรัฐบาลพลเรือนเป็นเนื้อหอย และทหารเป็นเปลือกหอยที่คอยปกป้องรักษาเนื้อหอย ซึ่งหมายถึงรัฐบาลได้ครองอำนาจเพราะทหารสนับสนุนรัฐบาลที่นำโดยพลเรือน แต่ต่อมาไม่นานฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารก็ขัดแย้งกัน ในที่สุดรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรถูกปฏิวัติโดย พล.ร.อ.สังัด ชล่ออยู่ และมีมติคณะปฏิวัติแต่งตั้ง พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2520(ค.ศ.1977) ถึงแม้ว่ารัฐบาลทหารจะเข้ามาปกครองอีกครั้ง แต่นับได้ว่าแนวความคิดของผู้นำทหารได้เปลี่ยนแปลงไปโดยลดบทบาทเผด็จการลงไปมาก มีความยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบายมากขึ้นโดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศที่ดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศไม่แบ่งแยกความต่างทางอุดมการณ์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวเริ่มจากการที่รัฐบาลนายเกรียงศักดิ์ได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้มีส่วนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทำให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าไปเมื่อช่วงเหตุการณ์ดังกล่าวทยอยออกมาขอตัวเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้พคท.อ่อนแอลงมาก ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะที่ต้องคอยระแวดระวังภัยจากคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยกลัวมาตลอดเนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านแถบอินโดจีน กำลังถูกอิทธิพลจากคอมมิวนิสต์เข้าครอบงำ ความหวาดระแวงนี้เพิ่มมากขึ้นเมื่อเวียดนามบุกกัมพูชาช่วงปลายปี พ.ศ.2521(ค.ศ.1978) และสามารถยึดกรุงพนมเปญได้ในปีพ.ศ.2522 การที่คอมมิวนิสต์แผ่อิทธิพลเข้ามายังลาวและกัมพูชาซึ่งทั้งสองประเทศมีพรมแดนติดกับประเทศไทย เสมือนเป็นรัฐกันชน ดังนั้นเมื่อกัมพูชาถูกเวียดนามรุกรานจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยโดยตรง ไทยยังได้รับผลกระทบจากการที่เวียดนามทำการปราบปรามกองกำลังทหารฝ่ายต่อต้านของกัมพูชาบริเวณประชิดชายแดนไทยและรุกล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยหลายครั้ง นอกจากนี้ไทยยังประสบปัญหาต้องแบกรับภาระเรื่องผู้อพยพพลี้ภัยสงครามจากกัมพูชาเข้ามาในดินแดนไทยอีกด้วย

⁸ ช่างใน ลิขิต ธีรเวคิน, *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 7(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 221.

ดังนั้นความเป็นเอกราชของกัมพูชาจึงเป็นสิ่งที่ไทยปรารถนา การแก้ปัญหาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก 3 ฝ่ายคือ (1) กองกำลังเขมรสามฝ่ายซึ่งต่อต้านกองกำลังของเวียดนาม (2) จีนซึ่งสนับสนุนกองกำลังเขมรฝ่ายต่อต้านเวียดนามด้วยการส่งอาวุธและเสบียงให้ โดยลำเลียงผ่านทางประเทศไทย (3) ไทยซึ่งร่วมมือกับจีนโดยการยินยอมให้อาวุธและเสบียงจากจีนผ่านเข้าไปในเขมร และแสวงหาการสนับสนุนจากประเทศในโลกเสรีและสหประชาชาติเพื่อให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา⁹

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนหลังจากที่หยุดชงักไปในช่วงของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้กลับมาใกล้ชิดกันอีกครั้งหนึ่งอย่างรวดเร็ว ในเวลานั้นตั้งแต่วังมิงกลับมามีอำนาจเต็มอีกครั้งในปี พ.ศ.2521(ค.ศ.1978) ซึ่งยุคของตั้งเสี่ยวผิงนี้เป็นยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนพัฒนาไปอย่างมาก จีนเปลี่ยนแปลงนโยบายจากนโยบาย "พรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ" มาเป็นนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น¹⁰ ในปี พ.ศ.2522 จีนลดความช่วยเหลือต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยลงอย่างมาก สาเหตุที่จีนยินดียิ่งร่วมมือกับไทยในการแก้ปัญหา กัมพูชาคือ

1. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตและจีนกับเวียดนาม สาเหตุสำคัญที่จีนเต็มใจช่วยเหลือไทยในปัญหา กัมพูชาคือการที่จีนต้องการสกัดกั้นการแผ่อำนาจของสหภาพโซเวียตที่พยายามแผ่อิทธิพลผ่านมาจากเวียดนาม อีกทั้งยังมีความขัดแย้งกันเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างจีนและโซเวียต และปัญหาการแย่งสิทธิ์ในการครอบครองหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์ระหว่างจีนและเวียดนามแต่ประเด็นที่ดูเหมือนจะเป็นจุดแตกหักของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนคือการที่เวียดนามทำการขับไล่และกวาดล้างชาวจีนจำนวนนับแสนคนออกจาก

⁹ เขียน ฉีระวิทย์, *นโยบายต่างประเทศจีน* (กรุงเทพฯ: สกว.และศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 271.

¹⁰ สารสิน วีระผล กล่าวถึงนโยบายการไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นไว้ว่า "การไม่แทรกแซงที่ว่ำนันได้ปรากฏอยู่ในแถลงการร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 แล้วโดยหลักการ เพียงแต่คำว่า 'ไม่แทรกแซง' ในที่นี้จีนแบ่งเป็น พรรคต่อพรรค รัฐต่อรัฐ พรรคก็ยังไม่แทรกแซงได้ แต่รัฐแทรกแซงไม่ได้ เพียงแต่ไม่ได้กล่าวออกมาอย่างชัดเจนเท่านั้น." ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน สารสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995)," หน้า 299-300.

เวียดนาม จีนตอบโต้ด้วยการงดให้ความช่วยเหลือทั้งหมดแก่เวียดนาม ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอยู่ในขั้นที่ไม่อาจเจรจาได้ในขณะนั้น

2. การที่เติ้งเสี่ยวผิงกลับขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้งหนึ่ง เติ้งเสี่ยวผิงได้ประกาศดำเนินนโยบายสี่ทันสมัย โดยการสานสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นหนึ่งในเป้าหมายของจีนในการสานสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและการค้า ดังนั้นจีนจึงมีนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศ เพื่อแสวงหาช่องทางและความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศของตน

จะเห็นได้ว่าไทยและจีนต่างก็ต้องการให้กัมพูชาเป็นเอกราช เพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของทั้งสองประเทศ ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนมีความใกล้ชิดกันมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในด้านอื่นๆ ก็ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการลงนามร่วมกันในข้อตกลงด้านวิชาการหลายฉบับ อาทิเช่น ข้อตกลงด้านความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และวิชาการรวมทั้งเจ้าหน้าที่วิชาการเพื่อศึกษา สังเกตการณ์ และฝึกอบรมวิทยาศาสตร์และวิชาการซึ่งกันและกัน โดยจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย-จีน หรือ The Sino-Thai Joint Committee on Scientific and Technical Cooperation เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกในการบริหารความร่วมมือระหว่างไทยกับจีน¹¹ และความตกลงทางการค้าระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งฉบับลงนามในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2521(ค.ศ.1978)โดย ดร.อุปติศร์ ปาจริยางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและนายหวางหวา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน¹² ต่อมาในปี พ.ศ.2522 (ค.ศ.1979) ไทยและจีนได้ทำความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางทะเล นอกจากนี้ไทยยังได้เรียกร้อง

¹¹ จุลชีพ ชินวรโรน, 30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548 (กรุงเทพฯ: กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2549), หน้า 102-103.

¹² กิตติกร คนศิลป์, "นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 44.

ให้จีนหยุดให้ความสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ไทยจะยอมให้จีนใช้เส้นทางลำเลียงอาวุธผ่านไปยังเขมรฝ่ายต่อต้านที่จีนสนับสนุนอยู่ ต่อข้อเรียกร้องของไทยในครั้งนี้ จีนจึงลดความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย¹³ หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2523(ค.ศ.1980) ได้ทำความตกลงว่าด้วยการบินพลเรือน นอกจากนี้ยังได้ทำการตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ศาสนาและการกีฬาอีกด้วย¹⁴

เมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤติการณ์น้ำมัน รวมทั้งปัญหาผู้อพยพลี้ภัยที่ล้นหลามจากกัมพูชาได้ จึงมีการจัดการเลือกตั้งใหม่และจากมติสภาผู้แทนราษฎรพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2523(ค.ศ.1980) รัฐบาลพลเอกเปรมได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ซึ่งเป็นคำสั่งที่มีเนื้อหาสาระต้องการล้มเลิกระบอบเผด็จการและสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง รัฐบาลได้เปลี่ยนแนวทางในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จากการใช้กำลังทหารเพียงอย่างเดียวที่นอกจากจะไม่สามารถปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้แล้ว ยังทำให้ต้องสูญเสียชีวิตของทั้งสองฝ่าย ดังนั้นรัฐบาลสมัยพลเอกเปรมจึงได้มีการปรับยุทธศาสตร์ในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในประเทศเสียใหม่ โดยใช้การเมืองนำการทหาร มีการส่งทหารลงพื้นที่ตามหมู่บ้านในชนบทเพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายของรัฐ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ขจัดอิทธิพลของกลุ่มนายทุนและข้าราชการที่เอารัดเอาเปรียบประชาชน

รัฐบาลพลเอกเปรมยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐฯและจีน แต่ดำเนินนโยบายแข็งกร้าวกับเวียดนามและสหภาพโซเวียตเพราะการที่กองทัพเวียดนามรุกกรานกัมพูชาทำให้รัฐบาลไทยเกรงว่าจะกระทบต่อความมั่นคงของไทย เวลานั้นความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามตึงเครียดมากขึ้น เนื่องจากกองกำลังของเวียดนามรุกเข้ามาในเขตแดนไทย โดยเข้าบุกรุกบ้านโนนหมากมุ่น อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรีในวันที่ 23-24 มิถุนายน พ.ศ.2523 ซึ่งไทยถือว่าเป็นการคุกคามอธิปไตยและความสงบของดินแดนไทย ถือเป็นภัยต่อความมั่นคงของ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

¹⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 101.

ไทย อีกทั้งยังก่อให้เกิดการอพยพของชาวกัมพูชาจำนวนมากที่ลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยต้องรับภาระในการให้ที่พักพิงแก่ผู้ลี้ภัยเหล่านั้น ดังนั้นการกระทำของเวียดนามในครั้งนี้ทำให้ไทยต้องกลับมาพิจารณานโยบายที่มีต่อปัญหา กัมพูชาใหม่ โดยวางนโยบายครอบคลุมระยะเวลากว่า 8 ปี ตั้งแต่พ.ศ.2523-2531(ดำเนินนโยบายต่อเนื่องตลอดการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 3 สมัยของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์) เวลานั้นนโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหา กัมพูชากายใต้การนำของ พลอากาศเอกสิทธิ เศวตศิลา เน้นความร่วมมือกับอาเซียนและมิตรประเทศอื่น ๆ ในการใช้มาตรการกดดันทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารเพื่อให้เวียดนามยอมถอนทหารออกจาก กัมพูชา ซึ่งได้รับความสนับสนุนด้วยดีจากอาเซียน จีน มหาอำนาจตะวันตกและประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ของสหประชาชาติ¹⁵

สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศจากการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาใช้วิธีการแสวงหาความร่วมมือจากทั้งไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อหาแนวร่วมในการต่อต้านเวียดนามและเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของสหภาพโซเวียต ผลประโยชน์ที่สอดคล้องกันของจีนและอาเซียนคือต้องการให้ กัมพูชามีเอกราชและเวียดนามถอนทหารออกไป นโยบายที่ชัดเจนของจีนในการแก้ไขปัญหากัมพูชาเกือบหนึ่งทศวรรษของนโยบายของไทย ทั้งนี้ไทยได้เรียกร้องให้จีนยุติการให้ความสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นการแลกเปลี่ยนกับการให้จีนใช้เส้นทางลำเลียงอาวุธผ่านไปยังเขมรกลุ่มต่อต้าน ในทางปฏิบัติจีนได้ลดความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์ไทย การดำเนินการดังกล่าวของจีนถือเป็นการแสดงถึงความจริงใจที่มีต่อไทย

ความร่วมมือกันระหว่างไทยและจีนในการแก้ไขปัญหากัมพูชาในครั้งนี้ ทำให้ทั้งสองประเทศได้มองเห็นความสำคัญซึ่งกันและกันมากขึ้น จีนได้แสดงความจริงใจต่อไทยในการเป็นสัมพันธมิตรกันในทางยุทธศาสตร์ ช่มชู้เวียดนามและยิงถล่มบริเวณชายแดนของเวียดนามหากทหารเวียดนามประชิดหรือรุกล้ำชายแดนไทย นอกจากนั้นนายเติ้ง เสี่ยวผิง ผู้นำจีนในขณะนั้นประกาศใช้นโยบายสี่ทันสมัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว

¹⁵ สุนัย ฉาสุข, นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหากัมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991) (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2540), หน้า 80.

จีนจึงต้องการขยายความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย ดังนั้นภาพที่จีนเคยเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยมาเป็นเวลากว่าหลาย 10 ปี จึงเปลี่ยนไป จีนกลายเป็นเป็นมิตรประเทศที่ไทยให้ความไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการทหาร¹⁶ ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำทางการทหาร เช่น พล.อ.เสริม ณ นคร ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้เดินทางไปเยือนจีนในเดือนพฤษภาคม และในเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน พล.อ.ประพัฒน์ จันทวีรวัช ผู้บัญชาการทหารเรือ และ พล.อ.อ.ประพันธ์ รูปเทมีย์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ก็ได้ไปเยือนจีน ขณะเดียวกันผู้นำทางการทหารคนสำคัญของจีนหลายๆคนก็ได้เดินทางมาเยือนไทยเช่น นายจาง ติงฝ่า ผู้บัญชาการทหารอากาศมาเยือนไทยในเดือนมีนาคม 2524(ค.ศ.1981) นายเย่เฟย ผู้บัญชาการทหารเรือมาในเดือนมีนาคม 2525 ต่อมาในปี 2526 นายหยาง เต๋อ จื้อ เสนาธิการทหารของกองทัพจีนได้มาเยือนไทยและไปสังเกตการณ์ที่ชายแดนไทย-กัมพูชาด้วย¹⁷ การมาเยือนของผู้นำทางการทหารของจีนในแต่ละครั้งมักมีการย้ำถึงจุดยืนของจีนที่มีต่อไทยและปัญหาที่กัมพูชาว่า จีนจะสนับสนุนและช่วยเหลือไทยหากถูกรุกรานจากเวียดนาม นอกจากนี้ความร่วมมือไทย-จีนในด้านการทหารยังมีการขายอาวุธของจีนชนิดต่างๆให้ไทย ในปี 2525-2528(ค.ศ.1982-1985) จีนได้ให้เปล่ารถถังจำนวน 24 คัน ปืนใหญ่ 17 กระบอก แก่ประเทศไทย และยังขายรถหุ้มเกราะลำเลียงพล ปืนต่อสู้อากาศยาน เรือฟรีเกตรุ่นเจียงหู เรือลาดตระเวน ฯลฯ ส่วนใหญ่จีนขายอาวุธให้ไทยในราคามิตรภาพ คือราคาถูกเป็นพิเศษ¹⁸ นอกจากนี้ยังได้มีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน โดยเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2528(ค.ศ.1985) ไทยและจีนได้จัดตั้ง "คณะกรรมการไทย-จีนว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ" โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมร่วมกันทุกปี เพื่อหารือในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศ¹⁹

¹⁶ สุรชาติ บำรุงสุข, "ไทยกับปัญหาที่กัมพูชา : ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศของไทย," เอเชียปริทัศน์ 8 (พ.ศ.-ส.ศ. 2530): 28.

¹⁷ อรอนงค์ น้อยวงศ์, กัมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 139.

¹⁸ เซียน ธีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศจีน, หน้า 271.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 281.

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีติดต่อกันถึง 3 สมัย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523-2531(ค.ศ.1980-1988) เป็นเวลากว่า 8 ปี ในที่สุดเมื่อรัฐบาลยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้ง พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 4 สิงหาคม 2531(ค.ศ. 1988) ในสมัยของพล.อ.ชาติชาย ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติและนโยบายต่างประเทศดังจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดในส่วนต่อไป

3.3 การเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พ.ศ.2531-2534(ค.ศ.1988-1991)

เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปหลังจากรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์หมดวาระในปีพ.ศ.2531 (ค.ศ.1988) พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา ในสมัย พล.อ.ชาติชาย นโยบายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาภัยพิบัติได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป โดยรัฐบาลตัดสินใจตั้งเขมรฝ่ายที่ 4 คือ เฮง สัมริน เข้ามาร่วมเจรจาด้วย ในการตัดสินใจดังกล่าวของรัฐบาลไทยส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ จีน และอาเซียน เนื่องจากไม่ได้มีการหารือร่วมกันก่อน²⁰ จีนแสดงท่าทีไม่ยอมรับในนโยบายดังกล่าวเนื่องจากจีนเห็นว่าอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งที่จีนและไทยร่วมมือกันในการต่อต้านเวียดนามมาโดยตลอด เพราะจีนนั้นให้การสนับสนุนเขมรแดง ถ้ามีเขมรฝ่ายที่ 4 จะทำให้เวียดนามได้โอกาส เพราะความชอบธรรมที่มีให้เขมรฝ่ายที่ 4 ย่อมต้องเกิดขึ้น²¹ การที่พลเอกชาติชายเปลี่ยนแปลงนโยบายและกีดกันเขมรแดงออกจากการมีส่วนร่วมในการจัดการสันติภาพในกัมพูชาจึงสร้างความไม่พอใจให้แก่จีนเนื่องจากจีนเน้นอยู่เสมอว่าฝ่ายเขมรแดงต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพในกัมพูชาและเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลผสมที่จะจัดตั้งในอนาคต²²

²⁰ สุณัย ผาสุก, นโยบายต่างประเทศของไทย: ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาภัยพิบัติ(4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991), หน้า 35.

²¹ สารสิน วีระผล, "ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ(ค.ศ.1975-1995)," ใน จีนไทยในศตวรรษที่ 21, วรศักดิ์ มหัทธโนบล, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 304.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

สารสิน วีระผล กล่าวถึงปฏิกริยาของจีนต่อเรื่องดังกล่าวว่า

สำหรับปฏิกริยาของจีนนั้น แต่เดิมจีนเห็นว่าพล.อ.ชาติชายเป็นผู้ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนมามาก เพราะเป็นผู้ที่เข้าไปบุกเบิกการติดต่อกับจีนและส่งผลให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชได้เข้าไปสถาปนาความสัมพันธ์กับจีนในปีพ.ศ. 2518(ค.ศ. 1975) ดังนั้นเมื่อพล.อ.ชาติชายขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีและประกาศนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้จีนประหลาดใจไม่น้อยเพราะไม่มีการหารือกับจีนก่อนและพล.อ.ชาติชายพยายามโน้มน้าวจีนให้เปลี่ยนแปลงนโยบาย สำหรับจีนแล้วการเปลี่ยนแปลงนโยบายต้องใช้เวลา ดังนั้นเมื่อพล.อ.ชาติชายเสนอสิ่งที่จีนคิดว่าอาจส่งผลกระทบต่อความพยายามทั้งหมดของจีนที่ร่วมกับไทยต่อต้านลัทธิครองความเป็นเจ้า ด้วยการให้โอกาสเวียดนามจนหลุดพ้นจากสภาพที่ถูกกดขี่อย่างมากได้ จึงเป็นสิ่งที่จีนยอมรับไม่ได้ แต่ด้วยความที่ยังเกรงใจพล.อ.ชาติชายอยู่มาก จีนจึงลำบากใจในการวางตัวต่อกรณีนี้ และเป็นเหตุให้จีนแก้ปัญหาด้วยการใช้เวทีสากลมากขึ้น เช่นการประชุมที่ปารีส ซึ่งแม้ว่าจีนจะไม่คัดค้านแนวทางของรัฐบาลพล.อ.ชาติชายอย่างสุดซึ้ง แต่จีนก็เห็นว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะให้โอกาสเวียดนาม²³

พล.อ.ชาติชายดำเนินการแก้ไขปัญหากัมพูชาในฐานะผู้ประสานความเข้าใจระหว่างฝ่ายระบอบสง สัมรินและฝ่ายรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย และได้ขอความสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจต่างๆให้ช่วยผลักดันให้เวียดนามถอนกำลังออกจากกัมพูชา เช่น เมื่อวันที่ 14-17 มีนาคม 2532(ค.ศ.1989) พล.อ.ชาติชายได้เดินทางไปเยือนจีนเพื่อยืนยันว่าไทยยังคงสนับสนุนรัฐบาลผสมของกัมพูชาประชาธิปไตยและแจ้งให้เด็งเสี่ยวผิงทราบว่าประเทศไทยไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้ปัญหากัมพูชาสิ้นสุดลงได้ และขอร้องให้จีนเจรจากับสหภาพโซเวียตต่อไปเพื่อผลักดันให้เวียดนามยอมถอนกำลังออกจากกัมพูชา

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 303-304.

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่านโยบายเกี่ยวกับปัญหาภูมิพหูของพล.อ.ชาติชายจะทำให้จีนเกิดความไม่สบายใจ แต่ความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ยังคงพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ไทยและจีนได้มีกิจกรรมในการส่งเสริมวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ในปี พ.ศ. 2533(ค.ศ.1990) สมาคมสวัสดิการนักหนังสือพิมพ์จีนได้เชิญคณะอุปรากรแต่จี๊จากมณฑลกว่างตุงมาแสดงที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ปีพ.ศ.2534(ค.ศ.1991) กองบัญชาการทหารสูงสุดร่วมกับสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยเชิญคณะนาฏศิลป์จากมณฑลเสฉวนมาแสดง²⁴ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในปี พ.ศ.2518 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น และมีพัฒนาการที่ดีมาโดยตลอด แม้ว่าอาจมีบางช่วงเวลาที่ความสัมพันธ์หยุดซ้งหรือมีนโยบายที่ไม่สอดคล้องกันก็ตาม แต่ภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนนั้นถือได้ว่าจีนเป็นมิตรประเทศที่แนบแน่นของประเทศไทย เหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศข้างต้นคือบริบทสำคัญในการสร้างงานด้านจีนศึกษา ซึ่งในหัวข้อต่อไปจะได้กล่าวถึงรายละเอียดงานด้านจีนศึกษาได้พยายามนำเสนอภาพเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แก่สังคมไทยอย่างไรบ้าง

3.4 งานด้านจีนศึกษาภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ.2518-2534

ในที่นี้จะแบ่งการอธิบายภาพของงานด้านจีนศึกษาเป็น 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา(พ.ศ.2518-2521) และช่วงหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา(พ.ศ.2522-2534)

²⁴ จุลชีพ ชินวรรณ, 30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548, หน้า101.

3.4.1 งานจีนศึกษาช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชา(พ.ศ.2518-2521)

หลังจากมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีน สภาวะการณ์ทางการเมืองไทยเปิดกว้างมากขึ้น เริ่มมีงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนไปในทางที่เป็นมิตร ตีพิมพ์ออกมาค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามยังคงมีงานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่เป็นภัยคุกคามอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลขว้างจกกลับขึ้นมาใช้อำนาจอีกครั้งหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 ดังนั้นงานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้จึงมีออกมาสองกระแสคือ งานจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นมิตรต่อประเทศไทยและงานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย

3.4.1.1 งานจีนศึกษาที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรต่อประเทศไทย

หลังการสถาปนาทางการทูตระหว่างไทยและจีน งานด้านจีนศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจีนในทางที่เป็นมิตรมีออกมาค่อนข้างมาก โดยเนื้อหาส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับการเริ่มติดต่อสัมพันธ์ระหว่างจีนและไทยในด้านต่างๆ เช่น การติดต่อสัมพันธ์กับจีนด้านการค้าและวัฒนธรรม โดยทางสมาคมพ่อค้าจีนแห่งประเทศไทยส่งคณะผู้แทนไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อดูเส้นทางเกี่ยวกับการค้าในวันที่ 5 ตุลาคม 2518 โดยนาย อัมพร บุลภักดีนายกสมาคมฯกล่าวว่า

เมื่อมีการสถาปนาทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว การติดต่อทางการค้ากับไต้หวันก็จะลดน้อยลงโดยปริยาย นอกจากนี้กรมศิลปากรเตรียมจัดส่งคณะนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่สาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคมตามที่นายกรัฐมนตรีได้สั่งการไว้ และคณะผู้แทนที่ไปจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมของจีน โดยเฉพาะแง่การค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และการจัดพิพิธภัณฑ์ของจีน²⁵

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นภาพของความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและจีน ทางด้านการค้าและวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงท่าทีของไทยที่มีต่อไต้หวันอย่าง

²⁵ อ้างใน "ชาวบ้านเราในรอบสัปดาห์," จตุรัส 1,5 (5 สิงหาคม 2518): 8-9.

ชัดเจน และยังมีบทความที่มีเนื้อหาในเชิงไม่เห็นด้วยกับกรณีที่จีนอาจใช้การค้าเป็น
หนทางในการแทรกแซงทางการเมือง โดยอารี ยงปิยะกุล ผู้จัดการบริษัทเอนเตอร์ไพรส์
กล่าวว่า “การที่จีนจะใช้การค้าเป็นสะพานในการเผยแพร่แทรกซึมทางการเมืองนั้นไม่
น่าจะเกิดขึ้น เพราะถ้าจีนจะทำก็คงทำนานแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการค้ามาเป็น
เครื่องมือ”²⁶ เป็นต้น นอกจากนี้เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศใน
ขณะนั้น จีนและเวียดนามกำลังมีความขัดแย้งกันจึงมีบทความที่น่าเสนอเกี่ยวกับความ
ขัดแย้งระหว่างจีนและเวียดนามที่กำลังก่อตัวขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง
เนื่องจากไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มองเวียดนามในแง่ที่เป็นภัย
คุกคาม ความว่า

จีนต้อนรับผู้นำไทยที่เดินทางไปเยือนจีนอย่างยิ่ง เพราะในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังเป็นศัตรูกับเวียดนามเหนือ
และจีนยังกล่าวเตือนไทยด้วยว่าไม่เพียงแต่โซเวียตเท่านั้นที่กำลังหาทาง
แผ่อิทธิพลเข้าสู่ประเทศไทยแต่อาจเป็นประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศ
มหาอำนาจ²⁷

นอกจากนี้ยังมีงานด้านจีนศึกษาที่พยายามสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย
ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่นงานเขียนของ เขียน อีระวิทย์ กล่าวว่า

จีนนั้นให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของตัวเองเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับ
อุดมการณ์แห่งการปฏิวัตินั้นเป็นเรื่องรอง จีนไม่ได้ต้องการจะครอบครอง
ประเทศใด ตรงกันข้าม จีนกลับต้องการให้ประเทศในเอเชียเป็นกลาง
สำหรับกรณีการปลุกระดมมวลชนของพคท.นั้น ไม่น่าจะเป็นผลจากการ

²⁶ อ้างใน “ที่นี่มีสินค้าจีนขาย,” *จตุรัส* 1, 11 (23 กันยายน 2518): 42-43.

²⁷ “ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ,” *จตุรัส* 1, 12 (30 กันยายน 2518): 24-25.

แทรกแซงของจีน แต่น่าจะมาจากสถานการณ์ภายในของไทยมากกว่าที่ ทำให้การปลุกระดมมวลชนได้ผลมากขึ้น²⁸

สำหรับในกรณีที่ไซเวียตเริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีงานด้านจีนศึกษานำเสนอท่าทีของจีนต่อการกระทำของไซเวียตว่า

จีนถือว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นปราการประกันความมั่นคงของตน และไซเวียตเป็นภัยคุกคามอันใหญ่หลวง จีนไม่สบายใจที่ เวียดนามกลายเป็นฐานทัพของไซเวียต และไม่ต้องการให้เวียดนามเข้ามา มีอิทธิพลในอาเซียน ซึ่งประเทศที่จีนถือว่าสำคัญมากคือไทยเพราะ เป็นประเทศภาคพื้นทวีปด้วยกัน จีนเอาใจไทยอย่างมากทั้งในด้านการค้า ดังจะเห็นได้จากการที่นายอบ วสุรัตน์ประธานหอการค้าไทยไป บักกิ่งเซ็นสัญญาขายมันสำปะหลังและซื้อน้ำมันในราคามิตรภาพ²⁹

เมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เดินทางไปเยือนจีนในวันที่ 29 มีนาคม 2521 ได้มีการเจรจาทางการค้า การเดินอากาศ ความร่วมมือทางเทคนิควิทยาศาสตร์และเรื่อง ปัญหาการเมืองในไทยเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยไทยขอให้จีนลด ความช่วยเหลือ พคท.ลง ซึ่งจีนอธิบายในกรณีดังกล่าวว่า "จีนช่วย พคท.ในทางกำลังใจ มากกว่า และการปฏิวัติไม่ใช่สินค้าแต่ต้องเกิดจากภาวะการณ์ภายในประเทศเอง จีนบังคับ ให้ทำไม่ได้"³⁰ และเมื่อเติ้งเสี่ยวผิงเดินทางมาเยือนประเทศไทยได้ส่งผลต่อจิตใจของ พคท. ดังมีบทความนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "การเยือนไทยของเติ้งเสี่ยวผิงทำให้ พคท. เริ่มเสียขวัญเนื่องจากไม่คิดว่าคอมมิวนิสต์จีนจะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ด้านรัฐ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁸ เขียน ถีระวิทย์, *การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน* (กรุงเทพฯ: กวาทิศจิต, 2519), หน้า 231-232.

²⁹ ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, "เอเชียอาคเนย์ อาเซียนสู่อ้อมกอดญี่ปุ่นและจีน," *ข่าวไทยนิกร* 2, (30)+42 (7 สิงหาคม 2521): 26-28.

³⁰ อ่างโน ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์, "เกรียงศักดิ์ไปจีน พบทุกฝ่าย เจรจาด้วยทุกคน," *ข่าวไทยนิกร* 2,(30)+25 (7 เมษายน 2521): 22-26.

ต่อรัฐกับประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่ง เพราะคิดว่าน่าจะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพรรคต่อพรรคนั้นสำคัญกว่า"³¹

นอกจากนี้งานด้านจีนศึกษาที่ลงตีพิมพ์ตามวารสารทางวิชาการ เช่น *วารสารสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์สาร* เป็นต้น เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของทั้ง 2 ประเทศและความแตกต่างของการตีความลัทธิมาร์กซ์-เลนิน³² ซึ่งเนื้อหาของงานเขียนเป็นการเขียนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศคอมมิวนิสต์ มิได้มีการโจมตีจีนคอมมิวนิสต์เหมือนงานเขียนช่วงก่อนหน้าที่จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีน

ในขณะที่งานด้านจีนศึกษาในแง่ที่มองจีนเป็นมิตรกำลังแพร่หลาย งานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ภัยคุกคามก็ยังคงมีออกมาอยู่บ้าง ดังจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

3.4.1.2 งานเขียนที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย

ถึงแม้ว่าจะมีการสถาปนาทางการทูตต่อกันแล้ว แต่การรับรู้ต่อจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามของคนไทยบางกลุ่มยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ยกตัวอย่างเช่น ชาวการประท้วงของประชาชนที่ราชบุรีจำนวนกว่า 300 คน โดยขอให้ประชาชนในประเทศร่วมมือกันตามข้อเรียกร้องดังนี้

- 1.อย่าให้รัฐบาลเอารูปเหมาเจอตงติดคู่กับพระบรมฉายาลักษณ์
- 2.ไม่ให้ชักธงชาติไทยคู่กับธงชาติสาธารณรัฐประชาชนจีน ขอให้ชักธงชาติจีนภายในสถานทูตจีนเท่านั้น
- 3.อย่าให้คนจีนที่เกิดในแผ่นดินไทยเปลี่ยนสัญชาติมาเป็นคนไทย
- 4.สนับสนุนไม่ให้รัฐบาลเลิกกฎหมายป้องกันการ

³¹ "เตียงเขียนไทย เขย่านาวา พคท.," *ข่าวไทยนิกร* 3,(30)+61 (18 ธันวาคม 2521): 24-25.

³² น.ชญาอนุตม์, *ความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์* (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2518),หน้า 21.

กระทำเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะระยะนี้หากเลิกกฎหมายป้องกันการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์จะทำให้ประเทศไทยเป็นคอมมิวนิสต์³³

นอกจากนี้หลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 เมื่อรัฐบาลขว้างกลับมามีอำนาจและดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาด ภาพที่จีนคือผู้สนับสนุนหลักของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยถูกนำกลับมาตอกย้ำให้ประชาชนเห็นผ่านหนังสือและเอกสารของรัฐบาลอีกครั้ง เช่น สารอวยพรจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนถึงพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเอกสารที่รัฐบาลนำมาใช้เป็นหลักฐานยืนยันว่าจีนให้การสนับสนุน พคท. โดยเนื้อความบางส่วนของสารอวยพรดังกล่าวพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ประกาศสนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศไทยทางวิทยุปักกิ่งภาคภาษาไทยดังนี้

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ชูธงแดงอันยิ่งใหญ่แห่งลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ความคิดเมมาเซตสูงอย่างสูงเด่น ยืนหยัดอยู่ในหนทางปฏิวัติที่ใช้ชนบทล้อมเมืองและยึดอำนาจรัฐด้วยกำลังอาวุธ...พรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชนจีนสนับสนุนการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธที่นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างเด็ดเดี่ยว...มิตรภาพสู้รบระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองที่ได้สร้างขึ้นในท่ามกลางการต่อสู้ปฏิวัติในเวลาอันยาวนานนั้นจะมั่นคงสถาพรและขยายตัวไปสู่อีกขั้นหนึ่งในการต่อสู้ร่วมกันต่อไปอย่างแน่นอน³⁴

นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังได้กล่าวว่า

พรรคคอมมิวนิสต์จีนให้ความช่วยเหลือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและช่วยคนไทยที่หนีเข้าประเทศจีนให้ช่องสุมทางการเมือง รวมทั้งให้การศึกษแก่คนของพคท. เพื่อให้กลับมาล้มล้างระบอบการปกครอง

³³ "ด้านจีนในโรงเรียน," จตุรัส 1,8 (2 กันยายน 2518): 10.

³⁴ อ้างใน สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สมุดปกขาวประชาชนควรรู้ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2519), หน้า 22.

ของประเทศต่อไป นอกจากนี้ยังมีหลักฐานจากการยึดอาวุธ วัตถุระเบิด และอุปกรณ์จากพคท. เป็นจำนวนมาก ซึ่งตรวจสอบพบว่าเป็นอาวุธที่ผลิตจากประเทศจีน³⁵

นอกจากนี้ยังมีวารสารของหน่วยงานราชการต่างๆที่มีบทความให้ความรู้เกี่ยวกับภัยคอมมิวนิสต์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเป็นข้อมูลให้แก่บุคคลทั่วไป ว่าคอมมิวนิสต์คืออะไร มีอุดมการณ์อย่างไร มีแผนการอย่างไร ต้องการครองประเทศเพื่ออะไร คอมมิวนิสต์มีความเคลื่อนไหวอย่างไรในประเทศไทย ถ้าศัตรูเช่นคอมมิวนิสต์สามารถครอบครองประเทศไทยได้จะเกิดอะไรขึ้น และเรามีช่องทางในการป้องกันและปราบปรามอย่างไร เช่น วารสารการประชาสงเคราะห์ วารสารเสนาธิปไตย วารสารแผนที่ วารสารพัฒนาที่ดิน วารสารข้าราชการ เป็นต้น

มีงานแปลจากสำนักข่าวต่างประเทศนำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคาม เช่น สำนักข่าวโซเวียตนำเสนอว่า

ลัทธิเหมาที่คอมมิวนิสต์จีนนับถือนั้นเป็นสาเหตุทำให้องค์กรคอมมิวนิสต์สากลแตกแยก ทำลายความสามัคคีของเยาวชนทั่วโลกที่กำลังพยายามรวมตัวกันตั้งแต่มีการประชุมสภาเยาวชนปฏิวัติของตะวันออกไกลและการประชุมสภาขององค์การปฏิวัติของตะวันออกไกล ที่กรุงมอสโกในเดือนกุมภาพันธ์ 1922 โดยเหมาเจ้าตั้งพยายามปฏิวัติวัฒนธรรมด้วยวิธีการที่โหดร้าย ทารุณ ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีมาทั้งหมด มีการส่งเยาวชนไปในพื้นที่ที่ทุรกันดาร ทำให้เยาวชนไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ³⁶

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

³⁶ อ.เยลนิคอฟ และ ว.ตุรุซอฟ, ลัทธิเหมาเจ้าตั้งกับขบวนการเยาวชน (กรุงเทพฯ: สำนักข่าวโนวอสตี, 2519), หน้า 98.

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในช่วงปีพ.ศ.2518-2521(ค.ศ.1975-1978) งานด้านจีนศึกษายังคงมีออกมาสองแนวทางคือ งานที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรและงานที่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นภัยคุกคาม ซึ่งทำให้เห็นภาพของการรับรู้ของไทยต่อจีนว่าในแง่หนึ่งไทยชื่นชมยินดีกับการสถาปนาความสัมพันธ์กับจีน แต่ในอีกแง่หนึ่งไทยก็ยังคงกลางแกลงสงสัยในนโยบายสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยของจีนอยู่ ซึ่งท้ายที่สุดความกลางแกลงสงสัยดังกล่าวจะลดลงไปเมื่อเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชาในปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979) อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนแน่นแฟ้นขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังจะได้กล่าวถึงในส่วนต่อไป

3.4.2 งานจีนศึกษาช่วงที่เกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชา(พ.ศ.2522-2534)

เนื้อหาของงานด้านจีนศึกษาภายหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกยึดกัมพูชาส่วนใหญ่นำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรประเทศของไทย ภาพของความสัมพันธ์อันดีระหว่าง2ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ถูกนำเสนอออกมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ในด้านความร่วมมือทางการทหารระหว่างจีนและไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2524(ค.ศ.1981)นั้น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำประเทศและผู้นำทางการทหารระหว่างกันมาตลอด โดยนายหยาง เต๋อจื้อ เสนาธิการทหารของกองทัพจีนได้กล่าวเกี่ยวกับกรณีภัยคุกคามจากเวียดนามว่า “ถ้าเวียดนามกล้าที่จะรุกรานประเทศไทย กองทัพจีนจะไม่อยู่เฉย เราจะให้การสนับสนุนแก่ประชาชนชาวไทยในการป้องกันประเทศ”³⁷ นอกจากนี้ยังมีบทความที่กล่าวถึงมิตรที่จีนมีต่อไทย เช่น

ในการที่ฝ่ายทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพบกภายใต้การนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบกซื้ออาวุธจากจีนนั้นนับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของกองทัพบกไทย เนื่องจากการซื้ออาวุธจากจีนราคาถูกลงและคุณภาพดี นอกจากนี้จีนยังยอมให้ซื้อก่อนจ่ายทีหลังหรือจ่ายในรูปแบบผลิตผลทางการเกษตรหรือจะ

³⁷ ย่างใน จุลชีพ ชินวรรณ, “ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน,” *เอเชียปริทัศน์* 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2530): 7-19.

ผ่านระยะยาวก็ได้ซึ่งต่างจากของประเทศตะวันตกที่เป็นแบบจ่ายเงินก่อนของ
ได้รับทีหลัง และพลเอกชวลิตยังได้ให้เหตุผลว่ากองทัพมีนโยบายที่จะกระจาย
การซื้ออาวุธจากหลายประเทศเพื่อที่จะได้ไม่ต้องพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่ง
มากเกินไป³⁸

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอภาพความสัมพันธ์ทางการค้าว่า

ไทยและจีนมีความสัมพันธ์ทางการค้ามาโดยตลอด มูลค่าทางการค้าระหว่างสอง
ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การลงทุนของจีนในไทยและของไทยในจีนดำเนิน
ไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากทั้งสองประเทศไม่คุ้นเคยกับกฎเกณฑ์การ
ลงทุนของแต่ละฝ่าย การลงทุนของเอกชนไทยมีมากกว่า 20 โครงการ ต่อมาในปี
พ.ศ.2529 ไทยให้ความช่วยเหลือแก่จีนโดยการให้ทุนแก่เจ้าหน้าที่จีนมาฝึกอบรม
ในหลักสูตรที่ไทยจัดร่วมกับญี่ปุ่นเกี่ยวกับโรคผิวหนัง 5 ทุน และหลักสูตรเกี่ยวกับ
ชีวภาพทางทะเล 2 ทุน³⁹

จากการสานสัมพันธ์กับจีน ทำให้ไทยสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่าง
มหาศาล โดยมูลค่าสินค้าที่ส่งออกไปยังจีนในปี พ.ศ.2518(ค.ศ.1975) อยู่ที่
735.21ล้านบาทและสูงถึง1,266 ล้านบาทในปีพ.ศ.2519 แสดงให้เห็นว่าจีน
กลายเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งสำหรับไทย โดยจีนเน้นหลักการค้า
ด้วยความยุติธรรม และปราศจากการเอาเปรียบประเทศที่ทำการค้ากับ
ตน⁴⁰

นอกจากนี้ยังมีงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอเกี่ยวกับภาพความขัดแย้งระหว่างจีนกับไซ
เวียตและเหตุการณ์เวียตนามบุกกัมพูชาเมื่อปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979)ที่ส่งผลต่อประเทศไทย เช่น

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³⁹ จุลชพ ชินวรรโณ, "ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน," หน้า 7-19.

⁴⁰ "เต็งเสี่ยวผิง 'แมวต้องตะครุบหนู'," เศรษฐกิจ 1.45 (7-13 พฤศจิกายน 2521): 39-44.

การเกิดช่องว่างแห่งอำนาจในช่วงที่สหรัฐฯแพ้สงครามเวียดนามและถอนตัวออกจากเอเชีย ในขณะที่จีนคิดว่าเมื่อสหรัฐฯถอนตัวออกไปแล้วจีนก็ไม่จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเวียดนามอีกแต่โซเวียตกลับเห็นช่องทางที่จะเข้ามามีอิทธิพลในอินโดจีนแทนที่สหรัฐฯ จึงเพิ่มความช่วยเหลือแก่เวียดนาม ความสัมพันธ์ระหว่างชาติคอมมิวนิสต์ 3 ชาติคือ จีน โซเวียตและเวียดนาม แท้จริงแล้วเวียดนามมิใช่ตัวแทนของโซเวียตตามที่หลายฝ่ายกล่าวอ้าง แต่เป็นการตัดสินใจของผู้นำเวียดนามเอง โดยบทบาทของเวียดนามมีผลกระทบโดยตรงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนบทบาทของโซเวียตและจีนส่งผลต่อระบบการเมืองโลก ทั้งโซเวียตและจีนต่างให้การสนับสนุนเวียดนามเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือเวียดนามท้ายที่สุดโซเวียตก็เอาชนะจีนได้ อย่างไรก็ตามผลของความสัมพันธ์ระหว่างจีน โซเวียตและเวียดนามทำให้อาเซียนปลดปล่อยจากคอมมิวนิสต์มากขึ้น จีนกับเวียดนามแข่งกันที่จะได้อาเซียนมาเป็นพวกหรือไม่ก็ต้องการให้เป็นกลาง สำหรับผลกระทบต่อประเทศไทยนั้นหากจีนไม่ยับยั้งการขยายตัวของเวียดนามในกัมพูชาและลาวแล้ว ไทยคงจะไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง การกระทำของจีนจึงนับว่าเป็นผลดีแก่ไทย พัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างจีนและไทยนี้ทำให้ไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น⁴¹

งานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้ยังนำเสนอภาพของวัฒนธรรมของจีนที่มีอิทธิพลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยมาแต่โบราณด้วย เช่น

ในส่วนของประเทศไทยนั้นปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าพ่อค้าจีนมาค้าขายติดต่อกับไทยในช่วงคริสตศตวรรษที่ 12 ในสมัยสุโขทัย ไทยได้รับการยกย่องเสมอว่าเป็นตัวอย่างในด้านการเอื้ออำนวยต่อการผสมกลมกลืน ในช่วงแรกชาวจีนที่มาอยู่เมืองไทยช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่เพียงแต่ไม่ถูกกีดกันขัดขวาง ยังได้รับศดาศาบรรดาศักดิ์และมีตำแหน่งสูงๆทางราชการ สมัยนั้นชาวจีนไม่เคยถูก

⁴¹ เขียน ธีระวิทย์, "ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่าง จีน โซเวียต และเวียดนาม," *เอเชียปริทัศน์* 5, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2527): 1-25.

ถือว่าเป็นคนต่างด้าว... หากกล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมจีนในประเทศไทยนั้น มีมากมาย อาทิ เครื่องสังคโลก วรรณกรรมอย่างสามก๊กหรือไซอิ๋ว หรือในชีวิตประจำวันเช่น อาหารการกินต่างๆ ทางด้านศาสนา ชาวจีนและชาวไทยต่างเชื่อถือในการบูชาเทพเทวดา มีการสร้างวัดที่นำเอาศิลปะแบบจีนมาผสมผสาน เช่น วัดราชโอรส วัดพระเชตุพน วัดสุทัศน์ ฯลฯ แสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่ครั้งอดีตระหว่างไทย-จีน⁴²

นอกจากนี้ยังได้นำเสนอให้เห็นถึงนโยบายต่างประเทศของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า

จุดมุ่งหมายหลักของจีนที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นไม่ได้อยู่ที่การเข้ามาครอบครองแต่จุดประสงค์หลักคือการกีดกันอิทธิพลของมหาอำนาจที่เป็นศัตรูของจีนไม่ให้เข้ามาใช้ดินแดนนี้เป็นฐานในการคุกคามจีนไม่ว่าจะเป็นสหรัฐฯหรือโซเวียตก็ตาม สิ่งที่จีนกังวลคือการที่โซเวียตปิดล้อมทางการเมืองด้วยการสร้างเครือข่ายอิทธิพลทางการเมืองในอินโดจีนและอาเซียน ดังนั้นการทูตของจีนในภูมิภาคนี้คือการต่อต้านความพยายามของเวียดนามพันธมิตรของโซเวียตไม่ให้ยึดกุมพม่าได้สำเร็จ⁴³

จีนคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก เป็นเหตุผลสำคัญที่จีนต้องการเพิ่มอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งถือเป็นเขตอิทธิพลเก่าแก่ของจีน ดังนั้นการทูตของจีนจึงเน้นหนักไปที่ภูมิภาคนี้เป็นหลัก การที่จีนจะต่อต้านเวียดนามนั้นไม่

⁴² วิชา อุดมจันทร์, "ชาวจีนโพ้นทะเลกับศิลปวัฒนธรรมจีนในเอเชียอาคเนย์," *เอเชียปริทัศน์* 7, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2529): 28-44.

⁴³ วีระ นุชเปี่ยม, "สถานการณ์ในเอเชียกับบทบาทของประเทศมหาอำนาจ," *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 7-44.

สามารถดำเนินการเพียงลำพังได้ สัมพันธภาพกับกลุ่มประเทศอาเซียนจึงเป็นอีกแรงสนับสนุนในการยับยั้งการคุกคามของเวียดนาม⁴⁴

จีนย้ำถึงหลักการปัญหาศีล เพื่อเป็นการแสดงว่าจีนจะไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงและอธิปไตยของอาเซียนเสียเอง การทำสงครามสั่งสอนเวียดนามเมื่อปี พ.ศ. 2522 ก็ด้วยเหตุผลหนึ่งที่ว่า จีนต้องการแสดงว่าตนพร้อมจะประกันสันติภาพ อิสรภาพและความเป็นกลางของอาเซียนเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับไทย ซึ่งเป็นหน้าด่านของอาเซียนที่ต้องเผชิญหน้ากับอินโดจีนอยู่ จีนย้ำเสมอว่าจะยืนอยู่เคียงข้างไทยหากถูกรุกราน⁴⁵

จะเห็นได้ว่างานด้านจีนศึกษานับแต่ช่วงหลังเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาพ.ศ.2522 (ค.ศ.1979) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนที่เป็นไปในทางเป็นมิตร ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การทหารและวัฒนธรรม จากการพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความสนใจศึกษาเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเห็นได้จากผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเริ่มมีหัวข้อการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับจีนเจาะลึกมากขึ้นในมิติต่างๆ เช่น การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2491-2500) โดยมีเนื้อหานำเสนอภาพของกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เช่น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่เกิดจากการนำเข้าของลัทธิมาร์กซ์สองกระแสคือ จากกลุ่มลัทธิมาร์กซ์สายจีน และกลุ่มลัทธิมาร์กซ์สายเวียดนาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁴ ผอง ฟิลิป เบจา, "จีนและอาเซียนกับปัญหา กัมพูชา," *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 54-63.

⁴⁵ ปรียวรัตน์ โสฬวิสุทธิ, "จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย หลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในพ.ศ.2518," *เอเชียปริทัศน์* 2,3 (เมษายน-มิถุนายน 2524): 43-71.

เป็นต้น⁴⁶ การการศึกษาวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไทยเริ่มให้ความสนใจกับเรื่องราวของจีน คอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาที่มีการรับรู้ของไทยต่อจีนถูกจำกัดจากรัฐบาลเผด็จการทหาร หรือการศึกษา เรื่อง *นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530*⁴⁷ ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านวิชาการระหว่างไทยและจีน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังปรากฏงานเขียนด้านการท่องเที่ยวเมืองจีน โดยเป็นการเขียนเล่าประสบการณ์จากที่ได้ไปเที่ยว เมืองจีนและพบเห็นมา เช่น หนังสือเรื่อง *เที่ยวเมืองจีน* ของ โกวิท ตั้งตรงจิตร โดยในบทนำผู้เขียน ได้กล่าวขอบคุณ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไว้ว่า "ถ้าไม่มีท่านศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี้... ผมก็คงจะยังไม่มีโอกาสและวาสนาได้ไปเห็นแผ่นดินจีน เพราะท่าน เป็นรัฐบุรุษผู้บุกเบิกสถาปนาสัมพันธไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์..." เนื้อหาในเล่มเล่าถึงความสวยงามของสถานที่ต่างๆ ในเมืองจีนที่ผู้เขียนได้ไปพบเห็นมาในปี พ.ศ.2521⁴⁸ เป็นต้น

โดยสรุปในส่วนนี้ งานด้านจีนศึกษาช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาดังที่ ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ได้นำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในแง่ที่เป็นมิตรต่อประเทศ ไทย ทำให้ทัศนคติต่อกัญคุกคามของไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังเหตุการณ์ เวียดนามบุกกัมพูชาเมื่อปี พ.ศ.2522(ค.ศ.1979) ภาพที่ว่าเวียดนามกลายเป็นกัญคุกคามที่ไทยให้ ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งถูกนำเสนอออกมา ในขณะที่เดียวกันทัศนคติที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชน จีนก็เปลี่ยนไปจากที่ไทยเคยมองว่าจีนเป็นศัตรูมาตลอด ไทยเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่อจีนและ เห็นว่าจีนเป็นอีกหนึ่งประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือไทยในด้านความมั่นคงได้ งานเขียนในช่วงนี้

⁴⁶ สุราษฎร์ ยัมประเสริฐ, "การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2491-2500)," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2532).

⁴⁷ กิตติกร คนศิลป์, "นัยสำคัญของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐ ประชาชนจีน 2518-2530," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531).

⁴⁸ โกวิท ตั้งตรงจิตร, *เที่ยวเมืองจีน* (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2523), หน้า 2.

จึงเป็นงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจุดยืนของจีนต่อปัญหาภัยพิบัติ รวมทั้งพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนผ่านการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ซึ่งงานด้านจีนศึกษาเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการรับรู้โดยรวมว่าจีนมิใช่ภัยคุกคามต่อไทยอีกต่อไปแล้ว หากแต่เป็นมิตรประเทศที่มีความจริงใจและพร้อมให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในทุกๆด้าน

3.5 บทสรุปการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประเทศไทยต่อจีนในงานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต พ.ศ.2518

โดยสรุปแล้วงานด้านจีนศึกษาตั้งแต่ช่วงหลังการสถาปนาทางการทูตนั้นมีการนำเสนอภาพจีนที่เปลี่ยนแปลงไป การโจมตีจีนคอมมิวนิสต์ในฐานะที่เป็นภัยคุกคามของประเทศลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นนโยบายและท่าทีของประเทศมหาอำนาจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายของไทยด้วย ส่งผลให้เนื้อหางานด้านจีนศึกษาเป็นไปในทางที่เป็นมิตรกับจีนมากขึ้น งานด้านจีนศึกษาได้สร้างความเข้าใจในระบอบการเมืองของจีน รวมทั้งความเข้าใจในนโยบายและท่าทีของจีนว่าเป็นเพราะจีนมีการปรับเปลี่ยนนโยบายในประเทศ อีกทั้งต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของโซเวียตและเวียดนาม จีนจึงพยายามสานสัมพันธ์กับนานาประเทศ และจีนเพียงแต่ต้องการรักษามลประโยชน์ของชาติเท่านั้น ซึ่งวิธีการรักษามลประโยชน์ของชาตินั้นก็ได้ปรับเปลี่ยนไป จากที่เคยคุกคามกลุ่มประเทศในค่ายอื่นก็ปรับเปลี่ยนมาสู่การพยายามผูกมิตรกับทุกๆประเทศโดยไม่แบ่งแยกอุดมการณ์ จะเห็นได้ว่างานด้านจีนศึกษาได้สร้างการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของประชาชนหลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี พ.ศ.2518 จากที่มองจีนเป็นภัยคุกคามมาสู่ความเป็นมิตรประเทศ

บทที่ 4

บทสรุป

ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงและโลกก้าวเข้าสู่ยุคสงครามเย็น ไทยดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีนตามอย่างสหรัฐฯ รัฐบาลทหารไทยตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม(พ.ศ.2491-2500) จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์(พ.ศ. 2500-2506) กระทั่งจอมพลถนอมกิตติขจร(พ.ศ.2506-2516) ต่างก็ดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบเดียวกับประเทศเสรีนิยมโดยเฉพาะสหรัฐฯต่อต้านอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่ขยายเข้ามาในอินโดจีน ความร่วมมือกับสหรัฐฯทั้งในสงครามเกาหลี และสงครามเวียดนามทำให้ความสัมพันธ์ของไทยกับสหรัฐฯแนบแน่นเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนก็ส่งผลให้ในยุครัฐบาลทหารของไทยเข้มงวดกับการสกัดกั้นการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ การออกกฎหมายป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตของชาวจีนในประเทศไทย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความหวาดกลัวต่อภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลไทยในเวลานั้น

นโยบายต่างประเทศดังกล่าวถูกใช้มาตลอดกระทั่งสหรัฐฯเปลี่ยนนโยบายที่มีต่อประเทศในเอเชียโดยการประกาศลัทธิจีนกั้นเมื่อปีพ.ศ.2512(ค.ศ.1969) และหันไปสานสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีพ.ศ.2514(ค.ศ.1971) เมื่อสถานการณ์กลับเป็นเช่นนี้ ประเทศไทยซึ่งดำเนินนโยบายตามสหรัฐฯมาโดยตลอดจึงเริ่มคิดที่จะติดต่อกับจีนแต่ก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อมาหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516(ค.ศ.1973) ทำให้รัฐบาลเผด็จการทหารต้องพ้นจากการกุมอำนาจไป เปิดโอกาสให้รัฐบาลพลเรือนเข้ามาบริหารประเทศและเริ่มมองเห็นความจำเป็นที่ไทยจะต้องปรับนโยบายตามสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อความมั่นคงของประเทศ ส่งผลให้บรรกาศทางการเมืองหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ค่อนข้างเปิด เริ่มมีการติดต่อกับจีนทางการกีฬาและวัฒนธรรม กระทั่งสมัยของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีได้ตัดสินใจสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีนในปีพ.ศ. 2518(ค.ศ.1975) เป้าหมายสำคัญคือต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน

ด้วยหวังว่าความสัมพันธ์อันดีดังกล่าวจะทำให้จีนลดความช่วยเหลือและการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) อีกทั้งภาวะทางเศรษฐกิจที่ไทยจะได้ซื้อน้ำมันจากจีนในราคามิตรภาพด้วย อย่างไรก็ตามก็ตีจีนก็ยังไม่หยุดการสนับสนุน พคท. โดยจีนได้ประกาศดำเนินนโยบายแบบ "พรรคต่อพรรค" และ "รัฐต่อรัฐ" เพราะจีนยังคงยึดถืออุดมการณ์สนับสนุนการปฏิวัติอยู่ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการสร้างสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลประเทศอื่นๆด้วย ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวของจีนได้สร้างความกังวลใจให้แก่รัฐบาลไทยอยู่ไม่น้อย

ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทยกับจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น แนวคิดอุดมการณ์ลัทธิเหมาสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนที่แพร่ขยายเข้ามาในสังคมไทยตั้งแต่ช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ก็ยังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยในวงกว้างมากขึ้น แม้รัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์จะพยายามแก้ไขปัญหาคอมมิวนิสต์ในสังคมไทยอันเป็นจุดที่กลุ่มนิคมลัทธิเหมาและพคท.ใช้เป็นประเด็นในการโจมตีรัฐบาล แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากสังคมไทยนั้นอยู่ภายใต้ความกดดันจากรัฐบาลทหารมาเป็นเวลานาน ปัญหาความยากจนที่ไม่ได้รับการแก้ไขและการขยายตัวของชนชั้นกลางที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นมีมากขึ้น เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่มีแนวคิดทางการเมืองและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ในที่สุดทำให้เกิดการทำรัฐประหารโดย พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519(ค.ศ.1976) และแต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ปกครองด้วยอุดมการณ์ขวาจัดต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยกลับเข้าสู่บรรยากาศเผด็จการและประชาชนถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพอีกครั้งหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่เพิ่งเริ่มต้นระหว่างไทยและจีนต้องถูกแช่แข็ง รัฐบาลขวาจัดประกาศตัวเป็นศัตรูกับคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง

ภายหลังการปราบปรามอย่างรุนแรงและเด็ดขาดจากเหตุการณ์ 6 ตุลา'19 นักศึกษาและปัญญาชนจำนวนมากหนีเข้าป่าไปร่วมกับ พคท. ส่งผลให้งานทางด้านการเมืองของ พคท. มีความก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก แต่ต่อมาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารกับกลุ่มรัฐบาลพลเรือนของนายธานินทร์ ในที่สุดพล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ก็ทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง แต่งตั้งให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 12 พฤษภาคม 2522(ค.ศ.1979) โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองลง ยกเลิกมาตรการกวาดล้าง

หนังสือพิมพ์ ให้เสรีภาพกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆในสังคมมากขึ้น ประกาศนิตโฆษกรรมให้แก่ผู้มี ส่วนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทำให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าไปเมื่อช่วงเหตุการณ์ดังกล่าว ททยอยออกมาอุปถัมภ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศก็เป็น สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ พคท.อ่อนแอลงเพราะจีนต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของโซเวียตและเวียดนาม ซึ่งบุกเข้ายึดครองกัมพูชาได้สำเร็จเมื่อต้นปีพ.ศ.2522(ค.ศ.1979) ดังนั้นจีนจึงต้องการความร่วมมือจากรัฐบาลไทยในการต่อต้านเวียดนามและยอมให้จีนส่งความช่วยเหลือให้กลุ่มเขมรแดง ผ่านไทย โดยแลกกับการที่จีนดำเนินการยับยั้งการกระจายเสียงของสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเหมือนกระบอกเสียงของ พคท. ต่อมาในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. 2523-2531(ค.ศ.1980-1988) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยละจีนยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการติดต่อสัมพันธ์กันทั้งด้านการค้าการลงทุน การทหาร และด้านวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าเมื่อเข้าสู่ สมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ช่วงปลายปีพ.ศ.2534(ค.ศ.1988) ไทยมีการ เปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา กัมพูชา ซึ่งทำให้จีนไม่ค่อยพอใจกับการกระทำ ดังกล่าวของรัฐบาลไทยนัก แต่อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆก็ได้มีการพัฒนามาโดยตลอด

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 (ค.ศ.1949) กระทั่งถึงปี พ.ศ.2534(ค.ศ.1991) ได้มีการปรับเปลี่ยนไปใน ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จากในยุคต้นของสมัยสงครามเย็นที่ผู้นำไทยมองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม ความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้จะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2518 แต่รัฐบาลไทยยังคงไม่แน่ใจกับนโยบายที่จีนดำเนินอยู่ในลักษณะ "พรรคต่อพรรค" และ "รัฐต่อรัฐ" แต่ท้ายที่สุดกลับปรับเปลี่ยนมาสู่ทัศนคติที่ดีกับจีนจนกล่าวได้ว่า จีนเป็นเสมือน มิตรประเทศที่สำคัญกับไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมและวัฒนธรรม การ เปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และ ผลประโยชน์ของชาติของทั้งสองประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเมืองโลกในแต่ละสมัย แต่การ เปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไป เท่านั้น แต่น่าจะเป็นผลมาจากการรับรู้(Perception) ที่ผู้คนในสังคมมีต่อกันและกัน ซึ่งงานด้าน

จีนศึกษาที่นำเสนอภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละเวลานั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ดังกล่าว

ในช่วงสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ.2491-2500) งานด้านจีนศึกษาในเวลานั้นได้สร้างแนวคิดออกมา 2 กระแส คือ 1) งานเขียนที่มาจากฝ่ายรัฐบาลที่นำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทย โดยการแทรกซึมบ่อนทำลายผ่านทางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและชาวจีนโพ้นทะเล อีกทั้งจีนคอมมิวนิสต์ยังมีนโยบายรุกรานประเทศเสรีนิยมเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศเหล่านั้นให้เป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งงานเขียนจากฝ่ายรัฐบาลนี้ได้สร้างการรับรู้กระแสหลักในสังคมที่ว่า จีนคือภัยคุกคามประเทศที่ประชาชนต้องเรียนรู้ถึงกลวิธีในการแทรกซึมบ่อนทำลาย และต้องกำจัดการให้หมดไป 2) งานเขียนด้านจีนศึกษาของบุคคลทั่วไป ซึ่งในที่นี้ยกตัวอย่างงานเขียนของกลุ่มปัญญาชนนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นกลุ่มสื่อมวลชนที่สามารถสร้างงานเขียนที่ส่งผลต่อแนวคิดของสังคมได้ งานด้านจีนศึกษาของบุคคลกลุ่มนี้ได้นำเสนอแนวคิดที่โต้กับแนวคิดกระแสหลักของรัฐบาลว่าคอมมิวนิสต์ไม่ได้เลวร้าย คอมมิวนิสต์คือระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่มีหลักปฏิบัติและอุดมการณ์ของตัวเอง และจีนคอมมิวนิสต์คือตัวอย่างของการปฏิวัติที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ประชาชนมีความเท่าเทียมกันทุกชนชั้น งานด้านจีนศึกษาดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในสังคมไทย การนำเสนอแนวความคิดลัทธิมาร์กซ์แก่ผู้อ่านซึ่งเป็นความรู้ใหม่ของสังคมในขณะนั้น แนวความคิดดังกล่าวมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ของสังคมให้แตกต่างไปจากเดิมดังจะเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวนี้จะถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516

เมื่อเข้าสู่สมัยจอมพลถนอม ชนงัด พ.ศ.2502(ค.ศ.1959) งานด้านจีนศึกษาในช่วงนี้มีแต่งานที่รัฐบาลอนุญาตให้ตีพิมพ์ ซึ่งนำเสนอภาพจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคาม เนื่องจากรัฐบาลมีการปราบปรามคอมมิวนิสต์หรือการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อย่างเข้มงวด ดังนั้นจึงไม่ปรากฏงานเขียนด้านจีนศึกษาที่ตอบโต้กับฝ่ายรัฐบาลหรือนำเสนอภาพจีนในทางที่เป็นมิตรเลย แสดงให้เห็นว่ารัฐได้ควบคุมการรับรู้ของสังคมไทยต่อจีนได้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเด็ดขาดได้ถูกสานต่อโดยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ.2506(ค.ศ.1963) งานด้านจีนศึกษา

จึงเป็นงานที่มาจากฝ่ายรัฐบาลเป็นจำนวนมาก เนื้อหาของงานเขียนนั้นให้ภาพของคอมมิวนิสต์ เป็นบ่อนทำลายสถาบันหลักคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองโลกเปลี่ยนแปลงไป สหรัฐฯประกาศลัทธิจีนในในปีพ.ศ.2512(ค.ศ.1969)และประกาศจะไปเยือนจีนในปีพ.ศ.2514(ค.ศ.1971) นอกจากนี้ยังเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองในประเทศในปี พ.ศ. 2516(ค.ศ.1973) บริบทแวดล้อมดังกล่าวส่งผลต่อการสร้างงานด้านจีนศึกษาในเวลานั้น งานด้านจีนศึกษาที่ถูกเขียนโดยบุคคลทั่วไปเริ่มมีการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่เนื้อหาที่นำเสนอยังคงมีความเกรงรัฐบาลอยู่ กล่าวคือ ไม่ได้นำเสนอภาพจีนในแง่ชื่นชมหรือเป็นมิตรประเทศ เพียงแต่นำเสนอเรื่องราวความเคลื่อนไหวของสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น

กระทั่งมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนในปีพ.ศ.2518(ค.ศ. 1975) ภาพของจีนที่ถูกนำเสนอผ่านงานด้านจีนศึกษาจึงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นมิตรมากขึ้น แต่ก็ยังมีงานเขียนที่ยังคงนำเสนอภาพจีนในทางที่ไม่ไว้วางใจ สาเหตุเนื่องมาจากการที่จีนดำเนินนโยบาย "พรรคต่อพรรค" "รัฐต่อรัฐ" นั่นเอง แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์เวียดนามบุกกัมพูชาในปีพ.ศ. 2522(ค.ศ.1979) งานด้านจีนศึกษาในช่วงที่เกี่ยวข้องกับปัญหากัมพูชาทำให้ได้เห็นภาพของความสัมพันธ์อันตึงเครียดระหว่างไทยจีนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งสร้างการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทยที่มีต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ว่าจีนมิใช่ภัยคุกคามของประเทศไทยอีกต่อไป หากแต่เป็นมิตรประเทศที่ไทยไว้วางใจและยินดีให้ความร่วมมือในการสกัดกั้นอิทธิพลของเวียดนามและสหภาพโซเวียต อีกทั้งยังแสดงให้เห็นการรับรู้ถึงความขัดแย้งในโครงสร้างความสัมพันธ์ของมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ โซเวียตและจีน รวมถึงความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน โซเวียตและเวียดนาม เป็นต้น อีกทั้งงานด้านจีนศึกษาที่นำเสนอการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การต่างประเทศและเศรษฐกิจของจีนในยุคสี่ทันสมัย ยังได้สร้างการรับรู้ของคนไทยว่าแม้แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นแม่แบบของอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ก็ยังต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น(ถึงแม้จะไม่ใช่ประชาธิปไตยโดยระบบการปกครองก็ตาม) เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์งานด้านจีนศึกษาในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2492-2534(ค.ศ. 1949-1991) ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ถึงเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและ

สถานการณ์โลกในแต่ละยุคสมัยว่าเป็นบริบทสำคัญในการสร้างงานด้านจีนศึกษาที่ส่งผลต่อการรับรู้ของไทยต่อจีน ทำให้ในช่วงต้นของสงครามเย็นประเทศไทยมีการรับรู้ต่อจีนในแง่ที่เป็นภัยคุกคาม แต่หลังจากการสถาปนาทางการทูตและการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศการรับรู้ของไทยต่อจีนกลับเปลี่ยนไปในทางที่เป็นมิตร แสดงให้เห็นว่างานเขียนที่สามารถสร้างการปรับเปลี่ยนการรับรู้ให้แก่สังคมนั้นแท้จริงแล้วไม่อาจเปลี่ยนแปลงสังคมได้ด้วยลำพังตัวงานเขียนเอง หากยังต้องมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองภายใน และเหตุการณ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้นด้วยว่าเชื้อแก่การเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ความสำคัญของงานเขียนอยู่ที่หากสังคมเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนนำเสนอแนวคิดและข้อเขียนทางการเมืองต่างๆ อย่างเสรี ก็จะมีส่วนทำให้สมาชิกของสังคมนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นของสังคมต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. วรรณคดี. กรุงเทพฯ: 2514.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. ยุทธศาสตร์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง. แปลโดย ระพีพันธ์ เตชะเฉลิมภณ. วารสารเอเชียปริทัศน์ 4, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2526): 134.
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. จีนภายหลังเหมาเจ๋อตง: ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทันสมัย. เศรษฐศาสตร์การเมือง 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 89-100.
- การเคลื่อนไหวของจีนในรอบเดือนที่ผ่านมา. เศรษฐกิจ 1,36 (5-11 กันยายน 2521): 63-65.
- การลงทุนของจีน. เศรษฐกิจ 1,32 (7-14 สิงหาคม 2521): 49-50.
- เกษม ศิริสัมพันธ์. ความเป็นกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ข้าราชการ 16,12 (ธันวาคม 2514): 63-66.
- กิตติกร คนศิลป์. นโยบายของนโยบายการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการของไทยแก่สาธารณรัฐประชาชนจีน 2518-2530. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531.
- กฤษณา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามเย็น. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- กฤษณา สนิทวงศ์. การตั้งระบอบการปกครอง. อักษรสาส์น 1,3 (มิถุนายน 2492): 57-73.
- กฤษณา สนิทวงศ์. การเมืองของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคะประทีป, 2548.
- กฤษณา สนิทวงศ์. ระบอบการแบบประชาธิปไตยของประชาชน. อักษรสาส์น 1,6 (กันยายน 2492): 34-51.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระหว่าง พ.ศ.2491-2499. กรุงเทพฯ: กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2550.
- กองบรรณาธิการ. ปึงปองไทยไปปักกิ่ง: มองในทัศนะหนังสือพิมพ์ 'นิวยอร์กไทมส์'. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 10,9 (กันยายน 2515): 72-73.
- กอบเกียรติ สุวรรณทัต. จดหมายจากมาเลเซีย: การเปิดสัมพันธภาพทางการทูตกับจีน. สังคมศาสตร์ปริทัศน์

12, 8 (สิงหาคม 2517): 65-80.

กำแหง ภริตานนท์. *บันทึกประวัติศาสตร์: ไทยเปิดสัมพันธ์จีนแดงและประวัติบุคคลสำคัญของจีนแดง*. กรุงเทพฯ: ประภาสารีน, 2518.

กรมประชาสัมพันธ์. *ความอดอยากกับลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นของคู่กัน*. *ข่าวพาดพิง* (12-13 มีนาคม 2507): 5.

กรมประชาสัมพันธ์. *จีนคอมมิวนิสต์ทำให้คนเป็นทาส*. *ข่าวพาดพิง* (1-5 กุมภาพันธ์ 2507): 7.

โกวิท ตั้งตรงจิตร. *เที่ยวเมืองจีน*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2523.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. *การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

ข่าวบ้านเราในรอบสัปดาห์. *จุดรัศ 1,5* (5 สิงหาคม 2518): 8-9.

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. *ชาวจีนในประเทศไทยกับปัญหาด้านการเมือง*. *สังคมศาสตร์* 7,1 (มกราคม 2513): 95-126.

เขียน ธีระวิทย์. *การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน*. กรุงเทพฯ: กราฟิคอาร์ต, 2519.

เขียน ธีระวิทย์. *ความสัมพันธ์สามเส้าระหว่าง จีน ไชเวียต และเวียดนาม*. *เอเชียปริทัศน์* 5, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2527): 1-25.

เขียน ธีระวิทย์, บรรณาธิการ. *กัมพูชา : ชุดปัญหาอินโดจีน*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2524.

เขียน ธีระวิทย์. *จีนกับสังคมโลก*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2519.

เขียน ธีระวิทย์. *จีนคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาและเอเชียอาคเนย์*. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 9,6 (พฤศจิกายน 2514): 54-68.

เขียน ธีระวิทย์. *จีนผลัดแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

เขียน ธีระวิทย์. *นโยบายต่างประเทศของจีนคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

เขียน ธีระวิทย์. *นโยบายต่างประเทศจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เขียน ธีระวิทย์. *นโยบายและกลยุทธ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไทย*. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,5 (พฤษภาคม 2516): 57-66.

เขียน ธีระวิทย์. *ปัญหาและแนวโน้มของนโยบายต่างประเทศของไทย*. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 14, 1 (มิถุนายน-สิงหาคม 2519): 49-68.

เขียน ธีระวิทย์. *ระบบเซ็นเซอร์ของจีนคอมมิวนิสต์*. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,2 (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2506): 129-144.

เขียน ธีระวิทย์. *วิกฤตการณ์ในจีนปัญหาและอนาคตของระบบสังคมนิยม*. *เอเชียปริทัศน์* 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2531): 9-21.

- เขียน ธีระวิทย์. *วิวัฒนาการการปกครองของจีน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- เขียน ธีระวิทย์. *สังคมนิยมในเอเชียตะวันออก*. *เอเชียปริทัศน์* 11,1 (มกราคม-เมษายน 2533): 70-81.
- เขียน ธีระวิทย์. *อนาคตของจีน*. *เอเชียปริทัศน์* 10,3 (กันยายน-ธันวาคม 2532): 104-115.
- เขียน ธีระวิทย์. *อภิมหาอำนาจกับความขัดแย้งในอินโดจีน*. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 1 (ตุลาคม-ธันวาคม 2522): 98-113.
- เขียน ธีระวิทย์, และคนอื่นๆ. *การเมืองการปกครองเอเชียโดยเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- ความขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ*. *จตุรัส* 1,12 (30 กันยายน 2518): 24-25.
- ความขัดแย้งระหว่างปักกิ่ง-ฮานอย กับมีดของอเมริกัน*. *เศรษฐกิจ* 1,34 (22-28 สิงหาคม 2521): 58-61.
- ความผิดพลาดอย่างมหันต์ของเหมาเจ๋อตง*. *เสรีภาพ*, 18,6 (2512): 4-7.
- ความล้มเหลวของการหยุดยิงในเวียดนาม*. *สารประชาชน* 11,489 (1 มีนาคม 2517): 14-15, 33-34.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. *โลกส่วนตัวของคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรบริการ, 2512.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. *สงครามเย็น*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2513.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. *อเมริกาในเอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพฯ: สนพ.บรรณาการ โรงพิมพ์ อักษรบริการ, 2511.
- คณะครูประสานมิตรตุงานในสหรัฐ*. *เสรีภาพ* 5 (2497): 2-5.
- คำตอบต่อโจรจีนแดง*. *เสรีภาพ* 8 (2498): 6-7.
- จลาจลันท์ พันธุ์ภักดี. *ความร่วมมือครั้งใหม่ทางการค้าและเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก(APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation)*. *เอเชียปริทัศน์* 11,1 (มกราคม-เมษายน 2533): 9-32.
- จินดา ดวงจินดา. *ขบวนการคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรตติ้ง, 2517.
- จิตร ภูมิศักดิ์. *คนยังคงยืนเด่นโดยทำท่าย*. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน, 2552.
- จิตร ภูมิศักดิ์. *ถึงร้อยดาวพรายกระจายแสง*. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน, 2551.
- จิรศักดิ์ มุทิตาภรณ์. *ความขัดแย้งระหว่างจีนคอมมิวนิสต์กับรัสเซีย*. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2508.
- จิรศักดิ์ มุทิตาภรณ์. *วิวัฒนาการของการสรรหาคลเข้ารับราชการฝ่ายพลเรือนของจีน*. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 2510.
- จีน: *เร่งรัดอุตสาหกรรมเพื่อเข้าสู่ตลาดโลก*. *เศรษฐกิจ* 1,34 (22-28 สิงหาคม 2521): 50-52.
- จิรติ ดิงศภัทย์. *ทัศนะของโซเวียตและจีนว่าด้วย การปฏิวัติและสังคมนิยม: ข้อคิดบางประการเกี่ยวปัญหาในการวิเคราะห์เชิงพัฒนาการและการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง*. แปลจาก Bill Brugger. *Soviet and Chinese Views on Revolution and Socialism: Some Thoughts on the Problems of Diachrony and Synchrony*. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 2,2 (มิถุนายน-สิงหาคม 2525): 99-127.
- จุลชีพ ชินวรรณ. *การเมืองภายในกับนโยบายต่างประเทศของจีน*. *รัฐศาสตร์สาร* 6,1 (มีนาคม 2522):

121-141.

- จุลชีพ ชินวรรณ. ความร่วมมือทางทหาร: มิติใหม่ในความสัมพันธ์ไทย-จีน. *เอเชียปริทัศน์* 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2530): 7-19.
- จุลชีพ ชินวรรณ. *ชนวนสงคราม: ไทย จีน อินโดจีน*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2529.
- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น. ใน *5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ*. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทย: ภูมิหลังและแนวโน้มในอนาคต. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 3(เมษายน-มิถุนายน 2523): 21-41.
- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน: อดีตถึงปัจจุบัน. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 4(กรกฎาคม-กันยายน 2523): 83-105.
- จุลชีพ ชินวรรณ. *สัมพันธ์ไมตรี ไทย-จีน ทศวรรษแห่งมิตรภาพ พ.ศ.2518-2522*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- จุลชีพ ชินวรรณ, บรรณาธิการ. *เอเชียตะวันออกในทศวรรษ 1990*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- จุลชีพ ชินวรรณ. *30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548*. กรุงเทพฯ: กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2549.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา, โครงการอินโดจีนศึกษา. *ไทยกับปัญหาแก้มพูซา*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.
- เจษฎ์ เจตนาธรรม. *สัมพันธ์จีนใหม่*. กรุงเทพฯ: กอไข่, 2523.
- เจษฎ์ แทนวารินทร์, และอุดม คำพลี. ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมระยะผ่านของเหมาเจ๋อตงและสำนักเซียงไฮ้. แปลจาก Peer Moller Christensen, and Jorgen Delman. *A Theory of Transitional Society; Mao Ze Dong and the Shanghai School*. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 2,2 (มิถุนายน-สิงหาคม 2525): 128-153.
- จอห์น อี. ฟิวรี่. เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย. *เสรีภาพ* 1 (2497): 5.
- ฉันทิมา อ่องสุรภัช. *วิจารณ์หนังสือ*. *รัฐศาสตร์สาร* 1,1 (พฤศจิกายน 2515): 44-53.
- โฉมหน้าการเกษตรของจีนในปัจจุบัน. *เศรษฐกิจ* 1,35 (19-25 กันยายน 2521): 42-45.
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. *รายงานการประชุมวิชาการเรื่อง 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *ประวัติการเมืองไทย: 2475-2500*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2544.

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ทวีป วรดิถก, ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, และสืบแสง พรหมบุญ. รายงานการอภิปราย 'จีนกับปัญหาอินโดจีน'. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 123-127.
- ชาติรี ฤทธารมย์. ความเชื่อมโยงของการเมืองต่างระบบระหว่างประเทศ: ศึกษากรณีการขัดแย้งระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหภาพโซเวียตในช่วงปี 1956-1960. *เอเชียปริทัศน์* 5, 1 (มกราคม-เมษายน 2527): 48-92.
- ชาร์ลส์ มูลิน. รัฐบาลปักกิ่งขู่เซ็นชาวจีนในโพ้นทะเล เมื่อจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อซื้อธัญญาหารจากต่างประเทศ. *เสรีภาพ* 105 (2507): 40-41.
- ชาติ เอี่ยมกระสินธุ์. สรุปเหตุการณ์ทั่วโลก. *ข่าวราชการ* 17,3 (มีนาคม 2515): 83-86.
- ชาติ เอี่ยมกระสินธุ์. สรุปเหตุการณ์ทั่วโลก. *ข่าวราชการ* 17,4 (เมษายน 2515): 85-87.
- ชุมพร สังขปรีชา. การแข่งขันระหว่างจีนกับโซเวียตและจุดยืนของสหรัฐในเอเชีย. *รัฐศาสตร์สาร* 3,2 (มกราคม 2519): 16-31.
- ชลธิรา สัตยวัฒน์, บรรณาธิการ. *กึ่งศตวรรษขบวนการสันติภาพ "ความจริง" เกี่ยวกับ "กบฏสันติภาพ" : สำนักทางประวัติศาสตร์ของคนสามรุ่น*. กรุงเทพฯ: เมฆขาว, 2545.
- มอง ฟิลิป เบจา. จีนและอาเซียนกับปัญหากัมพูชา. *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 54-63.
- ดาวมาศ อิมสำราญรัตน์. มองไกลเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับโซเวียต. *เอเชียปริทัศน์* 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2531): 48-62.
- ด้านจีนในโรงเรียน. *จุดรัศ* 1,8 (2 กันยายน 2518): 10.
- เต็งเสี่ยวผิง 'แมวต้องตะครุบหนู'. *เศรษฐกิจ* 1,45 (7-13 พฤศจิกายน 2521): 39-44.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, บรรณาธิการ. *จากอักษรศาสตร์ถึงสังคมศาสตร์ปริทัศน์*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด, 2549.
- แถมสุข นุ่มนนท์. *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525.
- แถมสุข นุ่มนนท์. *แถลงการณ์ร่วมถนัด-รัศก ค.ศ.1962. ใน 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทยจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ*. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- ถนอม อานามวัฒน์. *ประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์เอเชียปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2528.
- ไถเปย์ นครแห่งผู้ลี้ภัย. *เสรีภาพ* 4 (2497): 14-16.
- ทวี ธีระวงศ์เสรี. *สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

- ทวิป วรติลก. ทฤษฎีว่าด้วยความผิดแปลกสภาวะของคาร์ล มาร์กซ์(2). *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 2,1 (เมษายน, 2525): 158-169.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. แปลจาก *Thailand : The Politics of Despotic Paternalism*. โดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข, และธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองจีนปัจจุบัน: ผู้นำ การรวมกลุ่ม การต่อสู้ทางชนชั้น. *รัฐศาสตร์สาร* 5,2 (พฤศจิกายน 2521): 93-138.
- ทันดอน หุ่นบัวสี. เมืองจ้อเป็นพวกได้อภิวัตน์. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 12, 1 (มกราคม 2517): 98-100.
- ที่นี้มีสินค้าเงินขาย. *จตุรัส* 1,11 (23 กันยายน 2518): 42-43.
- ทรงชัย ณ ยะลา. ปัญหาการศึกษาวิถีการผลิตของไทยอันเนื่องมาจากทฤษฎี 'กิ่งเมืองขึ้น-กิ่งศักดินา'. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,2 (มีนาคม-เมษายน 2524): 1-82.
- ธนทรัพย์ มีทรัพย์. พฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการสืบทอดภาษาจีนของชาวจีนในเขตชุมชนชาวจีน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. *การใช้กฎหมายป้องกันคอมมิวนิสต์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, 2516.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. *ลัทธิและวิธีการของคอมมิวนิสต์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์รักษาความปลอดภัย กระทรวงกลาโหม, 2517.
- ธิเบต การปฏิวัติที่ล้มเหลว. *เสรีภาพ* 9 (2512): 12-13.
- ธีระ นุชเปี่ยม. ไทยกับปัญหากัมพูชา ทางออกอยู่ที่ไหน?. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 4(มกราคม-มีนาคม 2526): 23-55.
- ธีระ นุชเปี่ยม. มหาอำนาจกับสันติภาพในเอเชีย. *เอเชียปริทัศน์* 10, 1 (มกราคม-เมษายน 2532): 7-43.
- ธีระ นุชเปี่ยม. สถานการณ์ในเอเชียกับบทบาทของประเทศมหาอำนาจ. *เอเชียปริทัศน์* 9, 1 (มกราคม-เมษายน 2531): 7-44.
- เรนศ อภรณ์สุวรรณ. แนวรบด้านอินโดจีนเหตุการณ์ไม่เปลี่ยนแปลง. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,4 (เมษายน 2516): 43-51.
- ธงชัย พึ่งกันไทย. ลัทธิคอมมิวนิสต์และนโยบายต่อต้านของรัฐบาลไทย พ.ศ.2468-2500. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2521.
- ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์. "ข้ออ้าง" การปฏิวัติ - รัฐประหาร - กบฏในเมืองไทยปัจจุบัน: บทวิเคราะห์และเอกสาร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.
- น.ชญาอนุตม์. *ความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช,

2518.

นิกสันพูดถึงเอเชีย. *เสรีภาพ* 20,7 (2514): 38-43.

นฤมิตร สอดศุข. การต่อสู้สองแนวทางในสาธารณรัฐประชาชนจีนยุคสี่ทันสมัย: บทบทวน.

เศรษฐศาสตร์การเมือง 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 101-120.

นฤมิตร สอดศุข. นโยบายต่างประเทศจีนยุคหลังเหมาเจ๋อตง. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 1, 4(กรกฎาคม-กันยายน 2523): 107-126.

นฤมิตร สอดศุข. พรรคคอมมิวนิสต์จีนกับการต่อสู้สองแนวทาง: "ปฏิวัติตลอดกาล" หรือ "สี่ทันสมัย".

วารสารเอเชียปริทัศน์ 4, 3(กรกฎาคม-กันยายน 2526): 1-31.

นฤมิตร สอดศุข. *วิจัยไทยศึกษา ไทย-จีนศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2543.

นฤมิตร สอดศุข. รูปเหตุการณ์สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารเอเชียปริทัศน์* 4, 1(มกราคม-มีนาคม 2526): 116-120.

นิโคลาส แคทเซนแบก. แนวทางราบรื่นที่สุดสำหรับนำจีนไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย. *เสรีภาพ* 155 (2511): 36-37.

นรนิติ เศรษฐบุตร. เขมรกับจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 5,3 (ธันวาคม 2510-กุมภาพันธ์ 2511): 77-80.

บันทึก-ผลมผลงาน. *เสรีภาพ* 104 (2507): 2-3.

บ้านเมืองของเราตามทัศนนายกฯ. *สารประชาชน* 11,490 (16 มีนาคม 2517): 8, 34.

เบนจามิน เวลท์. เหตุใดจึงมีการกวาดล้างในประเทศจีน?. *เสรีภาพ* 137 (2510): 39.

บทบาทของเต็งเสี่ยวผิงในญี่ปุ่น. *เศรษฐกิจ* 1,45 (7-13 พฤศจิกายน 2521): 37-38.

โบราณคดีกลายเป็นสงครามเย็นแบบใหม่ระหว่างจีน-รัสเซีย. *เศรษฐกิจ* 1,32 (7-14 สิงหาคม 2521): 47-49.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ประพฤทธิ์ ศุกฉัตรนเมธี, และ ต้วน-ลีเซิง. ความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ไทยในสมัยกรุงธนบุรี. *เอเชียปริทัศน์* 8, 1 (มกราคม-เมษายน 2530): 64-81.

ประภัสสร เสวิกุล. *บทบาทของนายกุลลาบ สายประดิษฐ์ กับวิถีประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด, 2549.

ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์. ข้อสังเกตจากการไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 11,4 (เมษายน 2516): 16-17.

ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร. *ประเทศคอมมิวนิสต์มีประโยชน์ต่อประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2524.

ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ, บรรณาธิการ. *จีน: ยุทธศาสตร์ใหม่แห่งการต่อสู้*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2526.

ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ. *สรณินพนธ์เต็ง เสี่ยวผิงและสหาย รากฐานการปฏิรูปประชาธิปไตยสังคมนิยมสี่*

ทันสมัยในจีน. กรุงเทพฯ: มติชน, 2527.

ปภาอารยะ สุวรรณเดมิย์. ขบวนการคอมมิวนิสต์ในลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504.

ปีที่ 29 เมษายนที่กำลังคล้ายตัว. ตะวันออกปริทัศน์ 1,28 (30 กันยายน 2520): 23-24.

ปริยารัตน์ โล่ห์วิสุทธิ์. จีนกับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย หลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตใน พ.ศ. 2518. วารสารเอเชียปริทัศน์ 2, 3 (เมษายน-มิถุนายน 2524): 43-71.

ผู้สื่อข่าวสังคมศาสตร์ปริทัศน์. บทสัมภาษณ์ นายสุนทร หงษ์ลดารมณี เลขาธิการ ส.ป.อ. คนใหม่.

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 10,9 (กันยายน 2515): 12-19.

พันศักดิ์ วิทยุรัตน์. การขยายความหมายแบบไทยๆ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11,4 (เมษายน 2516): 12-16.

พันศักดิ์ วิทยุรัตน์. การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 9,1 (มกราคม 2514): 26-34.

พันศักดิ์ วิทยุรัตน์. ถนนในลาวกับความมั่นคงของไทย. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11,2 (กุมภาพันธ์ 2516): 10-13.

พันศักดิ์ วิทยุรัตน์. รอยยิ้มของจีน. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 11,6 (มิถุนายน 2516): 13-16.

พันศักดิ์ วิทยุรัตน์. อะไรคือความมั่นคงของไทย. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 10,7 (กรกฎาคม 2515): 12-22.

พิชิต จงสถิตย์วัฒนา. วิจารณ์หนังสือ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 12, 3 (มีนาคม 2517): 113-117, 69.

พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์ ภวัकरพันธุ์. สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ "รัฐไทย". กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2549.

พ่อนุ่นน้อยแห่งเงินเสรีอิมหมี่พื้มัน. เสรีภาพ 4 (2497): 45.

พรภิรมณ์ เขี่ยมธรรม. ขบวนการประชาธิปไตยที่นำโดยนักศึกษาหลัง 14 ตุลาคม 2516 และความสัมพันธ์กับ พคท. วารสารเอเชียปริทัศน์ 4, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2526): 14-49.

เพื่อเพิ่มพละงานภาพทัพบกไทย. เสรีภาพ 4 (2497): 12-13.

พบอิสระภาพเพื่อทำงานตามใจชอบแล้ว. เสรีภาพ 17 (2498): 24-25.

เฟรดเดอริก แอนเซน. แนวทางดำเนินของเหมาเจ๋อตง. เสรีภาพ 118 (2508): 44-45.

เฟรดเดอริก แอนเซน. ออกจากปากกระบอกปืน แผนการกำหนดสันติภาพสำหรับโลกของเหมาเจ๋อตง. เสรีภาพ 126 (2509): 11-13.

แฟรงค์ ที. ฮัลปิน. เด็กน้อยกับคอมมิวนิสต์ผู้ยิ่งใหญ่. เสรีภาพ 147 (2511): 35-36.

แฟรงค์ ที. ฮัลปิน. โรงเรียนแดงของเหมาเจ๋อตง. เสรีภาพ 19,9 (2512): 36-37.

ไพศาล สุริยวงศ์ไพศาล. กองทัพจีน. เอเชียปริทัศน์ 7, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2529): 7-21.

ไพศาล สุริยวงศ์ไพศาล. จีน: นโยบายเปิดประตูค้าขายกับต่างประเทศ. เอเชียปริทัศน์ 6, 1 (มกราคม-

เมษายน 2528): 9-15.

ภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์. กลวิธีบ่อนทำลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2510.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2522.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. บูรณาการแห่งชาติและการดำรงความเป็น "จีน" ในบริบทของประวัติศาสตร์ภาคใต้.
เอเชียปริทัศน์ 8, 1 (มกราคม-เมษายน 2530): 48-63.

มานิต วรินทร์เวช. ความคลี่คลายบางอย่างเกี่ยวกับเสรีภาพของข่าวสารในประเทศไทย. *ธรรมศาสตร์* 1
(กรกฎาคม 2505): 582-595.

มาศสิโม ซัลวาดอริ. ประวัติลัทธิคอมมิวนิสต์ยุคปัจจุบัน. แปลจาก *The Rise of Modern Communism*.
โดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์. กรุงเทพฯ: บริษัทพริธ, 2512.

เมื่อแผนสิบปีถูกนำขึ้นมาปิดฝุ่นใหม่. *เศรษฐกิจ* 1,45 (7-13 พฤศจิกายน 2521): 30-33.

ยามแดงของจีนทำลายล้างศาสนาด้วยพลั่วและเหล็กแหลม. *เสรีภาพ* 138 (2510): 18-19.

ยูฟเรศ มิลลิแกน. บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิชาการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.

ยูฟเรศ มิลลิแกน. หนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทย. *สังคมศาสตร์* 6,1 (มกราคม 2512): 88-96.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. ประเทศไทยมีนโยบายต่างประเทศหรือ?. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1 (มกราคม, 2516):
20.

รอเจอร์ ฮิลสแมน. ชาตินิยมไม่ดำเนินตามแนวประวัติศาสตร์ พรรคนี้เกี่ยวกับนโยบายของสหรัฐต่อจีน
คอมมิวนิสต์. *เสรีภาพ* 103 (2507): 12-17.

รอเบิร์ต เอช. เอลลิแกน. พวกนิยมเหมาเซตุงแพ้กัยตัวเอง. *เสรีภาพ* 143 (2510): 32-41.

เรื่องชัย จอสงวน. การแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับนิสิต
นักศึกษา* 5 (กุมภาพันธ์ 2511): 6-16.

โรงเรียนสงครามจิตวิทยา. *หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุดม, 2497.

โรเบิร์ต ทอมสัน. พิชิตการก่อความไม่สงบคอมมิวนิสต์. แปลจาก *Defeating Communist Insurgency*.
โดย พ.ต.อ.สมโภชน์ วิไลจิตต์, และ สุวิทย์ สุวรรณ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิวดพร, 2515.

ลักษณะเลิศ ชยางกูร. ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและโซเวียตกำลังเกิดการแตกแยกหรือ?. *ธรรมศาสตร์* 1,4
(ตุลาคม, 2505): 832-859.

ลิขิต ธีรเวคิน. *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
, 2542.

- โลกปริทรรศน์. *ปริทรรศน์* 3,19 (1 มีนาคม 2503): 4-5.
- โลกเสรีจะเป็นฝ่ายชนะในเอเชียอาคเนย์. *เสรีภาพ* 117 (2508): 12-17.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทจีนยุคตั้งเสี่ยวผิง. *เอเชียปริทัศน์* 10, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2532): 24-50.
- วิทยา อุดมธรรม. การต่อสู้ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 12, 8 (สิงหาคม 2517): 102-104.
- วิทยากร เชียงกุล. *การเมืองภาคประชาชน มองจากชีวิตและงานของ "ศรีบูรพา"*. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร, 2544.
- วิภา อุดมจันทร์. การพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมและระบบของเมา. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 13, 1 (มกราคม-มีนาคม 2518): 121-127.
- วิภา อุดมจันทร์. ชาวจีนโพ้นทะเลกับศิลปวัฒนธรรมจีนในเอเชียอาคเนย์. *เอเชียปริทัศน์* 7, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2529): 28-44.
- วิภา อุดมจันทร์. สื่อสารมวลชนในสังคมจีน. *เอเชียปริทัศน์* 10,3 (กันยายน-ธันวาคม 2532): 62-75
- วิวัฒน์ มุ่งการดี. ความขัดแย้งจีน-โซเวียตและการเมืองโลก แนวโน้มและทิศทางในทศวรรษ 1980 และหลังจากนั้น. *เอเชียปริทัศน์* 5, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2527): 70-103.
- วิลเลียม ชู. สงครามกลางเมืองในจีนคอมมิวนิสต์. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 5,1 (มิถุนายน-สิงหาคม 2510): 49-52.
- เวย์น เอ โอ'นีล. ประเทศไทยคือเป้าหมายลำดับต่อไป? แปลจาก Who Says Thailand's Next?. โดย ปรีดี บุญซึ้ง. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 9,4 (มีนาคม-พฤษภาคม 2514): 48-57.
- วรวิทย์ เจริญเลิศ. การปฏิรูปในชนบทจีน. *เอเชียปริทัศน์* 10,3 (กันยายน-ธันวาคม 2532): 51-56.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. *ความสัมพันธ์ไทย-จีนด้านการเมือง*. บทความทางวิชาการ[ม.ป.ท, ม.ป.ป.].
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน: ความหมายและบริบท. *เอเชียปริทัศน์* 10,3 (กันยายน-ธันวาคม 2532): 76-96.
- วรรณไว พัดโนทัย. *ใจเอินไหลผู้ปลูกไมตรีไทย-จีน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์, 2519.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. ราชการจะแก้ปัญหาการเงินคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร. *ข้าราชการ* 15,5 (พฤษภาคม 2513): 5-10.
- ศึกการทูตรอบใหม่ รอบปีที่ 8 ของปัญหาแกมพูชา. *ข่าวพิเศษ-อาทิตย์* 1,20 (31 มีนาคม-6 เมษายน 2529): 40-42.
- ศึกษานิเทศก์ไทยดูงานการศึกษาในสหรัฐ. *เสรีภาพ* 3 (2497): 16-19.
- ส.ศิวรักษ์. ธิเบตและสหประชาชาติ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,1 (มิถุนายน 2506): 40-55.
- ส.ลัดดา. บทบาทของชนชั้นนายทุนแห่งชาติในการปฏิวัติของประเทศจีน. *อักษรสาส์น* 2,2 (พฤษภาคม

2493): 11-20.

สถาบันวิจัยสังคม. รายงานการสัมมนา: วิกฤติการณ์สังคมนิยมจีน. เศรษฐศาสตร์การเมือง 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 2-8.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ. สมุดปกขาวประชาชนควรรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2519.

สารสิน วีระผล. ความสัมพันธ์ไทย-จีน: กระแสพัฒนาการบนความขัดแย้งในภูมิภาคจากห้วงสองทศวรรษ (ค.ศ.1975-1995). ใน จีนไทยในศตวรรษที่ 21. วรศักดิ์ มัทธโนบล, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

สิริ เปรมจิตต์. การต่อต้านคอมมิวนิสต์จักรวรรดินิยมแผนใหม่. กรุงเทพฯ: บุญส่งการพิมพ์, 2506.

สิริ เปรมจิตต์. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสาวภาค, 2519.

สิริรัตน์ ชันธนิน. ประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

สืบแสง พรหมบุญ. สงครามจีน-เวียดนาม. วารสารเอเชียปริทัศน์ 1, 1(ตุลาคม-ธันวาคม 2522): 24-36.

สุชาติ จุฑาสมิต. ปัญหาการค้ำระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์. ธรรมศาสตร์ 1,4 (ตุลาคม, 2505): 860-872.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ. ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิณเด่น, 2517.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. จีนกับสัมพันธมิตรรอบๆประเทศ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 5,2 (กันยายน-พฤศจิกายน 2510): 32-34.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี. จีนแดง-ไทย-เวียดนามเหนือ. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 10,7 (กรกฎาคม 2515): 10-11.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ. มนุษย์ไม่ได้กินกลบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แอล. ที. เพรส, 2548.

สุนัย ผาสุก. นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหากัมพูชา (4 สิงหาคม ค.ศ.1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991). กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2540.

สุราษฎร์ ยิ้มประเสริฐ. การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม(พ.ศ. 2491-2500). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สุราษฎร์ ยิ้มประเสริฐ. แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามครั้งที่สอง(พ.ศ.2491-2500). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: 6 ตุลารำลึก, 2550.

สุราษฎร์ ยิ้มประเสริฐ. สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2551.

สุพจน์ ด้านตระกูล. ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์. กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์, 2514.

สุภัทร หันตสุวรรณ. จากบรรณาธิการ. วารสารจีนศึกษา 1,1 (มกราคม-มีนาคม, 2519): 2-3.

- สุภัทธร สุคนธาภิรมย์, และวิเทศปริทัศน์. *มองสถานการณ์โลก*. นนทบุรี: สันติธรรม, 2528.
- สุรชาติ บำรุงสุข. ไทยกับปัญหาแก้มพุงชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคง และต่างประเทศของไทย. ใน *5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ*. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536.
- สุรัตน์ นุ่มนนท์. ญวนเหนือ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,2 (ตุลาคม 2506): 57-67.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. วิจารณ์หนังสือ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 1,2 (ตุลาคม 2506): 116.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. สหรั้งกับนโยบายต่างประเทศ. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 6,3 (ธันวาคม 2511-กุมภาพันธ์ 2512): 115-125.
- สุรัชย์ ศิริไกร. วิเคราะห์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน: ยุทธวิธีแนวร่วมมวลชนในการเมืองระหว่างประเทศ. *รัฐศาสตร์สาร* 3,2 (มกราคม 2519): 32-49.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. *การทูตการเมืองไม่ใช่เรื่องส่วนตัว*. กรุงเทพฯ: ศยาม, 2550.
- สุวินัย ภรณวลัย. ความอับจนของลัทธิเหมาหรือความอับจนของลัทธิมาร์กซ์: บทวิเคราะห์โดยสังเขปของการปฏิวัติจีน ลัทธิเหมาและเศรษฐกิจจีนหลังการปฏิวัติจนถึงปัจจุบัน. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,5-6 (ตุลาคม 2524): 8-62.
- สุวิมล รุ่งเจริญ. บทบาทของนักหนังสือพิมพ์ในการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2501. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. การบริหารงานของสมาคมจีน: บทศึกษาเฉพาะกรณีสมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2509.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. หนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทย: ความเป็นมา สภาพตลาดและเนื้อหา. *สังคมศาสตร์* 8,1 (มกราคม 2514): 65-92.
- เสนาะ ธรรมเสถียร [เสนาะ พานิชย์เจริญ]. สงครามกลางเมืองในจีนปัจจุบัน คือสะพานปฏิวัติของระบอบสังคมนิยม. *อักษรสาร* 2,3 (มิถุนายน 2493): 43-61.
- สมเกียรติ วันทะนะ. ข้อคิด 10 ประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมในแนวลัทธิมาร์กซ์. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2524): 31-55.
- สงครามเวียตนามรอบสอง. *สารประชาชน*. 11,487 (1 กุมภาพันธ์ 2517): 14-15, 37.
- สมจิตต์ สาสนรักกิจ. นโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหาแก้มพุงชา สมัยรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สมเชื้อ ทัพวงศ์ศรี. การก่อการร้ายคอมมิวนิสต์: ศึกษากรณีอำเภอบ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี.

- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- สมบูรณ์ วิจิตรศิลป์. การแพทย์ในเมืองจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 12, 6 (มิถุนายน 2517): 96-99.
- สมพล เกียรติไพบูลย์, และ วิฑูรย์ ว่องวานิช. การค้าต่างประเทศของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 2,2 (มีนาคม-เมษายน 2517): 37-60.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. ไทยมองจีนด้วยสายตาคัดรู้. *แผนก บร.12/105*. สถานีวิทยุปักกิ่ง คลื่น 25 เมตร เวลา 7.00 น. วันที่ 6 กันยายน 2495.
- หนังสือเดินทางออกนอกประเทศไปสู่อิสรภาพ. *เสรีภาพ* 116 (2508): 38-39.
- อ.เยลนิคอฟ และ ว.ตุรซอฟ. ลัทธิเหมาเจอตงกับขบวนการเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวโนวอสตี, 2519.
- อดีตเรดการ์ดพูด. *จตุรัส* 1,14 (14 ตุลาคม 2518): 28-31.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. นโยบายต่างประเทศ: แนวทางการศึกษา ทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. ภาวะผู้นำทางการเมืองและการพัฒนาของจีน: นัยยะต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. *เอเชียปริทัศน์* 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2530): 78-88.
- อภิรัตน์ เจริญธัญสกุล. แนวทางการปลูกฝังลัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับรัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อารี ภิรมย์. เบื้องหลังการสถาปนาสัมพันธภาพยุคใหม่ ไทย-จีน. กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, 2524.
- เอ. โคอัค บานเนตต์. แผนยุทธศาสตร์ของคอมมิวนิสต์ในเอเชีย: การวิเคราะห์เปรียบเทียบรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์. แปลจาก *Communist Strategies in Asia*, โดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์. กรุงเทพฯ: จัตุการพิมพ์, 2509.
- เอริก้า ฟอน ฮอร์นสไตน์. ผู้ลี้ภัย. แปลจาก *Die Deutsch Not*. โดย อนงค์ เมฆประสาธ. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา, 2509. แอล. ลา แดนนี่. จีน: ระยะเวลาแห่งการรอคอย. *เสรีภาพ* 20,4 (2514): 10-15.
- อรอนงค์ น้อยวงศ์. กัมพูชา: นโยบายต่างประเทศไทยสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2541.
- อำนวยการ ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์. หลิวเซาจี: ลัทธิมาร์กซ์หรือลัทธิแก๊ง. *เศรษฐศาสตร์การเมือง* 1,1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2524):137-140.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. "มือที่สาม" ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2549.

ภาษาอังกฤษ

Chin Peng. *My side of history*. Singapore: Media Masters Pte Ltd, 2003.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรติพร ศรีสมทรัพย์ เกิดเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2526 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนราชินีบน และระดับปริญญาตรีจากคณะศิลปศาสตร์ สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2549

ประวัติการทำงาน

- พฤษภาคม-กรกฎาคม 2549: บริษัทการบินไทย จำกัดมหาชน
- สิงหาคม 2549-พฤษภาคม 2550: บริษัทไทย ฟู้ดควา ยูนิคอม เอ็นจิเนียริง จำกัด
- มิถุนายน 2550-มิถุนายน 2554: ศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย